

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2016

Meddelande nr 48 från Hornborgasjöns fältstation
Hornborgadokument nr 52 Länsstyrelsen i Västra Götalands län

Rapport 2017:37

Hornborgasjöns fältstation 2016

Arbetsgruppen

- Sammanställande: LOTTA BERG, N Lundby Trumpetaregården, 532 93 Axvall, 0511-173 31, 0708-812 813, LottaCBerg@yahoo.com
- Kassör: GUNNAR HURTIG, Sjövägen 32, 565 32 Mullsjö, 0392-133 33, sjolyckan@telia.com
- Ledamot: CHRISTOPHER MAGNUSSON, Studiegången 16 lgh 212, 41681 Göteborg, 073-6310387, christopher.ducktrap@icloud.com
- Ledamot: JANNE PETTERSSON, Stenåldergatan 12, 53331 Götene, 070-2037879, Jannepettersson.64@gmail.com
- Ledamot: KATARINA BREMSJÖ, Våmbsvägen 11, 54133 Skövde, 0703-085414, Katarina@bremsjo.se
- Ledamot: PETER LAUDON, Ryttaregårdsvägen 14, 532 73 Varnhem, 0511-60586, peterlaudon1@gmail.com
- Ledamot: JOHAN BERGQUIST, Store tränsvägen 11, 441 92 Alingsås. 076-248 70 52, johan-det@hotmail.com

Övriga som medverkat i verksamheten 2016

ÅKE ABRAHAMSSON, Skyberg, Marka, 521 92 Falköping. 0515-260 42, ake.p.abrahamsson@telia.com (Stationschef)

EVERT ANOLDSSON, Falköping, 070-8670855. evert.arnoldsson@telia.com

HANNA BERG, Axvall, 0511-17331, HannaSEBerg@yahoo.se

PER BERGSTRÖM, Skövde, 073-4201523, perbergstrom435657@gmail.com.

ADAM BERGQUIST, Mullsjö.

KARL-MAGNUS BJÖRNSSON, Skövde, 070-5909676.

BJÖRN BJÖRNSSON, Skövde, 070-964 59 89, fogelbjorn@hotmail.com

CHRISTER BLANK, Falköping, 070-311 19 81, Christer_blank@hotmail.com

PETTER BOHMAN, Broddetorp. Mobil: 0730-27 39 62, petter.bohman@gmail.com

BÖRJE CARLSSON, Skövde, 070-516 24 02, carlsson.borje@hotmail.com

ROLF EDVARDSSON, Alingsås, 070-3803686, rolf.edvardsson@telia.com

SIMON FOGELQVIST, Broddetorp, 0500-491107, simfogel@gmail.com

MAGNUS HALLGREN, Tidaholm, 073-739 29 37, m.hallgren@gmail.com

PEDER HEDBERG FÄLT, Skövde, 0500-43 006, peder.hedberg.falt@lansstyrelsen.se

MIKE HENRY, Newcastle, UK, 0044 191 2674957 Michael.henry@tesco.net

CLAS HERMANSSON, Visby, 070-254 03 95, clas.hermansson@telia.com

KENT-OVE HVASS, Väsås, 070-393 96 43, kentove.hvass@telia.com

GUNNAR JAKOBSSON, Falköping, 0500-49 21 20, gunnar.jakobsson@hotmail.com

BERTIL JOHANSSON, Skövde, 070-542 50 48, bertil.breman@gmail.com

BRITT-MARIE JOHANSSON, Skövde, 070-542 50 48, bertil.breman@gmail.com
KERSTIN JÄGMARKER, Axvall, 076-760 63 60, soren.jagmarker@telia.com
SÖREN JÄGMARKER, Axvall, 076-760 63 60, soren.jagmarker@telia.com
ALF KARLSSON, Skara, 070-696 86 97, alf-karlsson@live.se
STIG KARLSSON, Grästorp, 070-274 64 79, stigkarlsson@telia.com
EDVIN KLEIN, Tidå, 0767931070, edvinnnn@hotmail.com
KARL-MARKUS LAUDON, Värnhem, 0706-520 927, kallelaudon@hotmail.com
ANITA LJUNGSTRÖM, Falköping, 070-587 09 08, ljunstrom.051580078@telia.com
LENNART LJUS, Falköping, 070-385 71 68, lennart.ljuhs@home.se
BO MONSÉN, Leråla, 070-315 04 03, monsen.siv@gmail.com
SIV MONSÉN, Leråla, 070-315 04 03, monsen.siv@gmail.com
BENGT PETTERSSON, Värnhem. 0511-603 25, petterssonvarnhem@hotmail.com
MATS ROSENGREN, Broåtorp, 0500-49 13 13, 010-224 56 52, pomologen@live.se
MANNE RYTTMAN, Skövde, 0703-17 45 52, m.ryttman@gmail.com
GERD SUNDÉN, Falköping. 0515-805 92, 070-638 50 92
HELGE SUNDÉN, Falköping. 0515-805 92, 070-638 50 92
ALBIN THORSSON, Falköping, 0730-25 58 17, albin@torsson.se
ERIC THORSSON, Broåtorp, 0500-49 11 16, eric@torsson.se
ULRICH TOURBIER, Falköping, 073-051 58 78, ulrich.tourbier@telia.com

Förord

Denna rapport utgör både Hornborga-dokument och meddelanden från Hornborgasjöns fältstation. Rapporten är en faktasamling om det biologiska livet under 2016, främst fåglar, i och kring Hornborgasjön insamlat av medlemmar i Hornborgasjöns fältstation. Rapporten grundar sig på arbeten utförda med ekonomiskt stöd från Länsstyrelsen i Västra Götalands län.

Hornborga-dokumentet

Är namnet på en serie rapporter som började tryckas 1982 i syfte att samla det material av vitt skilda slag som insamlats inför, i samband med eller efter Hornborgasjöns restaurering. Målsättningen är att allt material som kan ha dokumentationsvärde skall redovisas i serien. Detta innebär dock att också en del faktasammanställningar av karaktären arbetsmaterial kommer att ingå. Publikationerna utges av Länsstyrelsen i Västra Götaland, platskontor Hornborgasjön. En förteckning över hittills utkomna Hornborgadokument finns i slutet av rapporten.

Meddelanden från Hornborgasjöns fältstation ISSN 1101-5470

Är namnet på den serie undersökningsresultat eller annan väsentlig information som publiceras från Hornborgasjöns fältstations verksamhet. I de fall när Hornborgasjöns fältstation står som utgivare av publikation i meddelandeserien har publikationen ovanstående ISSN-beteckning. En förteckning över hittills utkomna meddelanden finns i slutet av rapporten.

Hornborgasjöns fältstation

Hornborgasjöns fältstation, som bildades 1983, bedriver biologiska undersökningar vid Hornborgasjön. Målsättningen för fältstationen är att inom sitt verksamhetsområde, som främst utgörs av Hornborgasjön med kringliggande naturområde, vara centrum för tillämpad naturvetenskaplig forskning.

Hornborgasjöns fältstation skall därvid speciellt bevaka

- Hornborgasjöns utveckling, dokumentera sjöns vegetation och fågelliv samt effekterna av sjörestaureringen
- Hornborgasjöns nationella och internationella betydelse som häckningslokal och rastlokal för fåglar
- våtmarkernas skötsel
- kulturlandskapets utveckling

Verksamheten handhas av ideellt arbetande personer. Fältstationen är lokaliserad till Fågeludden, där lokaler disponeras i Länsstyrelsens administrationsbyggnad.

Huvudman för Hornborgasjöns fältstation är Västergötlands Ornitologiska Förening.

ISSN 1101-5470

Meddelanden från Hornborgasjöns fältstation

Utgivningsår: 2017

Utgivare: Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Naturvårdsenheten

Redaktion: Lotta Berg

Omslagsbild: Nils Forshed

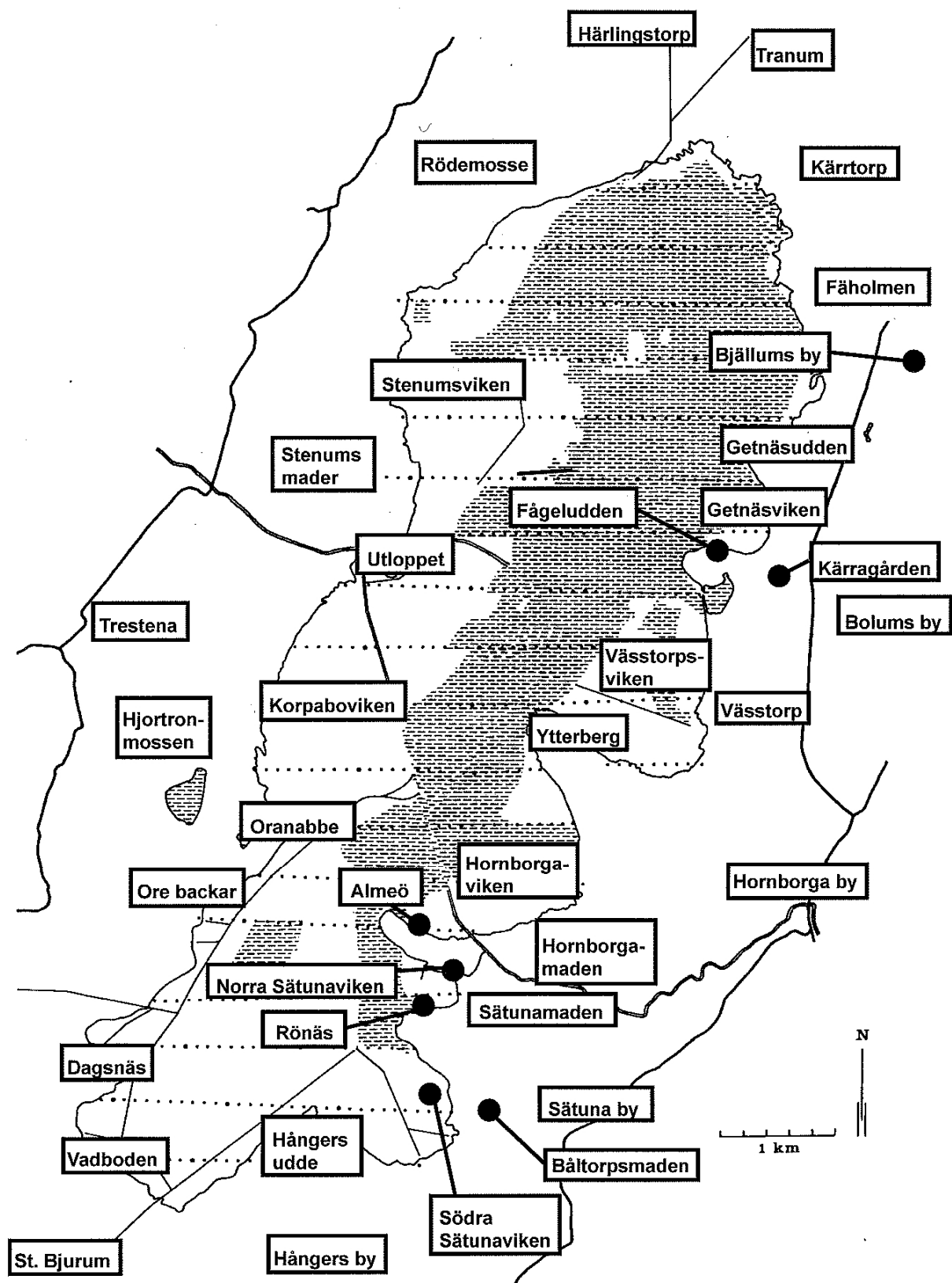
Rapporten finns i pdf-format på <http://projektwebbar.lansstyrelsen.se/hornborga/Sv/las-mer/Pages/index.aspx> under Publikationer/Rapporter.

Artiklar i denna publikation bör citeras:

Exempel

Pettersson, B. 2017. Häckande kärrhökar i Hornborgasjön 2016. I: Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2016. sid 32-34. Meddelande nr 48 från Hornborgasjöns fältstation/Hornborgadokument nr 52. Länsstyrelsen i Västra Götalands län.

Hornborgasjön 2016

Verksamheten vid Hornborgasjöns fältstation 2016

Lotta Berg

Organisation

Verksamheten vid Hornborgasjöns fältstation administreras av ett arbetsutskott som under året bestått av Lotta Berg (sammankallande), Gunnar Hurtig (kassör), Janne Pettersson, Katarina Bremsjö, Peter Laudon, Johan Bergquist och Christopher Magnusson. Åke Abrahamsson har som stationschef deltagit i arbetsutskottets möten. Ytterligare närmare 40 personer är knutna till fältstationens verksamhet.

Möten

Stationens arbetsutskott har haft sex protokollförda möten under 2016 där säsongens fältarbete och fältstationens verksamhet diskuterats och planerats.

Lotta Berg och Christopher Magnusson medverkade vid det av SOF-BirdLife anordnade nationella fågelstationsmötet i Kalmar sista helgen i mars.

Information

På stationens hemsida finns information om stationens verksamhet. Kontinuerligt under säsongen uppdateras hemsidan med nyheter från stationens fältarbete. Hemsidan administreras av Katarina Bremsjö och nyheter läggs in av Lotta Berg. Arbete pågår med att överföra hemsidan till SOF-BirdLifes webbsystem.

Fältstationen har även en Facebooksida där stora och små nyheter om Hornborgasjön och om fältstationens verksamhet regelbundet presenteras. Facebooksidan hade vid årsskiftet cirka 1300 ”gillare” som följer inläggen där, och inläggen delas ofta vidare av bl.a. Naturum Hornborgasjöns Facebookadministratör. Fältstationen medverkar även vid behov i Facebookgruppen ”Svenska ringmärkare”.

Fältstationen har en e-postlista för att hålla kontakt med de som är engagerade i fältstationens verksamhet. Fältstationens informationsblad om verksamheten har under året tryckts upp och finns tillgängligt vid naturum Hornborgasjön och besökscentrum Trandansen, samt i samband med olika evenemang.

Hornborgaseminariet

Söndagen den 28 februari anordnades det årligen återkommande Hornborgaseminariet i Varnhemsgården, Varnhem. Under seminariet redovisade projektledarna sina resultat från säsongens arbete med Hornborgasjöns fågelliv. Det inbjudna föredraget hölls av Ulrik Lötberg, som berättade om det svenska skröntärneprojektet. Seminariet var som vanligt välbesökt med ett drygt 30-tal deltagare.

Publik verksamhet

Evenemanget ”Tranans Dag” fick ställas in våren 2016, men återkommer 2017. På Hornborgadagen i september, och vid ett par ytterligare tillfällen, visades ringmärkning för allmänheten. Fältstationen medverkade i arrangemanget ”fågeltornskampen” i maj, då också allmänheten var inbjuden att hjälpa till.

Projekten

Projekten tillsammans med ringmärkningen utgör stationens kärnverksamhet. Verksamheten utgör en viktig del i uppföljningen av Hornborgasjöns restaurering.

Fältstationen har genom inventeringar och undersökningar under säsongen följt fågellivet i och kring Hornborgasjön. Fältarbetet inleds under våren med inventeringar av rastande simfåglar, tranor och andra våtmarksfåglar. Under häckningstid genomförs inventeringar av häckfågelfaunan i och kring sjön. Under hösten pågår räkningar av rastande simfåglar samt rastande tranor. Fältstationen har också medverkat i den av SOF-BirdLife rikstäckande aktiviteten våtmarksinventering, i mitten av maj. Projektet ”Häckande storskarv och gråhäger i Hornborgasjön” blev i år inställt.

Personal

Åke Abrahamsson har under året verkat som stationschef. Han har varit ansvarig för flera av projekten, drivit stationens löpande arbete samt representerat VgOF/fältstationen bland annat i Länsstyrelsens arbetsgrupp kring grågås.

Clas Hermansson har ansvarat för ringmärkningsverksamheten och representerat fältstationen i gåsarbetsgruppen. Förutom vid Kärragården har det även ringmärkts vid Fågeludden och i begränsad omfattning på andra platser runt sjön. Sammanlagt har drygt 1600 fåglar ringmärks runt sjön under året.

Publiceringar

Fältstationen ansvarar numera för en stående spalt (en till två sidor) i varje nummer av GRUS, där vi tar upp aktuella aktiviteter, projekt, lokaler etc. Fältstationen publicerar, i likhet med övriga svenska fågelstationer, även en sammanfattning av föregående års verksamhet i SOF-BirdLifes årsskrift ”Fågelåret”.

Ekonomi

Verksamheten har under året stöttats ekonomiskt av Länsstyrelsen Västra Götalands län.

Vi riktar ett varmt tack till våra bidragsgivare som gör vår verksamhet möjlig att genomföra!

Projekt genomförda 2016

Häckande svarthalsade doppingar
Ruggande grågäss vid Hornborgasjön
Häckande grågäss vid Hornborgasjön
Häckande svanar i Hornborgasjön
Häckande kärrhökar vid Hornborgasjön
Häckande tornfalkar vid Hornborgasjön
Häckande svarttärnor vid Hornborgasjön
Häckande fisktärnor vid Hornborgasjön
Häckande skrattmåsar i Hornborgasjön
Förekomsten av trastsångare vid Hornborgasjön
Rastande simfåglar vid Hornborgasjön
Rastande tranor vid Hornborgasjön
Häckfågelinventering vid Vallen
Ringmärkning vid Hornborgasjön
Fågelobservationer vid Hornborgasjön
Natura 2000-inventeringar

Peder Hedberg Fält
Clas Hermansson
Clas Hermansson
Åke Abrahamsson
Bengt Pettersson
Åke Abrahamsson
Peder Hedberg Fält
Lotta Berg & Katarina Bremsjö
Åke Abrahamsson
Eric Thorsson & Albin Thorsson
Åke Abrahamsson
Bertil Johansson & Clas Hermansson
Janne Pettersson
Clas Hermansson
Magnus Hallgren & Christopher Magnusson
Åke Abrahamsson

Väder och vatten vid Hornborgasjön 2016

Peder Hedberg Fält

Året startade med en ganska kall men snöfattig januari. Isen låg på sjön i början av året och fanns där under hela månaden. I slutet av januari ersatte det kalla vädret med mildt och grått väder vilket visade sig känneteckna vädret hela februari. Den meteorologiska våren kom i mitten av februari till våra trakter och i samband med det mildare klimatet steg sjöns vattenyta och nådde årets högsta nivå den 12 februari med +120,21 M.

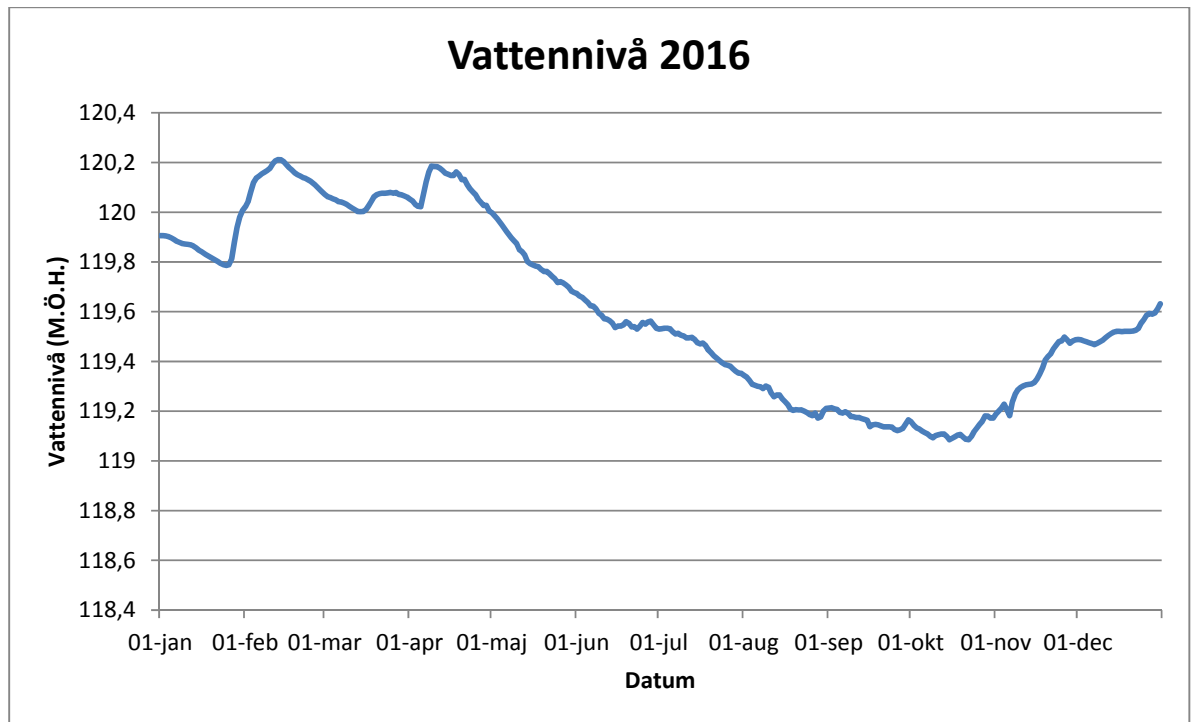
Isen på sjön försvann inte förrän den 20 mars, fast under hela senvintern och tidig vår förekom det vakar här och. Den första vårmånaden kännetecknades av ett ganska varmt och torrt väder, med undantag för en period strax innan påsk som så vanligt brukar vara ganska kylslagen. April månads inledning gav sedan vårvärme fast längre fram i april kom mer nederbörd än normalt vilket resulterade att sjön steg någon decimeter (figur 1). Slutet av våren blev ganska odramatisk med normala nederbördsmängder och slutet av maj blev sommarlik med högsommarvärme vissa dagar.

Det varma sensommarvädret fortsatte in i juni med härliga sommark dagar runt skolavslutningen innan svalare väder drog in över våra breddgrader. Kring midsommar var vädret ostadigt, som det oftast brukar vara, och en del regnmängder föll också i form av skurar. Vädret skiftade sedan under högsommar mellan lite varmare och svalare perioder och nederbörden var normal vilket annars kan vara väldigt regnrika. Sjöns vattennivå fortsatte att sjunka under sensommar och skapade därmed fina rastplatser med dybankar för vadare och simänder. Augusti blev årets nederbördsrikaste månad med 87 mm vilket påverkade med stor sannolikhet också att sträckande vadarfåglar valde att rasta i sjön i högre omfattning än tidigare år på sjöns blottlagda vikar och dybankar.

Sjöns vattennivå var rekordlåg, +119,20 M, när vi passerade höstens första månad och när sedan september månad bjöd på årets lägsta nederbörd med endast 16 mm fortsatte sjöns nivå att sjunka. Den 22 oktober blev dagen med årets lägsta vattennivå, + 119,08 M. Höstens låga vattennivå är nästan som i nivå med förre detta Vallsjön innan sjöns restaurering. Det är inte många år sedan höjningen av sjöns vattenstånd gjordes, 1996, som vi har haft låga vattennivåer. Stora delar av sjöns södra och västra delar samt vikarna i öster var blottlagda medan den norra och centrala delen fanns grunda vattenområden. I slutet av oktober började sedan vattennivån att stiga fram till årets slut då nivån var +119,63 den 31 december (figur 1). I början av november drog kallt väder ned över Hornborgabygden och sjön hann frysa till helt och hållet för att åter vara helt öppen kring den 20 november. I slutet av november och början av december blev det åter kallare och sjön frös igen på nytt fram till årets slut. Julen var även i år grön och någon vit jul fick vi inte uppleva 2016.

Medelvattenståndet för sjön över året blev + 119,62 M och vattenståndsamplituden mellan årets högsta och lägsta vattennivå var hela 113 cm. Årsnederbörden blev 546 mm vid SMHI:s station i

Skara mot normala 556mm, vilket var 98% jämfört med normalt. Med normalt menas medelvärdet för 30-årsperioden, 1961-90.

Figur 1. Vattenståndet i Hornborgasjön 2016 (data från SMHI:s pegel 108-2455 Fågeludden).

Figur 2. Högt vattenstånd på våren (27 mars) med översvämmade strandängar, Vässtorp.

Figur 3. Stora områden ibland annat Hornborgaviken torrländes under den nederbördsfattiga sensommaren- hösten (9 augusti) och gammal sjöbotten kom i dagen, till frömma för rastande vadare. Foto: Lotta Berg.

Figur 4. Delar av Hornborgaviken blev helt uttorkade (9 augusti). Foto: Lotta Berg.

Natura 2000-inventeringar vid Hornborgasjön 2016

Åke Abrahamsson

Inledning

Övergripande handlar Natura 2000-inventeringarna om att räkna de fåglar som är knutna till en noga avgränsad biotop, i detta fall strandäng. Uppgifter insamlas om det antal arter som utgör underlag för att skapa ett index som användes vid jämförelser mellan områden.

Dessutom görs en bedömning av strandängens status i övrigt såsom betesintensitet, gräsmängd, förbuskning etc. Denna uppföljning görs under september till oktober månad. För Hornborgasjöns del innebär detta att fågellivet från och med 2005 skall följas upp på strandängarna kring sjön. Strandzonen är indelad i 15 delområden som skall inventeras inom en period på tre år, dvs. fem områden per år. Därtill kommer fyra fasta områden som skall inventeras årligen (Hornborgamaden, Almeö, Borängen och Långeland). Se tabell 2.

Inventeringsmetoden är anpassad för att göra det möjligt att genomföra uppföljningen med en rimlig arbetsinsats och därigenom säkerställa arbetet för framtiden. Resultatet rapporteras årligen till ansvariga inom Västra Götalands län. Bakgrund och inventeringsmetod har beskrivits av Svensk Naturförvaltning.

Den sammanlagda storleken av de marker runt Hornborgasjön som per definition klassas som strandäng är avsevärd. Eftersom Hornborgasjön är starkt reglerad finns inte den naturliga påverkan på strandängarna som en stor variation i vattenföringen ger. Hävd av olika slag är därför en förutsättning för att begreppet strandäng skall vara relevant. Hävden är i huvudsak av två slag, slåtter och inhyrt nötbete. I södra delen finns dock en betydande uppfödning av amkor och ungdjur. Omfattningen av denna verksamhet innebär att mycket stora arealer betas i naturlig jordbruksdrift. Slåtter utförs av länsstyrelsens personal och kan endast ske när eftersommar och höst är tillräckligt torra. Historiskt har sjöns strandängar utgjort en viktig resurs i det äldre jordbruket, detta framgår tydligt i lantmäteriprotokoll och jordeböcker. Sammanfattat kan man med eftertryck säga att strandängarna i nutiden är en mycket viktig del av reservatet Hornborgasjön. Riktiga och väl avvägda skötselåtgärder är därför av avgörande betydelse för strandängarnas funktion.

Metod

Inventeringarna 2016 har utförts av Johan Bergkvist (Getnäsudden och Vik), Lotta Berg (Vässtorpssviken), Åke Abrahamsson (Hornborgamaden), Christopher Magnusson (Almeö), Albin Torsson (Rånäs), Jan Erik Pettersson (Hästahuvudet, Borängen och Långeland).

Inventeringen utförs som en linjetaxering som upprepas två gånger per säsong. Varje område besöks en gång i maj och en gång i juni månad under perioden 15 maj till 15 juni. Alla vuxna fåglar (ej årsungar) som vistas inom strandängen antecknas. Det är viktigt att endast notera fåglar som strikt finns inom gränsen för strandängen enligt fastställd karta. Överflygande fåglar och individer som inte är knutna till området antecknas separat.

Avståndet mellan linjerna bör vara maximalt 100 meter och ordnas så att linjerna om möjligt genomkorsar ytan med ett zick-zack mönster. Vid den andra inventeringen genomkorsas området så att föregående linjer inte används, utan att inventeringsytan blir relativt jämnt täckt.

Svårtillgängliga områden såsom t.ex. vassbälten eller blöta (dm-djupt vatten) delar inventeras genom att fåglar noteras som ses eller hörs från dessa ytor. De fåglar som finns på vattenytor utanför strandlinjen räknas endast om de bedöms tillhöra strandängen. Detta kan naturligtvis vara svårt att avgöra, men individer längre ut än 25 meter räknas inte såvida det inte är uppenbart att de tillhör området. Det är önskvärt men inte alls nödvändigt att utföra inventeringen på morgonen.

Resultat och diskussion

Som framgår ovan utförs dessa Natura 2000 inventeringar enligt uppdrag. Underlaget som skapas är inte tillräckligt för att mäta den häckande fågelfaunan på ett riktigt sätt och det är inte heller meningen. För att så skall kunna ske krävs att den metod som går under namnet revirkartering används. Ändå skapas här en form av resultat som kan användas på olika sätt.

Typarterna på Hornborgasjöns strandängar kan strikt begränsas till ett fåtal såsom gulärta, ängsplärka, sånglärka, rödbena och tofsvipa, detta om man definierar strandäng som öppen gräsmark. Ytterligare någon art kan eventuellt tillkomma. I Hornborgadokument för 2014 redovisades dessa arters förekomst på strandängarna ingående.

I allt väsentligt hänvisas till denna publikation. Man kan även se att variationen mellan åren är relativt stor, variabler är graden av betetryck (inklusive grågässens), olika inventerare år från år, men eftersom dessa rekryteras ur samma mycket begränsade krets har detta förmodligen liten eller ingen betydelse. Därutöver är det endast två inventeringstillfällen, som av naturliga skäl inte kan slumpas ut, utan väljs efter tillfälle och möjlighet.

Antalet arter varierar över åren (se tabell 3) men det är en förväntad variation i huvudsak beroende på tid på dygnet, markanvändning samt respektive inventerare mer eller mindre snäva tolkning av strandängsbegreppet. I ett fall, Långeland, är det annorlunda, här har antalet arter mer än halverats sedan starten 2006 vilket är en bestående tendens, sett till inventeringsresultaten. En djupare analys kan behövas för att röna ut vad som har förändrats över åren.

Inventeringsöversikt

I översikten nedan (tabell 1) kan man se hur alterneringen mellan områdena ser ut för de senaste tre åren. Alla områdena har inventerats minst tre gånger sedan starten 2005

Tabell 1 A Förteckning över Natura 2000 områden vid Hornborgasjön och planerat inventeringsår från och med 2014. Detta innebär att fyra fasta och fem rörliga områden inventeras årligen.

Område	Inventeringsår		
Hornborgamaden	2014	2015	2016
Almeö	2014	2015	2016
Borängen	2014	2015	2016
Långeland	2014	2015	2016
Fäholmen	2014	-	-
Kärrtorp	-	2015	-
Getnäsudden	-	-	2016
Fågeludden	2014	-	-
Kalvamyren	-	2015	-
Vässtorpsviken	-	-	2016
Ytterberg	2014	-	-
Sätunamaden	-	2015	-
Rönäs	-	-	2016
Båltorpsmaden	2014	-	-
Hångers udde	-	2015	-
Vik	-	-	2016
Vadboden	2014	-	-
Dagsnäs	-	2015	-
Hästahuvudet	-	-	2016

Tabell 2. Fågelförekomsten inom respektive delområde inom Natura 2000 området Hornborgasjön 2016. Tabellen redovisar samtliga förekommande arter och högsta antal som är knutna till strandängen från de inventeringar som utförts under perioden mitten av maj till mitten av juni månad 2016. Tabellen visar även samtliga arter som någon gång påträffats vid de senaste åtta årens inventeringar. Följande förkortningar har använts; Hor = Hornborgamaden, Alm = Almeö, Bor = Borängen, Lån = Långeland, Get = Getnäsudden, Väss = Vässtorpsviken, Rö = Rönäs, Vik = Vik, Hä = Hästahuvudet.

Art	Hor	Alm	Bor	Lån	Get	Väss	Rö	Vik	Hä
Knölsvan	-	34	-	-	-	-	-	-	-
Sångsvan	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Snögås	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grågås	450	181	780	-	6	50	1500	74	154
Stripgås	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kanadagås	-	-	35	-	-	5	-	-	8
Vitkindad gås	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Gravand	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Snatterand	9	5	-	-	2	3	2	-	2
Kricka	4	50	-	-	-	2	14	-	-

Art	Hor	Alm	Bor	Lån	Get	Väss	Rö	Vik	Hä
Gräsand	-	18	12		1	11	5	-	-
Årta	2	5	-	-	1	3	-	-	-
Skedand	7	2	1	-	-	5	4	-	2
Brunand	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vigg	-	4	-	-	-	2	-	-	-
Knipa	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Storskrake	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kornknarr	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rapphöna	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skäggdopping	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gråhakedopping	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Storskarv	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gråhäger	-	-	-	-	-	1	2	-	-
Sparvhök	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Brun kärrhök	2	-	-	-	-	1	1	2	-
Fiskgjuse	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tornfalk	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Lärfalk	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Havsörn	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Röd glada	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Brun glada	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Ormvråk	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sothöna	-	2	-	-	-	6	-	-	-
Vattenrall	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Trana	6	2	-	2	-	-	3	19	-
Strandskata	-	2	2	-	-	-	-	-	-
Tofsvipa	26	54	8	-	3	15	116	12	10
Enkelbeckasin	6	4	2	13	-	-	-	3	14
Dvärgberckasin	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Storspov	2	-	-	-	2	-	-	-	-
Brushane	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Svartsnäppa	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gluttsnäppa	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rödbena	4	6	2	-	4	6	9	8	11
Drillsnäppa	-	-	1	-	-	1	-	-	1
Grönbenä	9	3	-	-	-	1	-	-	2
Skogssnäppa	-	-	-	-	-	-	-	-	2
M strandpipare	-	2	1	-	-	-	2	-	-
S strandpipare	-	1	1	-	-	-	5	-	-
Kärnsnäppa	-	-	-	-	-	-	1	-	-

Art	Hor	Alm	Bor	Lån	Get	Väss	Rö	Vik	Hä
Skrattmåå	-	2	-	-	19	10	112	-	-
Fiskmåå	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Havstrut	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gråtrut	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fisktårna	-	-	-	-	-	3	6	-	-
Ringduva	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Skogsduva	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Jorduggla	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Større hackspett	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Gök	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Tornseglare	-	-	-	-	-	10	-	-	-
Sånglårka	24	2	3	-	-	-	-	-	2
Ladusvala	-	-	-	-	-	16	-	-	-
Hussvala	-	-	-	-	-	6	-	-	-
Backsvala	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ångspiplårka	26	3	5	8	-	-	24	9	26
Trådpiplårka	-	-	-	-	-	-	-	-	6
Gulårla	11	37	12	19	6	17	43	2	24
Sådesårla	1	7	4	-	1	5	1	4	5
Nåktergal	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Jårnsparv	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rødhaåe	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Buskskvåtta	4	-	1	2	3	4	-	6	21
Stenskvåtta	-	-	-	-	-	1	-	3	-
Dubbeltrast	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Taltrast	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Koltrast	-	-	-	-	-	1	-	2	-
Björktrast	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Rødvingetrast	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tørnskata	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gråshoppssångare	2	-	-	-	-	-	2	-	1
Såvsångare	13	18	3	-	1	12	7	9	4
Trastsångare	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rørsångare	9	5	1	-	-	1	-	2	3
Kårssångare	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Hårmsångare	-	-	-	-	-	2	-	-	1
Tørnsångare	1	-	-	-	3	12	-	2	-
Årtsångare	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Trådgårdssångare	1	-	-	-	-	2	-	-	2
Svarthåtta	-	-	-	-	1	2	-	-	-

Art	Hor	Alm	Bor	Lån	Get	Väss	Rö	Vik	Hä
Lövsångare	1	-	-	-	2	13	1	3	3
Grönsångare	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gärdsmyg	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grå flugsnappare	-	-	-	-	-	-	-	-	-
S V flugsnappare	-	-	-	-	-	1S	-	-	1
Entita	-	-	-	-	-	1	-	-	3
Blåmes	2	-	-	-	-	7	-	-	3
Talgoxe	-	-	-	-	-	3	-	-	3
Nötväcka	-	-	-	-	-	1	-	-	2
Trädkrypare	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nötskrika	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Skata	2	2	-	-	-	-	-	-	-
Kråka	7	7	-	-	-	4	-	-	-
Kaja	-	-	-	-	-	-	3	-	9
Stare	105	50	-	-	2	60	6	-	7
Bofink	-	-	-	-	4	6	1	3	4
Grönfink	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Korp	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Steglits	-	-	-	-	-	2	-	-	4
Hämpling	2	-	-	-	-	2	-	-	-
Rosenfink	2	-	-	-	-	1	-	-	-
Pilfink	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Gråsparv	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gulspurv	-	-	-	-	-	5	-	-	-
Sävspurv	37	18	7	3	2	10	24	7	19
Antal arter 2016	31	29	19	6	18	51	25	22	37

Tabell 3. På grund av ofullständigt material visas endast en jämförelse för de fasta områdena

	Hor	Alm	Bor	Lån
Antal arter 2016	31	29	19	6
Antal arter 2015	39	17	13	7
Antal arter 2014	40	27	28	8
Antal arter 2013	30	26	23	13
Antal arter 2012	45	34	16	17
Antal arter 2011	43	45	24	17
Antal arter 2010	49	29	19	17
Antal arter 2009	45	28	22	19
Antal arter 2008	51	41	28	20
Antal arter 2007	49	40	31	17
Antal arter 2006	38	34	20	12

Rastande simfåglar i Hornborgasjön 2016

Åke Abrahamsson

Räkningarna av Hornborgasjöns våtmarksfåglar är grunden i den omfattande undersökningsverksamhet som Hornborgasjöns fältstation bedriver sedan många år tillbaka. När fältstationen bildades i 1983 hade räkningarna redan pågått ett antal år, man får gå tillbaka till sextioalet för att finna någon startpunkt. Året 2016 var sett mot denna bakgrund utan egentliga avvikelser mot vad som kunde förväntas, undantaget ett par intensiva höstmånader.

Syfte och bakgrund

Syftet med projektet är att årligen räkna och följa upp förekomsten av de olika arter simfåglar som utnyttjar Hornborgasjön som rastlokal under vår och höst. Det handlar om att fortlöpande mäta vad som händer med sjöns våtmarksfåglar successivt efter sjöns restaurering och den slutliga vattenståndshöjningen 1995. I själva verket finns det ett tydligt samband med den skötselplan som antogs för Hornborgasjön i samband med restaureringens färdigställande. En sammanfattning över simfåglarnas förekomst åren 1991-2004, där trender analyseras under 10 år efter den slutliga restaureringen, har redovisats tidigare (Hermansson, 2005). I tabell 3 finns en förenklad uppföljning av denna sammanställning som avser att belysa arternas status i termer av uppnådda högsta antal.

Dessförinnan har räkningar av antalet rastande simfåglar i Hornborgasjön bedrivits sedan 1960-talet. Räkningarnas genomförande under perioden fram till 1991 har beskrivits tidigare (Hermansson, 2004).

Metod

Sjön är indelad i nio områden och räkningarna utförs från de punkter som framgår av bifogad karta (figur 2). De bästa observationsplatserna är fågeltornen som finns runt sjön. Dessutom används andra naturliga höjder utmed sjön som komplement. Punkterna enligt kartan skall alltid användas. Tornet vid Röde mosse var tidigare område tio men används inte numera, framförallt därför att skogen hindrar utsikten så att det inte längre fyller sin funktion. Under våren 2016 genomfördes sex veckovisa räkningar med start den 26 mars. Lördagar är som regel den dag räkningarna genomförs.

Starten sker någon timme efter soluppgången och samordnas i förekommande fall mellan räknarna för att undvika dubbelräkning. Sedan lång tid tillbaka sker den sista räkningen för våren några dagar in i maj.

Under hösten utförs räkningarna i mitten av respektive månad från augusti till november eller så länge som det är isfritt. Vi räknar på den lördag som infaller närmast den femtonde i månaden. Dessutom är det en målsättning att våra räkningar skall ingå i de internationella räkningarna. Någon novemberräkning genomfördes inte 2016 på grund av isläggning.

Områdesindelningen under hösten är densamma som under våren, dock räknas den södra delen av sjön genom paddling efter en given rutt. Simfåglar är i vår definition vidast möjliga begrepp; tranor ingår dock inte, så inte heller skrattnås om våren. Honor och hanar av änderna separeras om våren. Vi har även sett det som värdefullt att notera rovfåglarna, inte minst sjöns havsörnar. Någon sammanställning likt den för simfåglarna görs inte utan dessa observationer återfinns i förekommande fall i fågelrapporten.

Resultaten vägs inte på något vis utan det är originalprotokollens siffror som redovisas nedan. Om någon av de här nämnda observationerna skall granskas av regional rapportkommitté svarar observatören själv för detta och det påverkar inte resultatet enligt nedan.

Resultatet

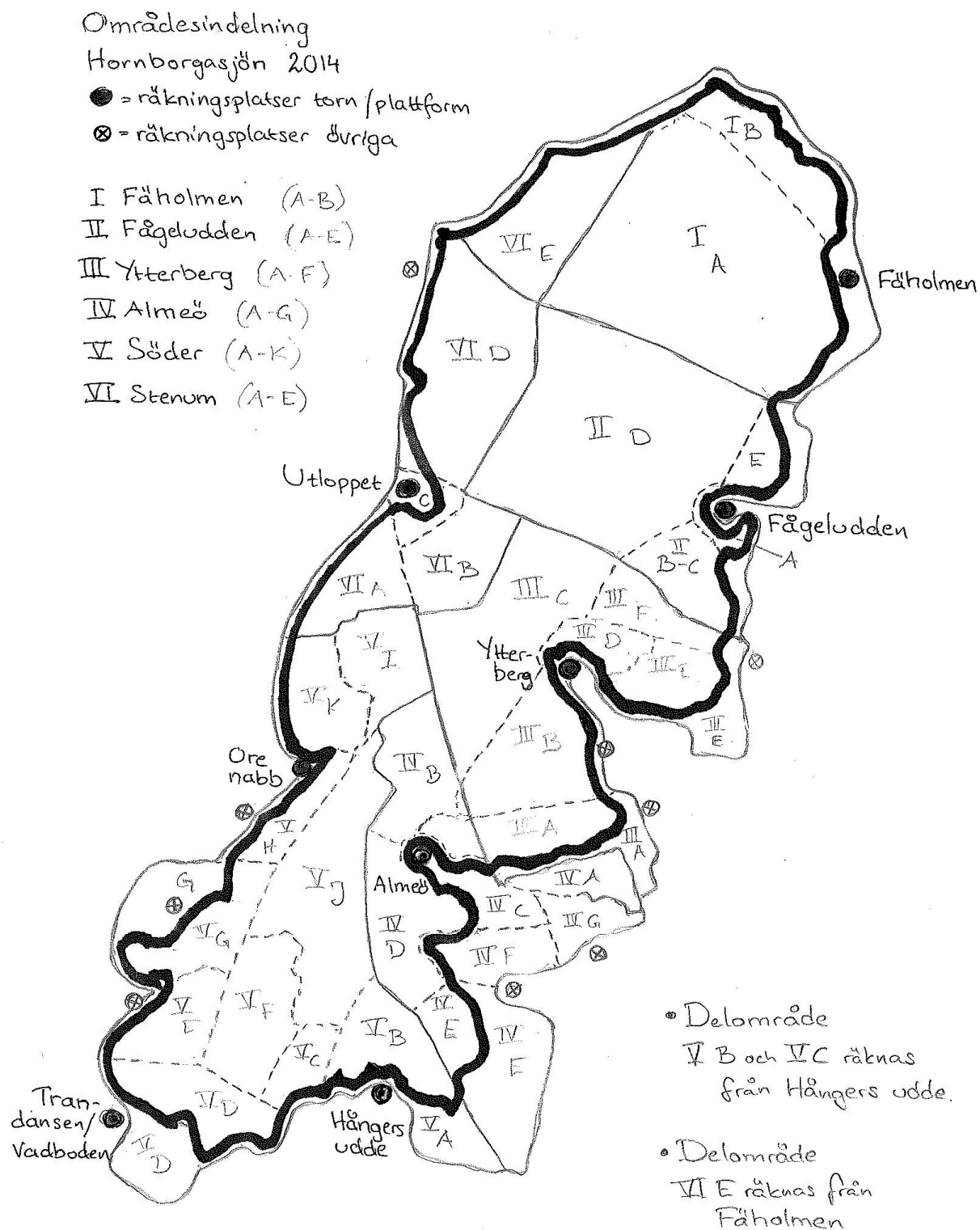
I tabell 3 kan man jämföra de högsta antalen av respektive art för 2016 med de högsta för åren 1991 - 2015.

Våren

Knipa och salskrake nådde sina högsta antal någonsin inom den period som räkningarna omfattar. Detta är en utveckling vi sett under flera år. Ännu en tidig vår gjorde att de rastande sångsvanarna endast nådde blygsamma antal. Bläsänderna däremot, lät sig väl smaka av det utlagda kornet vid Vadboden och tangerade det högsta antalet någonsin. Årta och skedand har långt till de antal de uppnådde för ett drygt tiotal år sedan och tidigare. Hornborgasjön är i nuläget förmodligen inte tillräckligt eutrof för dessa arter, vilket kan ha sin orsak i allt ris och alla stubbar som skall bytas ner. Dessa förmår troligen inte blida det tillräckligt kalkhaltiga material som ger det höga pH-värde som kännetecknar en eutrof slättsjö. Strandängarna är

Figur 1. Brunanden är ju främst en rastande fågel i Hornborgasjön med ett stort antal hanar som räknas varje år, men är uppenbarligen även en häckfågel här, då enstaka kullar emellanåt ses, som här vid Fågeludden. Foto: Lotta Berg.

Figur 2. Karta över Hornborgasjön med de viktigaste punkterna för simfågelräkningarna utmärkta.

däremot i långa stycken förnämliga och detta gynnar å sin sida årtorna som tycker om att ligga i gränsen mellan sjö och strandäng. I synnerhet kan man se årtor utmed strandavsnittet mellan Lagunsjön och Ängsladan i Vässtorpsviken. Andra platser där årtor gärna håller till är området norr om Ebbholmen, viken mellan Dagsnäs och Hästahuvudet samt naturligtvis utanför Vadboden – Skvallerhålan.

Man kan tydligt se att sjöns olika delar i allt väsentligt skiljer sig åt. Detta var särskilt uppenbart i Hornborgaviken sommaren 2016 då både fåglarna och inte minst floran tydligt indikerade en påfallande hög näringsrikedom. I detta fall spelar naturligtvis Hornborgaan en betydande roll. Stora mängder näringsämnen tillförs den vägen. Andra delar av sjön är däremot mycket magra, såsom Röde mosse-kanten och Korpaboviken. Fler exempel av båda slagen finns naturligtvis.

Hösten

På grund av isläggning redan i november genomfördes endast tre hösträkningar. Liksom 2013 var vattenståndet lågt (se avsnittet ”Väder och vatten i Hornborgasjön 2016”). Det återspeglar sig i resultaten, dock inte riktigt så extremt som 2013. Kricka, gräsand och stjärtand nådde sina högsta antal någonsin (tabell 3). Septemberräkningen resulterade i 58 000 individer, en enastående och häpnadsväckande hög siffra som har gett eko långt utanför våra egna led.

Augusti dominerades av stora mängder vadare, varav de flesta fanns i Hornborgaviken. Vid mitten av augusti fanns ett tjugofemtal arter vadare i sjön och en del av dessa antal förekom under augustiräkningen (se fågelrapporten). Ägretthägrarna nådde ännu en gång över dussinet individer och återigen såg vi en svart stork. Det fanns fler skrântärnor i sjön än någonsin tidigare och här syns tydligt svårigheterna med arter som är rörliga över hela sjön. Vid septemberräkningen var det krickorna med sina dryga 18 000 individer som dominerade bilden och nu visar sig ännu en svårighet: de många havsörnarna härjar svårt bland simänderna med ständiga uppflog som resultat. I synnerhet flockarna av krickor och bläsänder som ofta ligger i det döda riset, vilket innebär ytterligare en svårighet för räknarna. Det mest anmärkningsvärda är kanske ändå de 740 stjärtänder som i huvudsak låg på de halvöppna vattenytorna, i yttre delarna av Vässtorpsviken och runt Ytterberg.

Oktober blev i mångt och mycket en upprepning av september även om antalen hade sjunkit en hel del. Innan isen lade sig i månadsskiftet oktober-november var sjön prickig av simfåglar och nu hade knipor och storskrakar tagit över. En snabb räkning av salskrakarna runt Fågeludden slutade på 133 exemplar och där fanns även flera alfåglar och bergänder. Man kan beklaga att vi inte fick till någon novemberräkning, men när isen väl har lagt sig fanns inte många fåglar kvar att räkna.

Grågåsen är en art som vi inte kan räkna korrekt med den metod vi använder. När räkningarna startar har gässen redan flugit ut från sjön för att senare på förmiddagen återvända till Hornborgasjön eller någon annan sjö för att dricka varefter det lite senare åter bär av ut på mot fälten. Ändå nådde grågässen över 10 000 vid septemberräkningen 2016.

Tack

Simfågelräkningarna vid Hornborgasjön är ett lagarbete, där det krävs stor kännedom om artbestämning och områdenas avgränsningar samt att det görs noggranna anteckningar. Totalt har 15 personer deltagit i räkningarna; Åke Abrahamsson, Lotta Berg, Hanna Berg, Anders Bergqvist, Christer Blank, Katarina Bremsjö, Magnus Hallgren, Kent Ove Hvass, Peder Hedberg Fält, Anita Ljungström, Bengt Pettersson, Janne Pettersson, Manne Rytman och Albin Thorsson.

Referenser

Hermansson, C. 2005. Rastande simfåglar i Hornborgasjön – resultat från 2004 och en sammanfattning av åren 1991-2004. I: Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2004.sid 26-37. Meddelande nr 34 från Hornborgasjöns fältstation – Hornborga dokument nr 40. Länsstyrelsen Västra Götalands län.

Tabell 1. Sammanställning över resultaten från simfågelräkningarna vid Hornborgasjön våren 2016

Art datum för räkning	26.3	2.4	9.4	16.4	23.4
Knölsvan <i>Cygnus olor</i>	1282	1369	1289	1279	1416
Sångsvan <i>C. cygnus</i>	821	802	540	291	73
Mindre sångsvan <i>C. columbianus</i>	1	0	1	0	0
Sädgås <i>Anser fabalis</i>	27	0	0	0	0
Tundrasädgås <i>Anser f. rossicus</i>	0	1	0	0	0
Bläsgås <i>A. albifrons</i>	52	163	54	112	0
Grågås <i>A. anser</i>	1340	1675	1278	1149	1259
Hybridgås <i>Anser sp.</i>	0	0	0	0	5
Grågås x Kanadagås <i>A.a. x B.c.</i>	3	6	0	3	1
Spetsbergsgås <i>A brachyrhynchus</i>	6	4	10	12	5
Kanadagås <i>Branta canadensis</i>	368	318	288	193	140
Vitkindad gås <i>B. leucopsis</i>	1	3	0	0	16
Gravand <i>Tadorna tadorna</i>	0	0	0	2	0
Bläsand <i>Anas penelope</i>	1039	1606	1833	2545	719
Snatterand <i>A. strepera</i>	104	243	190	205	149
Kricka <i>A. crecca</i>	760	1759	2851	2279	1344
Gräsand <i>A. platyrhynchos</i>	944	857	723	333	253
Stjärtand <i>A. acuta</i>	75	102	102	108	42
Årta <i>A. querquedula</i>	0	0	5	14	17
Skedand <i>A. clypeata</i>	9	41	58	95	48

Brunand <i>Aythya ferruginea</i>	205	386	122	160	115
Bergand <i>Aythya marila</i>	0	0	0	1	2
Vigg <i>A. fuligula</i>	2331	2883	2982	3312	2628
Sjöorre <i>Melanitta nigra</i>	0	0	0	0	2780
Knipa <i>Bucephala clangula</i>	3683	2371	1407	1199	828
Salskrake <i>Mergus albellus</i>	407	319	264	178	124
Småskrake <i>M. serrator</i>	3	0	0	0	7
Storskrake <i>M. merganser</i>	202	46	14	7	3
Alfågel <i>Clangula hyemalis</i>	0	1	0	0	1
Smådopping <i>Tachybaptus ruficollis</i>	0	0	0	1	0
Skäggdopping <i>Podiceps cristatus</i>	325	528	597	675	528
Gråhakedopping <i>P. grisegena</i>	40	159	181	234	223
Svarthakedopping <i>P. auritus</i>	4	3	4	11	5
Svarthalsad dopping <i>P. nigricollis</i>	0	15	54	59	54
Storlom <i>Gavia artica</i>	0	0	0	1	0
Storskarv <i>Phalacrocorax carbo</i>	30	560	37	118	60
Gråhäger <i>Ardea cinerea</i>	9	27	34	19	19
Rördrom <i>Botaurus stellaris</i>	0	1	0	1	2
Sothöna <i>Fulica atra</i>	1097	1799	890	944	621
Strandskata <i>Haematopus ostralegus</i>	0	9	10	5	6
Mindre strandpipare <i>Char. dubius</i>	0	0	1	0	0
Större strandpipare <i>Char. hiaticula</i>	0	0	0	0	0
Tofsvipa <i>Vanellus vanellus</i>	499	415	434	823	287
Brushane <i>Philomachus pugnax</i>	0	0	2	3	4
Enkelbeckasin <i>Gallinago gallinago</i>	6	17	15	45	32
Storspov <i>Numenius arquata</i>	1	5	7	177	15
Svartsnäppa <i>Tringa erythropus</i>	0	0	0	0	0
Rödbena <i>T. totanus</i>	0	2	23	31	61
Gluttsnäppa <i>T. nebularia</i>	0	0	0	0	1
Skogssnäppa <i>T. ochropus</i>	0	2	5	15	14
Grönbenä <i>T. glareola</i>	0	0	0	0	2
Drillsnäppa <i>Actitis hypoleucos</i>	0	0	0	2	2
Fiskmås <i>Larus. canus</i>	44	24	6	16	14
Gråtrut <i>L. argentatus</i>	193	125	202	52	84
Silltrut <i>L. fuscus</i>	0	0	1	0	0
Havstrut <i>L. marinus</i>	11	4	4	1	5
Dvärgmås <i>Hydrocoloeus minutus</i>	0	0	0	1	0
Fisktärna <i>Sterna hirundo</i>	0	0	0	3	33
Silvertärna <i>Sterna paradisaea</i>	0	0	0	0	0

Fortsättning våren 2016

Art – datum för räkning	30.4	7.5
Knölsvan <i>Cygnus olor</i>	971	911
Sångsvan <i>C. cygnus</i>	26	59
Mindre sångsvan <i>C. columbianus</i>	0	0
Sädgås <i>Anser fabalis</i>	0	0
Bläsgås <i>A. albifrons</i>	6	0
Grågås <i>A. anser</i>	903	1190
Hybridgås	0	0
Grågås x Kanadagås <i>A.a. x B.c.</i>	1	3
Spetsbergsgås <i>A brachyrhynchus</i>	31	20
Kanadagås <i>Branta canadensis</i>	146	145
Vitkindad gås <i>B. leucopsis</i>	4	0
Gravand <i>Tadorna tadorna</i>	0	0
Bläsand <i>Anas penelope</i>	685	214
Snatterand <i>A. strepera</i>	139	180
Kricka <i>A. crecca</i>	772	677
Gräsand <i>A. platyrhynchos</i>	156	162
Stjärtand <i>A. acuta</i>	14	82
Årta <i>A. querquedula</i>	10	11
Skedand <i>A. clypeata</i>	62	82
Amerikansk Kricka	1	0
Brunand <i>Aythya ferruginea</i>	92	97
Bergand <i>Aythya marila</i>	1	1
Vigg <i>A. fuligula</i>	2434	1870
Svärta <i>Melanitta fusca</i>	0	0
Sjöorre <i>M. nigra</i>	2	2
Knipa <i>Bucephala clangula</i>	678	710
Salskrake <i>Mergus albellus</i>	81	65
Småskrake <i>M. serrator</i>	5	5
Storskrake <i>M. merganser</i>	1	1
Alfågel <i>Clangula hyemalis</i>	0	0
Smådopping <i>Tachybaptus ruficollis</i>	0	0
Skäggdopping <i>Podiceps cristatus</i>	653	686
Gråhakedopping <i>P. grisegena</i>	197	210
Svarthakedopping <i>P. auritus</i>	10	10
Svarthalsad dopping <i>P. nigricollis</i>	32	52

Storskarv <i>Phalacrocorax carbo</i>	26	37
Gråhäger <i>Ardea cinerea</i>	11	9
Ägretthäger <i>Casmerodius albus</i>	0	0
Rördrom <i>Botaurus stellaris</i>	1	0
Sothöna <i>Fulica atra</i>	717	630
Strandskata <i>Haematopus ostralegus</i>	5	5
Mindre strandpipare <i>Charadr. dubius</i>	0	2
Större Strandpipare <i>C. hiaticula</i>	0	0
Tofsvipa <i>Vanellus vanellus</i>	255	258
Ljungpipare <i>Pluvialis apricaria</i>	2	2
Brushane <i>Philomachus pugnax</i>	37	34
Enkelbeckasin <i>Gallinago gallinago</i>	19	26
Storspov <i>Numenius. arquata</i>	2	2
Småspov <i>N. phaeopus</i>	2	2
Svartsnäppa <i>Tringa erythropus</i>	0	2
Rödbena <i>T. totanus</i>	52	62
Gluttsnäppa <i>T. nebularia</i>	23	22
Skogssnäppa <i>T. ochropus</i>	7	13
Grönben <i>T. glareola</i>	5	18
Drillsnäppa <i>Actitis hypoleucos</i>	5	6
Fiskmås <i>Larus. canus</i>	16	35
Gråtrut <i>L. argentatus</i>	34	58
Havstrut <i>L. marinus</i>	3	3
Silltrut <i>Larus fuscus</i>	33	3
Dvärgmås <i>Hydrocoloeus minutus</i>	0	0
Fisktärna <i>Sterna hirundo</i>	187	231
Silvertärna <i>Sterna paradisaea</i>	132	100
Svarttärna <i>Chlidonias niger</i>	0	0

Tabell 2. Sammanställning av resultatet från simfågelräkningarna vid Hornborgasjön hösten 2016.

Art – datum för räkning	13.8	17.9	15.10
Knölsvan <i>Cygnus olor</i>	1556	1684	1229
Sångsvan <i>C. cygnus</i>	69	21	0
Bläsgås <i>Anser albifrons</i>	0	0	43
Sädgås <i>A. fabalis</i>	0	0	0
Spetsbergsgås <i>A. brachyrhynchus</i>	0	0	4
Grågås <i>Anser anser</i>	2824	9204	6484
Stripgås <i>Anser indicus</i>	0	0	0
Grågås x Kanadagås <i>A.a. x B.c.</i>	0	2	0
Obst hybridgås <i>Anser sp</i>	0	1	0

Kanadagås <i>Branta canadensis</i>	528	141	260
Vitkindad gås <i>B. leucopsis</i>	0	1	10
Prutgås <i>Branta bernicla</i>	0	0	1
Gravand <i>Tadorna tadorna</i>	2	0	0
Bläsand <i>Anas penelope</i>	455	10769	8151
Snatterand <i>A. strepera</i>	1725	1842	841
Kricka <i>A. crecca</i>	10426	18218	12694
Gräsand <i>A. platyrhynchos</i>	2558	6907	4362
Stjärtand <i>A. acuta</i>	27	740	487
Skedand <i>A. clypeata</i>	99	242	452
Brunand <i>Aythya ferruginea</i>	6263	199	15
Vigg <i>A. fuligula</i>	474	526	867
Bergand <i>A. marila</i>	0	0	11
Alfågel <i>Clangula hyemalis</i>	0	0	5
Knipa <i>Bucephala clangula</i>	358	461	526
Salskrake <i>Mergus albellus</i>	2	15	145
Storskrake <i>M. merganser</i> 10	16	74	268
Småskrake <i>M. serrator</i>	0	0	4
Smådopping <i>Tachybaptus ruficollis</i>	0	0	4
Skäggdopping <i>Podiceps cristatus</i>	163	125	31
Gråhakedopping <i>P. grisegena</i>	33	1	1
Svarthakedopping <i>P. auritus</i>	0	1	1
Svarthalsad dopping <i>P. nigricollis</i>	6	1	0
Storskarv <i>Phalacrocorax carbo</i>	187	410	159
Ägretthäger <i>Egretta alba</i>	9	18	6
Gråhäger <i>Ardea cinerea</i>	208	239	105
Svart stork <i>Ciconia nigra</i>	1	0	0
Sothöna <i>Fulica atra</i>	7178	3871	1003
Vattenrall <i>Rallus aquaticus</i>	0	0	0
Strandskata <i>Haematopus ostralegus</i>	9	0	0
Större strandpipare <i>C. hiaticula</i>	83	0	0
Mindre strandpipare <i>Charadr. dubius</i>	2	0	0
Ljungpipare <i>Pluvialis apricaria</i>	1	1	0
Kustpipare <i>P. squatarola</i>	54	5	0
Tofsvipa <i>Vanellus vanellus</i>	1297	1893	1188
Kärnsnäppa <i>Calidris alpina</i>	132	244	12
Kustsnäppa <i>C. canutus</i>	15	0	0
Spovsnäppa <i>C. ferruginea</i>	4	0	0
Småsnäppa <i>C. minuta</i>	3	0	0
Myrsnäppa <i>C. falcinellus</i>	1	0	0
Skärfläcka <i>Recurvirostra avosetta</i>	1	0	0
Rödspov <i>Limosa limosa</i>	1	0	0

Myrspov <i>Limosa lapponica</i>	2	0	0
Enkelbeckasin <i>G. gallinago</i>	50	32	16
Brushane <i>Philomachus pugnax</i>	156	55	0
Svartsnäppa <i>Tringa erythropus</i>	17	0	0
Rödbena <i>T. totanus</i>	7	1	0
Gluttsnäppa <i>T. nebularia</i>	138	8	0
Grönbenä <i>T. glareola</i>	81	0	0
Skogssnäppa <i>T. ochropus</i>	6	1	0
Drillsnäppa <i>Actitis hypoleucos</i>	30	0	0
Skrattmå <i>L. ridibundus</i>	164	154	198
Fiskmå <i>L. canus</i>	3	5	206
Gråtrut <i>L. argentatus</i>	24	78	16
Havstrut <i>L. marinus</i>	2	10	1
Skräntärna <i>Hudroprogne tschegrava</i>	22	0	0
Fisktärna <i>S. hirundo</i>	260	4	0
Svarttärna <i>Chlidonias niger</i>	15	0	0
Kungsfiskare <i>Alcedo atthis</i>	0	1	0

Tabell 3. Här jämförs de högsta registrerade antalen för några våtmarksarter under räkningarna 1991 till 2014 (Se Hermansson C 2005 samt Dokumenten 2005 - 2013) med resultaten från 2015. Siffran efter antalet anger vilket år detta uppnåddes. * efter antalet anger att det uppnådda antalet är det högsta någonsin.

Art	Simfågelräkningar 1991 – 2015		Simfågelräkningar 2016	
	Vår	Höst	Vår	Höst
Knölsvan <i>Cygnus olor</i>	1465-15	3190-15	1416	1684
Sångsvan <i>C. cygnus</i>	3220-13	293-15	821	69
Grågås <i>Anser anser</i>	2602-13	10112-15	1675	9204
Kanadagås <i>Branta canadensis</i>	557-13	857-15	368	528
Bläsand <i>Anas penelope</i>	2544-10	14615-15	2545*	10769
Snatterand <i>A. strepera</i>	310-07	3999-15	149	1842
Kricka <i>A. crecca</i>	3850-01	14063-13	2851	18218*
Gräsand <i>A. platyrhynchos</i>	1370-06	6850-13	944	6907*
Stjärtand <i>A. acuta</i>	258-09	533-15	108	740*
Årta <i>A. querquedula</i>	88-93	111-94	17	0
Skedand <i>A. clypeata</i>	197-03	520-13	95	452
Brunand <i>Aythya ferruginea</i>	970-05	10500-06	386	6223

Vigg <i>A. fuligula</i>	5105-09	2596-10	3312	869
Knipa <i>Bucephala clangula</i>	3657-10	1471-14	3683*	526
Salskrake <i>Mergus albellus</i>	350-15	722-13	407*	146
Storskrake <i>M. merganser</i>	1750-10	1150-09	202	268
Skäggdopping <i>Podiceps cristatus</i>	1360-08	833-09	686	263
Gråhakedopping <i>P. grisegena</i>	328-11	37-06	234	1
Svarthakedopping <i>P. auritus</i>	39-96	8-06	11	1
Storskarv <i>Phalacrocorax carbo</i>	440-01	560-00	560	410
Sothöna <i>Fulica atra</i>	9600-06	21100-04	1799	7178
Tofsvipa <i>Vanellus vanellus</i>	850-03	3192-11	823	1893
Rödbena <i>Tringa totanus</i>	90-09	25-97	62	7
Storspov <i>Numenius arquata</i>	165-12	20-12	177*	0
Enkelbeckasin <i>G.gallinago</i>	113-03	431-13	45	50

Not. För vadarnas del finns siffror endast i mycket begränsad omfattning att tillgå från tiden före 2001 med dokumenten som källa. Det är emellertid värdefullt att kunna redovisa några av de arter som tillhör Hornborgasjöns strandängsfauna.

Figur 3. Del av Hornborgaviken augusti 2016. Foto: Åke Abrahamsson.

Doppingar i Hornborgasjön 2016

Peder Hedberg Fält

Inledning

Projektet startades redan 1981 (Karlsson 1982) men år 1985 övertog Lars-Erik Johansson och Hans-Erik Johansson ansvaret och drev projektet fram till 1999. Från år 2000 övertog jag själv ansvaret som projektledare och har årligen genomfört inventering av häckande doppingar. Under 2000 och 2001 samt 2005 till 2007 räknades samtliga par häckande eller revirhävande doppingar i sjön samt antalet kullar av svarthakedopping och svarthalsad dopping. På grund av tidsbrist åren 2002 till 2004 samt 2008 och framåt har jag koncentrerat mig på att endast följa upp häckande svarthalsad dopping och svarthakedopping samt häckningsframgången för de båda arterna

I år jag även inventerat antal par gråhakedopping i sjön. Senast detta gjordes med samma metod var 2011 då gråhakedopping tillsammans var riksinventeringsarter av Sveriges Ornitologiska Förening - Birdlife Sverige. Smådopping och skäggdopping har inte inventerats 2016.

Inventeringarna är dels till för att följa upp förändringarna hos de olika arterna av häckande doppingar i samband med sjöns restaurering men även kontrollera beståndens storlek och sammansättning i relation till sjöns ekologiska system, främst sjöns fiskfauna. Årliga inventeringar av fiskfaunan görs av Fiskeriverket och Länsstyrelsen.

Metodik

Under tiden 15 april till 15 juli har inventeringar av antalet häckande par hos svarthakedopping och bon av svarthalsad dopping genomförts. Inventering av gråhakedopping har främst ägt rum från 20 april till 30 maj. Inventeringarna har utförts från olika observationsplatser runt sjön så att alla delområden har täckts upp. Indelningen av dessa områden är detsamma som används vid simfågelräkningarna. Boräkning av svarthalsad dopping genomfördes den 17 maj från kanot. Södra delens täta buskområden har istället fått inventerats från kanot då det ej gått att inventera dessa från land. Vid beräkning av antalet par gråhakedopping har materialet från årets simfågelräkningar också använts för perioden 20 april till 5 maj.

Metod för inventeringarna följer i stort de anvisningar som Svensson (1976) angivit för inventering av vattenfåglar. För svarthalsad dopping har häckande par beräknats utifrån antalet bebodda bon vid respektive koloni. Hos svarthakedopping och gråhakedopping har häckande par angetts då påbörjade eller bebodda bon har observerats eller då par har noterats under större delen av häckningssäsongen inom ett begränsat område av sjön. Observationer av aktuella arter har vid varje besök prickats in på kartor eller på annat sätt noteras för respektive delområde. Observationerna har sedan förts över på artkartor, varefter utvärdering har gjorts.

Resultat

Gråhakedopping

Arten förekommer i hela sjöområdet med störst antal i delområdena Vässtorpsviken (30-32 par), Hornborgaviken (20-21 par) och Korpaboviken (med 20-21 par) (figur 1). Totalt beräknas 130-135 häckande par ha funnits i sjön 2016 (tabell 1). Vid årets simfågelräkningar noterades flest antal fåglar den 16 april och 23 april med 234 respektive 223 individer. Vid simfågelräkningarna 2016 inventerades inte delområdena Korpaboviken och ”döda skogen/videt” i söder.

Svarthakedopping

Inga häckningar påbörjades under året. Rastande fåglar noterades dock under våren och par med flygga ungar observerades i sjön under sensommaren. Dessa kullar är dock inte sjöns häckande utan de har häckat på andra platser än i Hornborgasjön. Däremot har arten liksom även andra år häckat vid den närbelägna Barnasjön.

Svarthalsad dopping

Totalt noterades 106 bon i södra delen av sjön. Samtliga bon låg väl samlat vid en koloni i anslutning till häckande skrattmåsar (figur 2). Arten har häckat i samma område under en längre tid varför detta område verkar vara särskilt attraktivt med tanke på att det finns fler kolonier av skrattmåsar i sjön.

Däremot var häckningsutfallet väldigt dåligt och endast 8 kullar hittades senare under sommaren. De flesta kullarna sågs strax efter midsommar och några senare under högsommaren. Det är andra året i rad som häckningsframgången är så låg; någon form av predation eller kraftig störning har medfört att nästan alla par övergett sina häckningar.

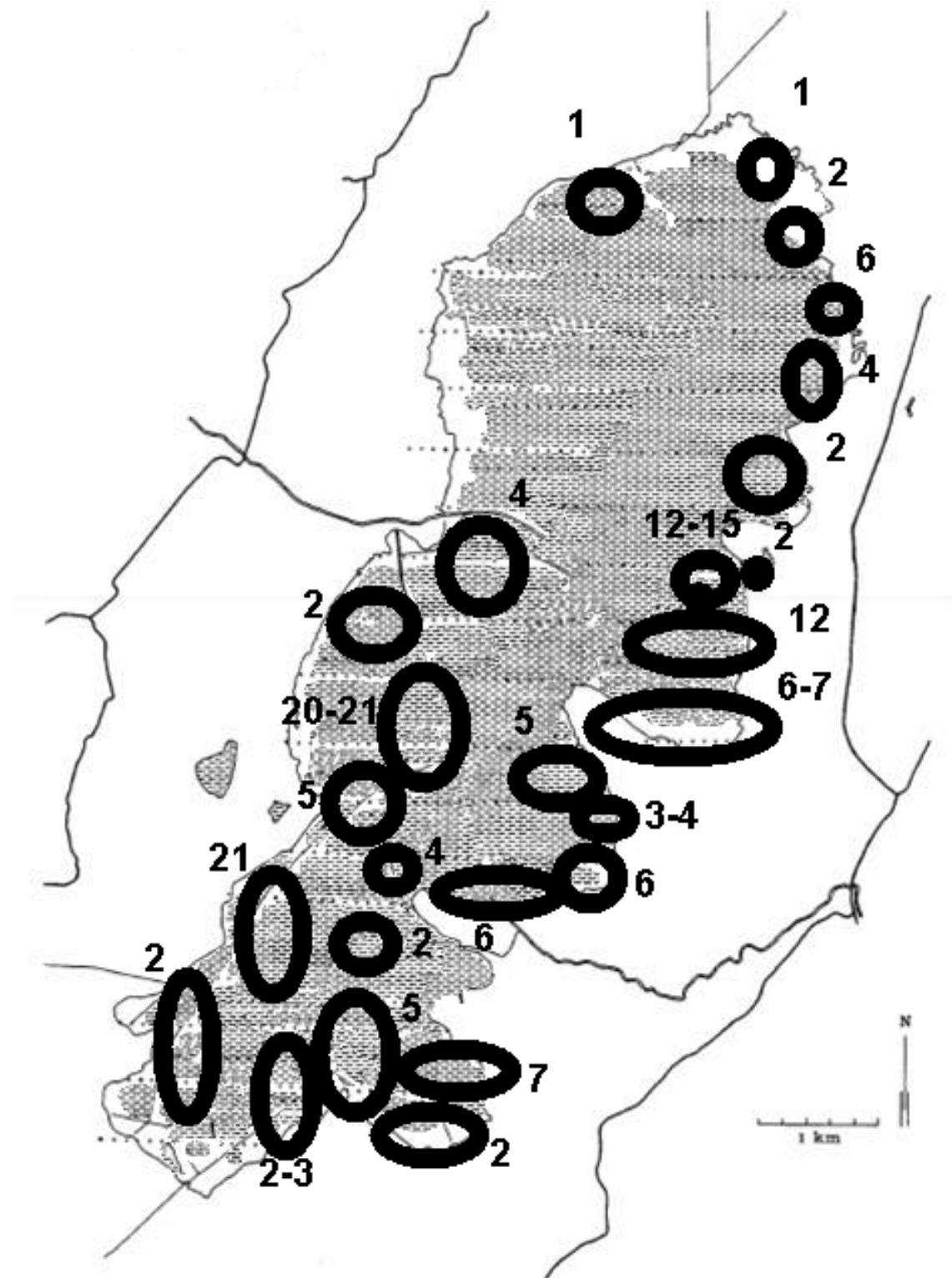
Tabell 1. Antal häckande par av gråhakedopping, svarthakedopping och svarthalsad dopping i Hornborgasjön 2016.

Gråhakedopping <i>Podiceps grisegena</i>	130-135
Svarthakedopping <i>P. auritus</i>	1
Svarthalsad dopping <i>P. nigricollis</i>	106

Referenser

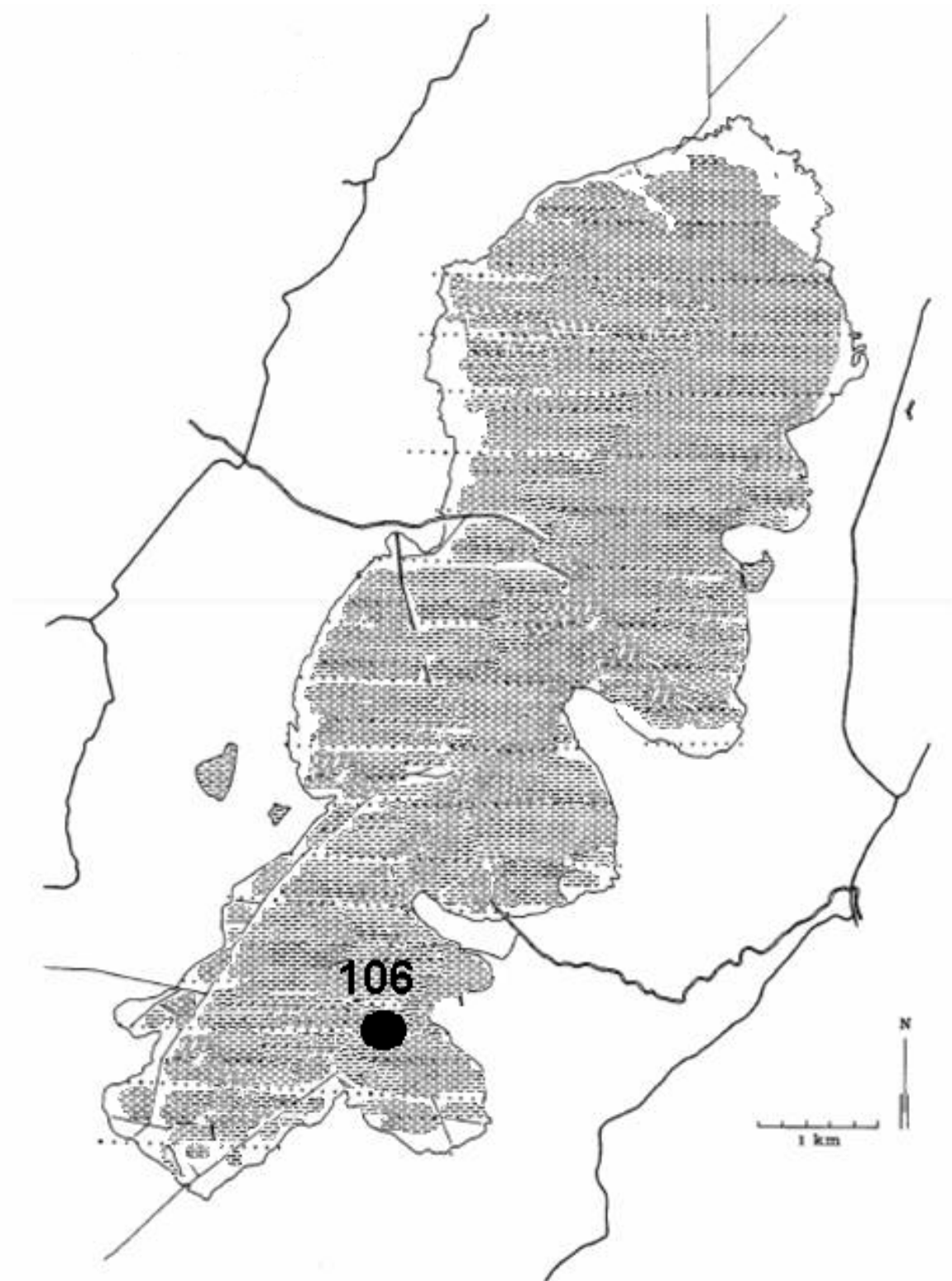
Karlsson, T. 1982. Doppingar. I: Ornitologiska undersökningar i Hornborgasjön 1981. sid 52-60. Hornborga-dokument nr 2. Statens naturvårdsverk och Länsstyrelsen i Skaraborgs län.
Svensson, S. 1976. Inventering av vattenfåglar. Stencil. Lunds universitet.

Hornborgasjön 2016

Figur 1. Förekomsten av antalet par av gråhakedopping i Hornborgasjön 2016.

Hornborgasjön 2016

Figur 2. Förekomsten av antalet bon av svarthalsad dopping i Hornborgasjön 2016.

Häckande kärrhökar i Hornborgasjön 2016

Bengt Pettersson

Bakgrund

Projekt kärrhökar i Hornborgasjön startade i samband med Naturvårdsverkets planering av restaureringen av "träsket" i slutet av 1960-talet (se sammanfattande projektbeskrivning i Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2014 meddelande nr 46 från Hornborgasjöns fältstation.)

Metod

Årets inventering genomfördes på samma sätt som tidigare och med observationer från samma fasta observationsplatser som föregående säsonger.

Resultat

Fem par brun kärrhök höll revir i sjöområdet under våren. Endast ett par av dessa lyckades genomföra sin häckning. En flygg unge kunde säkert konstateras från detta bo som var byggt i vass och låg i nordöstra delen av sjön. Det var den enda unge som kom på vingarna vid Hornborgasjön denna säsong.

Ett annat par som hade byggt sitt bo i en videbuske i det södra sjöområdet matade ungar så sent som den 7 juli. Denna häckning resulterade inte i några flygga ungar. Vad som hänt är oklart. Kanske en yngre havsörn hade något med saken att göra, då den flera dagar sågs sitta närmare än tio meter från bobusken. De tre övriga paren övergav sina borevir i ett tidigt skede. Den troligen orsaken var störningar. Ett tiotal korpar var en stressfaktor och mycket närgångna mot de två kärrhökpar som valt att häcka i vassar på Stenumssidan. En annan orsak till att häckningarna i detta område misslyckades kan ha varit det låga vattenståndet och att den delvis torrlagda sjöbotten gav möjligheter för räv att ta sig ut till boplatserna. Även det par som hade byggt sitt bo i vass i "Gammelån" mycket nära Flian misslyckades med häckningen. Störningar från förbipasserande vandrare var den troliga orsaken eftersom detta bo var placerat endast tre meter från vandringsleden ut mot Almeö.

En kärrhöksobservation värd att notera gjordes den 21 maj av Musse Björklund och Jörgen Fritzon. Tidigt i gryningen lyfte 16 bruna kärrhökar från samma ställe i ett vassområde norr om Fäholmen och spred sig i området efter övernattningen. Detta sociala övernattningsbeteende (*eng. roost*) uppträder mycket sällan i Hornborgasjön. Förklaringen att dessa kärrhökar fanns kvar i Hornborgasjön så långt fram på häckningssäsongen kan vara att det rör sig om icke könsmogna fåglar som samlats och dröjt sig kvar.

Diskussion

Årets resultat blev endast en säker häckning och en flygg unge. Det är en markant nedgång för arten vid Hornborgasjön och en oroande utveckling med tanke på att fem par hävdade revir under april. Frågan är nu - vad kommer att hända inför nästa häckningssäsong?

Övriga kärrhökar

Blå kärrhök sågs som vanligt jagande och rastande under vår- och höststräcket vid ett flertal tillfällen.

Ängshök En gammal hona sågs tillfälligt rastande och jagande den 14 juli (Lotta Berg, Mike Henry m. fl.).

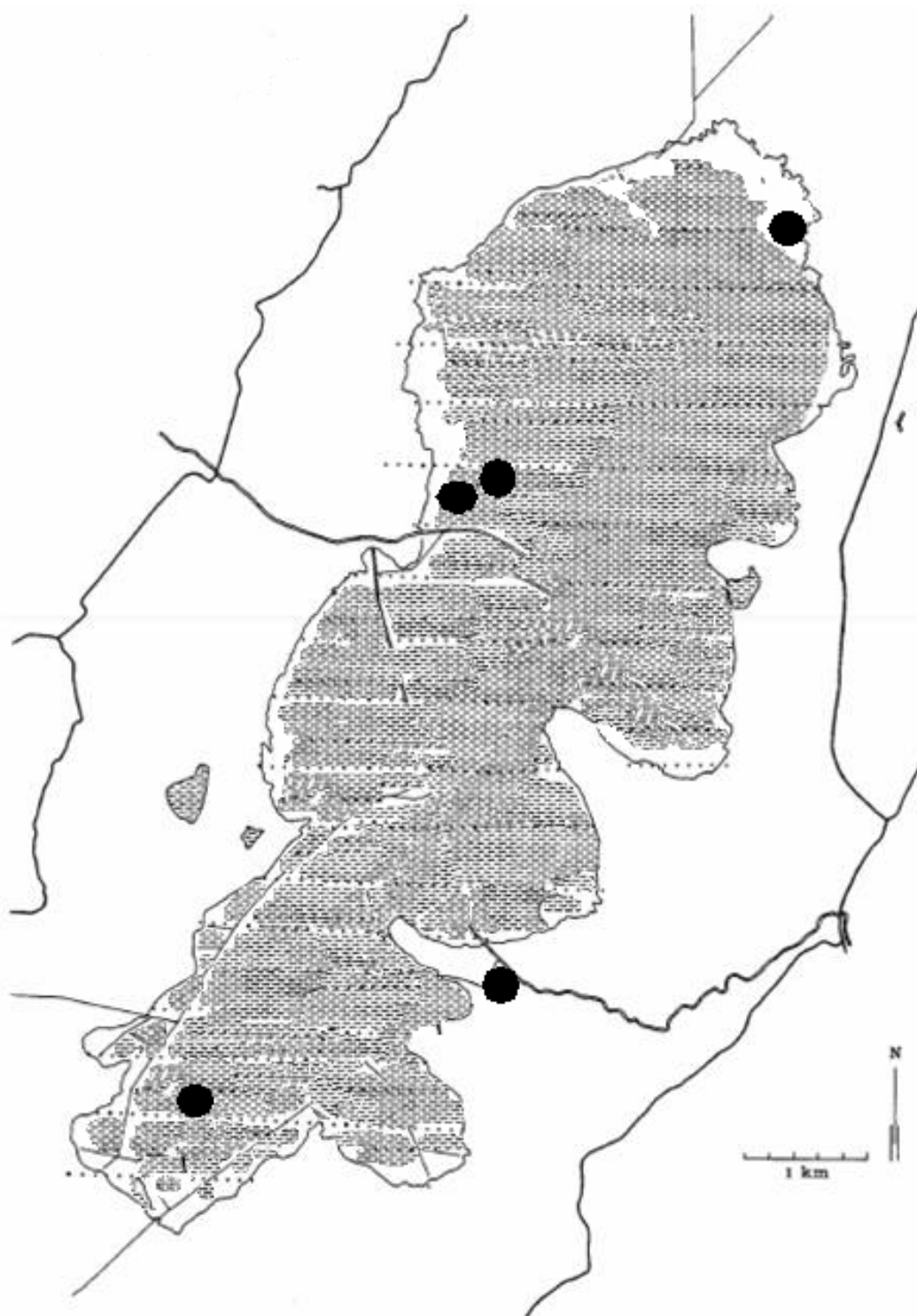
Övrigt

Mike Henry har medverkat med bevakningen av de bruna kärrhökarna i södra delen av Hornborgasjön.

Figur 1. Jagande brun kärrhökhane, Hornborgasjön 16 juni 2015. Foto Bengt Pettersson

Hornborgasjön 2016

Figur 2. Bo/revir av brun kärrhök *Circus aeruginosus* i Hornborgasjön 2016.

Häckande havsörn vid Hornborgasjön 2016

Bengt Pettersson

Bakgrund

Efter ett långt uppehåll på närmare 150 år etablerade sig ett havsörnpär vid Hornborgasjön 2001. Paret, kallat "Valdemarparet", genomförde en lyckad häckning under 2002 och lyckades häcka framgångsrikt till och med år 2012. Under de två påföljande åren misslyckades häckningen och orsaken var sannolikt störning p.g.a. dikningsarbete mycket nära boträdet.

År 2015 blev ett bra häckningsår. Det var det åter lugnt i häckningsområdet och det blev en lyckad häckning som resulterade i flygga ungar. Denna säsong etablerade sig ytterligare ett par i Hornborgasjöområdet. Även denna häckning blev framgångsrik. Avståndet mellan de båda boplatserna är ca 7 km och därmed uppstod inga konflikter mellan paren.

Resultat

2016 fanns båda paren på plats och genomförde lyckade häckningar. Resultatet blev 2 ungar i vardera boet vilket motsvarade resultatet från föregående säsong. Ringmärkning skedde i båda bona den 25 maj och utfördes av Bjarne Modig. "Valdemarparets" ungar bedömdes då vara ca 8 veckor gamla. I detta bo fanns rester av grågås, sothöna och abborre. Ungarna i det andra boet bedömdes vara någon vecka yngre.

Ungarna märktes på höger ben med ring aluminium över blå och ringnummer N 6293-94 i Valdemarparets bo respektive N 6295-96 i det yngre parets bo.

Samtidigt som de häckande paren hade ägg eller ungar i bona vistades även denna säsong 4-5 yngre havsörnar i varierande åldrar, 2-4 år gamla. En av dessa havsörnar uppträdde mycket nära ett brunhökbo med ungar som var beläget i en videbuske i södra delen av sjön (se karta under projektrapporten Kärrhökar i Hornborgasjön 2016).

Efter att havsörnarna hade fått ut sina ungar började ett allt större antal subadults havsörnar dyka upp i sjöområdet. Dessa hade kommit till sjön för att ta för sig av lättfångade byten som var tillgängliga i det extremt låga vattenståndet som rådde i sjön efter en mycket torr sommar.

Figur 1. Valdemarparet 2016-05-10 - båda fåglarna är 19 år gamla. Foto Bengt Pettersson.

Figur 2. Valdemarparets ungar 2016-05-25. Foto Bjarne Modig.

Rastande tranor vid Hornborgasjön 2016

Clas Hermansson, Bertil Johansson, Alf Karlsson & Helge Sundén

Inledning

Redan 1966 genomfördes de första organiserade försöken att räkna antalet rastande tranor under våren. Fåglarna räknades när de under gryningen lämnade övernattningsplatserna i södra sjöområdet för att proviantera i området kring Stora Bjurum och Dagsnäs. Under åren 1967-1982 ansvarade Skövde fågelklubb för räkningarna. Sedan 1983 utförs räkningarna av Hornborgasjöns fältstation. Numera räknas tranorna när de lämnar födosöksområdena och flyger till övernattningsplatserna under kvällen. Årets räkningar var de 51:e i ordningen.

Hornborgasjön var tidigare starkt igenvuxen med vass, men när stora områden rensades på vegetation under 1969-1970 öppnades ytor med grunt vatten i sjöns norra del. Tranorna fann dessa som lämpliga övernattningsplatser och antalet höstrastande tranor ökade från år till år (Swanberg 1993). Det uppskattades att det rastade 100 tranor år 1972. Sedan dess har antalet ökat till över 10 000 tranor i hela sjöområdet. Till skillnad från vårens dagliga räkningar bevakas höstens tranor två gånger per vecka. Höstens räkningar var de 45:e i ordningen.

Rastande tranor under våren

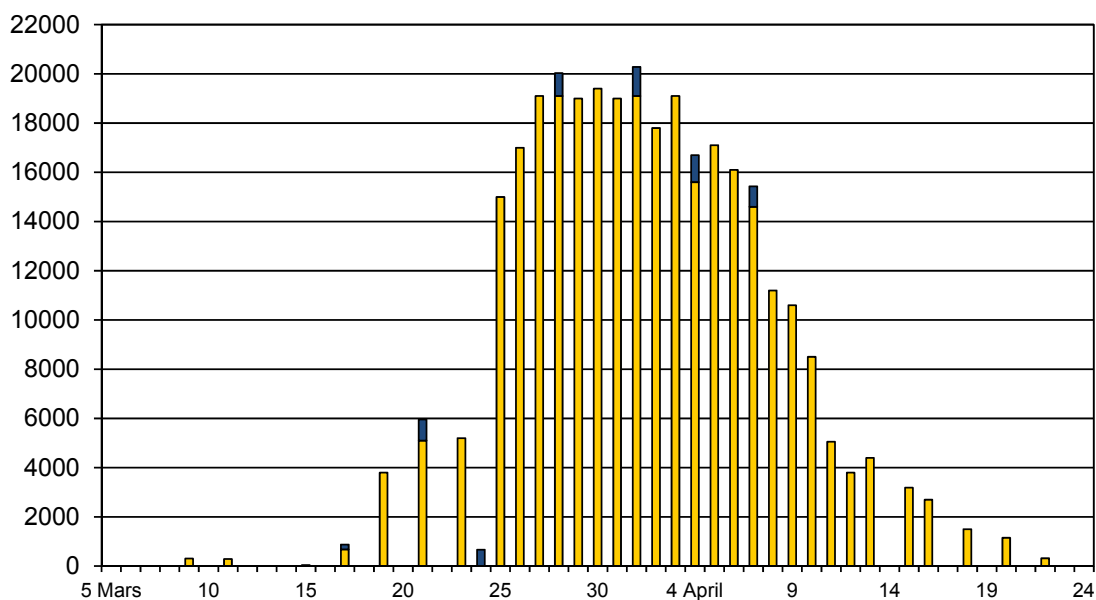
Redan den 25-29 februari sågs 2-6 tranor i södra sjöområdet (Kristian Kjellberg, Ingemar Nilsson m.fl). Dessa tranor bedöms inte som övervintrande utan individer som anlant tidigt. Den 1 mars övernattade 23 tranor på isen utanför Vadboden. Tranvåren var här och de dagliga räkningarna inleddes den 9 mars.

Vårens mediandatum inträffade den 1 april, det vill säga det datum när 50 procent av antalet trandagar (359 000) uppnåtts (tabell 1). Med antal trandagar avses summan av de dagliga antalen rastande tranor. Det är fem dagar tidigare än medelvärde för de fem senaste åren. Den 30 mars fanns 19 400 tranor vid Vadboden, vilket blev vårens högsta antal. Efter den 3 april minskade antalet succesivt. Vid räkningen den 22 april fanns endast 320 kvar i södra sjöområdet. Många av dessa tranor blev kvar och stannade över sommaren vid Hornborgasjön. Se figur 1 och tabell 2.

Tabell 1. Tranornas förekomst vid södra delen i Hornborgasjön 2011-2016

År	Median-datum	Period	Högsta antal	Datum	Antal trandagar
2011	4.4	20.3-20.4	15 400	6.4	243 200
2012	4.4	16.3-23.4	26 500	3.4	346 500
2013	14.4	1-27.4	13 400	14.4	167 200
2014	31.3	7.3-16.4	23 000	3.4	389 500
2015	3.4	7.3-22.4	19 600	4.4	404 500
Medelv.	6.4	16.3-22.4	19 580	6.4	310 180
2016	1.4	9.3-22.4	19 400	30.3	359 000

Högsta antal i norra sjöområdet inträffade den 1 april då 1 180 ex. inräknades när de flög till nattplats. De tranor som övernattar i norra delen av Hornborgasjön söker sig till andra födosöksplatser nordväst och norr om sjön. Det finns inget som tyder på att de blandar sig med tranorna i södra sjöområdet. Antalet är också förhållandevis litet.

Figur 1. Antal rastande tranor vid Hornborgasjön våren 2016. Gula staplar är antal tranor i södra sjöområdet och blå staplar antal tranor i norra sjöområdet. Antalen avser tranor som räknats flyga till nattplats. Högsta antal i södra sjöområdet inräknades den 30 mars (19 400) och i norra sjöområdet den 1 april (1 180). I hela sjöområdet fanns som mest 20 280 tranor den 1 april. Mediandatum i södra sjöområdet var den 1 april. Antal för dagar med uteblivna räkningar har beräknats (extrapolerats) utifrån närliggande dagar.

Utfodringen vid Vadboden (Trandansen)

En anledning till att tranorna samlas kring Vadboden vid sjöns södra del är naturligtvis den utfodring som utförs av Länsstyrelsen Västra Götalands Län. Tillgången på föda, korn, är riklig och det lockar också många andra fåglar till området, framför allt sångsvanar, grågäss, kanadagäss, bläsänder, krickor och gräsänder. Under våren 2016 spreds totalt 140 000 kg korn över området.

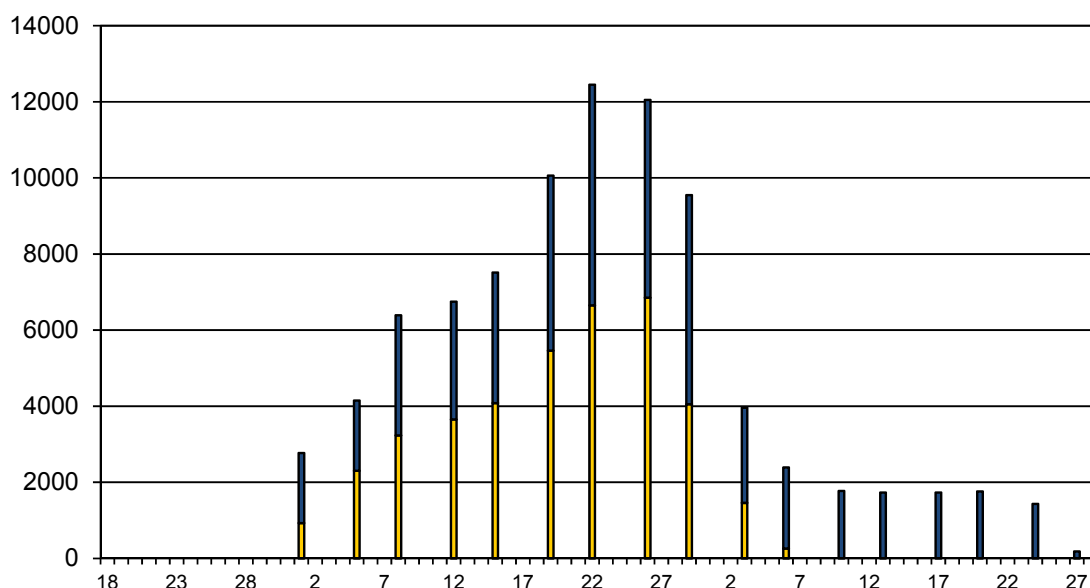
Undersökningar under vårsträcket i Rügen-Bock-Kirr, Tyskland, har visat att tranorna äter ungefär 300 gram vete (sädeskorn) per individ och dag (Nowald 1999). Det är högst troligt att det dagliga födointaget vid Hornborgasjön ligger på samma nivå, det vill sägs 300 gram korn (sädeskorn) per individ och dag. Skillnaden mellan sädesslagen vete och korn bedöms vara liten i detta sammanhang. Detta betyder att tranorna konsumerade ungefär 107 700 kg korn (300 g x 359 000 trandagar) eller 77 % av 140 000 kg. Resterande kvantitet, 32 300 kg (23 %) korn var således mat åt svanar, gäss och änder.

Rastande tranor under hösten

Höstrastande tranor börjar anlända i mitten av augusti månad. Antalet ökar långsamt för att kulminera vid avflyttningen i slutet av september till början av oktober. Vid lämpligt väder kan så gott som samtliga tranor lämna sjöområdet under en enda förmiddag. De övernattar på flera platser i norra och södra sjöområdet.

De tranor som övernattar i södra sjöområdet provianterar under dagtid i området från öster till väster om Hornborgasjön, ofta på ett flygavstånd upp till flera mil. Högsta antal i södra delen var den 26 september då 6 850 tranor inräknades när de flög till nattplats.

Tranor från norra sjöområdet ses under dagtid nordväst och norr om Hornborgasjön. Många av tranorna har lång flygväg till sjön och anländer ofta i stora flockar sent under kvällen. Högsta antal i norra delen var den 22 september, då 5 800 tranor inräknades. Se figur 2 och tabell 3.

Figur 2. Antal rastande tranor vid Hornborgasjön hösten 2016. Gula staplar är antal tranor i södra sjöområdet och blå staplar antal tranor i norra sjöområdet. Antalen avser tranor som räknats flyga till nattplats. Högsta antal i södra sjöområdet inräknades den 26 september (6 850) och i norra sjöområdet den 22 september (5 800). I hela sjöområdet fanns som mest 12 450 tranor den 22 september.

Övervintrande tranor

Under december månad 2015 sågs inga tranor. Den 3 januari till den 11 februari 2016 sågs en trana vid Vadboden (Rolf Andersson m.fl). Därefter sågs 2-6 tranor i södra sjöområdet den 25-29 februari (Kristian Kjellberg, Ingemar Nilsson m.fl). De tranor som sågs i slutet av februari bedöms inte som övervintrande utan individer som anlänt tidigt.

Sammanfattning

Redan den 25 februari sågs vårens första trana. Den 1 mars sågs 23 tranor övernatta på isen utanför Vadboden. Under våren sågs som mest 19 400 tranor vid Vadboden (30 mars) och 1 180 i norr (1 april). I hela sjöområdet fanns som mest 20 280 den 1 april. Mediandatum för tranorna i södra delen var den 1 april (6 april 2011-2015) och antalet trandagar 350 000 (310 180 för 2011-2015). Beräkningar visar att tranor som rastade vid Vadboden under våren åt ungefär 107 700 kg korn. Under hösten sågs som mest 12 450 tranor den 22 september, det högsta antal som räknats under hösten.

Tack

Tranräkningarna har inte varit möjliga att genomföra utan ett stort ideellt lagarbete. Totalt har 20 personer deltagit i verksamheten; Evert Arnoldsson, Per Bergström, Lotta Carlsson, Björn Björnsson, Karl-Magnus Björnsson, Börje Carlsson, Rolf Edvardsson, Clas Hermansson, Kent-Ove Hvass, Bertil Johansson, Britt-Marie Johansson, Kerstin Jägmarker, Sören Jägmarker, Alf Karlsson, Edvin Klein, Bo Monsén, Siv Monsén, Gerd Sundén, Helge Sundén och Ulrich Tourbier. Det är glädjande att flera nya tranräknare deltog i verksamheten.

Referenser

- Swanberg, P.O. 1993. Hur Hornborgasjöns rastplats för tranor utvecklades. *Tranan*, sid. 127-134. Skara.
- Nowald, G. 1999. Nahrungsbedarf rastender Kraniche Grus grus während der Frühjahrsrast. In: Prange, H. et al. (eds): *Proc. 3rd European Crane Workshop*. Pp. 115-122. Halle.

Tabell 2. Antal rastande tranor vid Hornborgasjön våren 2016. Antal i söder har räknats från Dagsnäs och antalet i norr från Fäholmen mader när de flugit till nattplats. Tabellen fortsätter på nästa sida.

Datum	Söder	Norr	Totalt
9 mars	305	-	305
10	-	6	6
11	290	-	290
12	-	-	-
13	6	-	6
14	-	-	-
15	4	42	46
16	-	-	-
17	680	196	876
18	-	-	-
19	3800	-	3800
20	-	-	-
21	5100	860	5960
22	-	-	-

Forts. tabell 2. Antal rastande tranor vid Hornborgasjön våren 2016.

Datum	Söder	Norr	Totalt
23 mars	5200	-	5200
24	-	670	670
25	15000	-	15000
26	17000	-	17000
27	19100	-	19100
28	19100	939	20030
29	19000	-	19000
30	19400	-	19400
31	19000	-	19000
1 april	19100	1180	20280
2	17800	-	17800
3	19100	-	19100
4	15600	1100	16700
5	17100	-	17100
6	16100	-	16100
7	14600	830	15430
8	11200	-	11200
9	10600	-	10600
10	8500	-	8500
11	5050	-	5050
12	3800	-	3800
13	4400	-	4400
14	-	-	-
15	3190	-	3190
16	2700	-	2700
17	-	-	-
18	1500	-	1500
19	-	-	-
20	1150	-	1150
21	-	-	-
22	320	-	320

Tabell 3. Antal rastande tranor vid Hornborgasjön hösten 2016. Antal i söder har räknats från Hångers udde och antalet i norr från Fäholmen när de flugit till nattplats.

Datum	Söder	Norr	Totalt
1 sep	1840	930	2770
5	1850	2300	4150
8	3160	3230	6390
12	3100	3650	6750
15	3430	4080	7510
19	4600	5460	10060
22	5800	6650	12450
26	5200	6850	12050
29	5500	4050	9550
3 okt	2500	1460	3960
6	2130	260	2390
10	1770	0	1770
13	1730	0	1730
17	1730	0	1730
20	1760	0	1760
24	1430	0	1430
27	180	0	180

Figur 3. De första rastande tranorna anlände medan snön och isen ännu låg kvar. Foto: Lotta Berg.

Grågåsen vid Hornborgasjön 2016

Clas Hermansson

Behovet av mer kunskap om grågåsens förekomst vid Hornborgasjön var den direkta anledningen till att vi under 2004 påbörjade ingående studier av arten. Granskning av fältstationens artkartotek och resultat från simfågelräkningar visade att det var svårt att försöka bilda sig en uppfattning om grågåsens utveckling i sjöområdet. Detta gäller speciellt uppgifter från våren där stor försiktighet måste gälla vid bedömningar av antal. Anledningen är olika ankomsttider för de häckande och översomrande fåglarna samt inte minst det stora antal gäss som tillkommer sent under våren för att rugga i sjöområdet. Många av de ruggande gässen lämnar Hornborgasjön efter ruggningen. Andra kan emellertid stanna kvar i flera månader.

Häckande grågäss

Sedan 1860-talet har gäss då och då iakttagits i Hornborgasjön under sommaren (Söderberg 1947). År 1918 konstaterades en häckning, då en kull med sju ungar sågs (Nyqvist 1919). Den torrlagda och igenvuxna sjön lockade naturligtvis inga gäss till längre vistelse och det var först efter det att röjningar i vegetationen genomfördes under 1970-talet som arten uppträdde regelbundet.

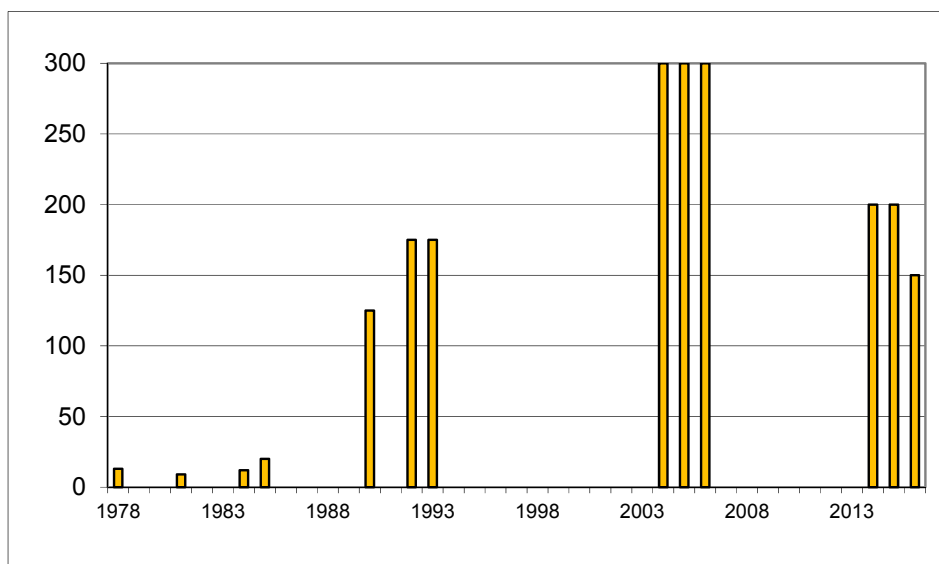
Sedan 1973 har grågåsen tillhört sjöns årliga häckfåglar. De första årens häckningar var framgångsrika och från 1987 skedde en kraftig ökning. När vassen ännu stod tät under 1970- och 1980-talet kan det naturligtvis inte bortses ifrån att ruvande grågäss undgått upptäckt. De flesta av fynden från den tiden beskriver gäss med ungar.

Redan före den slutliga vattenståndshöjningen 1995 fanns 175 häckande par (1992 och 1993). Tyvärr saknar vi uppgifter om antalet häckande par fram till 2004. Då bedömdes att 300 par häckade i sjöområdet. Studier av antal kullar visar emellertid att det är högst sannolikt att kulmen av häckande par inträffade i slutet av 1990-talet. Förklaringen till detta kan bero på att vegetationen numera är så sparsam att fåglarna har svårt att finna lämpliga boplatser. Den generella ökning av antalet grågäss som ägt rum i Sverige sedan 1960-talet har naturligtvis också gällt för Hornborgasjön. Under 2016 beräknas att ungefär 150 par häckade i Hornborgasjön.

De första grågässen anländer tidigt till sjön (figur 1). Räkningen av häckande fåglar utförs i april till början av maj månad när gässen ruvar. Idag är vegetationen på många platser så gles att det är relativt enkelt att se ruvande fåglar från fågeltorn och utsiktsplatser runt sjön. Alla bon kan naturligtvis inte ses, men det är möjligt att beräkna antalet häckande par eftersom den partner som inte ruvar ofta uppehåller sig i boets närhet (figur 2). Räkningar av häckande grågäss 2016 visar att av 150 häckande par finns 10 i norra delen, 30 i mellersta delen och 110 i södra delen av Hornborgasjön.

Figur 1. De första grågässen anländer tidigt till sjön, och ofta ses ett antal övervintrande individer i området. Foto: Lotta Berg.

Figur 2. Antal häckande par av grågås *Anser anser* i Hornborgasjön 1979-2016. Förekomsten 1978-1985 grundar sig på antal kullar och antal häckande par 1990 och 1992-1993 är uppskattat antal. Åren 2004-2006 gjordes detaljerade inventeringar medan antalet häckande par 2014-2016 baseras på översiktliga inventeringar. Noggrannheten i räkningarna 2004-2006 och 2014-2016 bedöms vara likvärdiga.

Ruggande grågäss

Efter Hornborgasjöns restaurering började flera tusen grågäss plötsligt att anlända till området för att rugga. Detta var grågäss som inte tillhörde den population som häckade i sjöområdet. Den direkta orsaken till detta uppträdande känner vi inte till, men det är uppenbart att sjön blev attraktiv som ruggningsplats med gott om föda och skyddade områden.

Grågäsen genomför en komplett ruggning varje år och byter alla vingpennor. Detta sker under juni till början av juli månad. Fåglar som inte häckar ruggar tidigare än de som häckar. De häckande fåglarna har återfått sin flygförmåga när ungarna kan flyga. De äldre fåglarna är oförmögna att flyga under ungefär en månads tid. Ungfåglarna genomför sin ruggning av kroppsfjädrarna under hösten (Cramp & Simmons 1977).

Dessa ruggande grågäss anländer inom loppet av några veckor, från mitten av maj månad. Många lämnar Hornborgasjön efter det att ruggningen är avslutad i juli månad. Under den period som är före och efter ruggningen födosöker de ofta under en kort period på bland annat betesvallar.

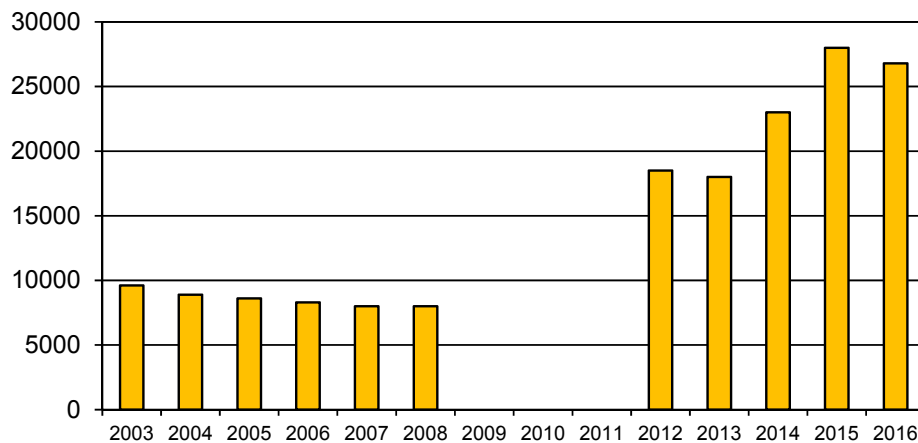
Under 2003 räknades antalet grågäss i hela sjöområdet till 9 600 den 3 juli, under 2004 till 8 900 den 21 maj och under 2005 till 8 300 den 25 maj. Räkningar följande år, 2006-2008 visade på en stabil nivå på 8 000 grågäss. Tyvärr gjordes inga räkningar under åren 2009-2011. En allmän uppfattning om att antalet ruggande grågäss ökat var anledningen till vi återupptog räkningarna 2012. Resultatet visade att 18 000 grågäss fanns i sjöområdet i månadsskiftet maj-juni månad. Åren därefter ökade antalet till som flest 28 000 grågäss under 2015.

När räkningarna påbörjades 2003 stod vegetationen tät, av framför allt videbuskar, i många områden. De ruggande gässen var ofta svåra att se varför räkningarna var mycket tidsödande. Idag, drygt 10 år senare, är vegetationen mycket gles och gässen är betydligt enklare att räkna. Det betyder att osäkerheten i räkningarna inte bedöms vara större än tidigare år, trots det stora antalet fåglar.

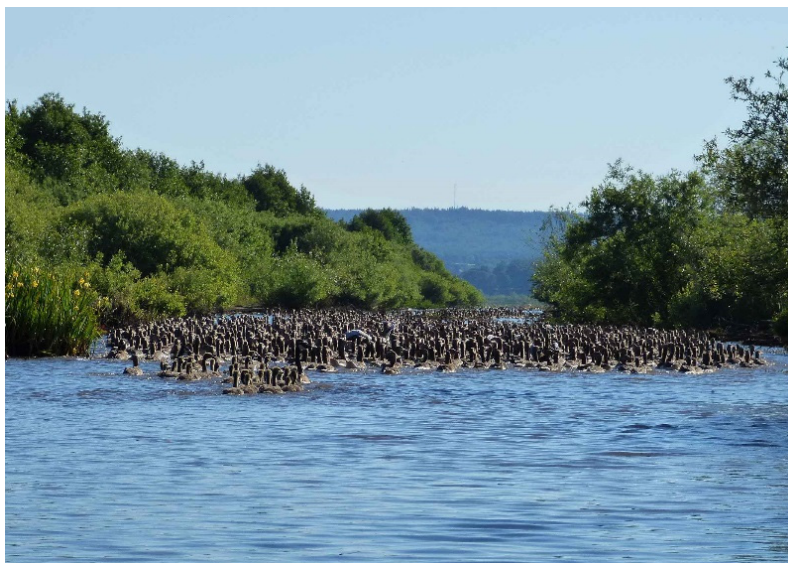
Grågässen räknas när de inte kan flyga, då de betar på strandvallar eller söker föda i sjöområdet. Räkningen utförs under en till två dagar. Det har visat sig att gässen inte är speciellt rörliga och ofta födosöker inom samma områden. Detta har bekräftats genom avläsning av grågäss som märkts med numrerade halsringar.

Grågäsen blir könsmogen vid två, vanligtvis tre års ålder, varför det finns grågäss som inte häckar i Hornborgasjön innan det stora antalet ruggande grågäss anländer. Räkningar under 2004-2006 visade att antalet icke-häckande gäss utgör ungefär två tredjedelar av samtliga grågäss i slutet av april månad.

Den 13-15 juni 2016 räknades alla grågäss i Hornborgasjön. Resultatet blev 26 800 gäss, något färre än föregående år (se figur 3). Av dessa bedöms 900 grågäss tillgöra den häckande (300) och den inte häckande populationen (600). Det betyder att 25 900 grågäss kom till Hornborgasjön för att rugga i sjöområdet. Vid räkningen fanns 500 ex. i norra delen (N om Fågeludden), 16 800 ex. i mellersta (Fågeludden – Almeö) och 9 500 ex. i södra delen (S om Almeö) av Hornborgasjön (figur 4).

Figur 3. Högsta antal grågäss *Anser anser* i Hornborgasjön i slutet av maj till början av juni månad 2003-2016. I antalen ingår häckande och inte häckande grågäss samt de fåglar som ankommer i slutet av maj månad för att rugga i sjöområdet.

Figur 4. Stora mängde ruggande, icke flygförmögna grågäss i Bjurumskanalen i juni. Foto: L. Berg.

Sammanfattning

Undersökningar av grågässens förekomst i Hornborgasjön 2016 visar att ungefär 150 par häckade och att det som mest fanns 26 800 grågäss under början av juni månad. Av dessa beräknas att 25 900 anlände för att rugga.

Referenser

- Cramp, S. & Simmons, KEL. 1977. Handbook of the world of Europe, the Middle East and North Africa: the Birds of Western Palearctic. Vol 1: Ostrich-Ducks, pp. 420-421. Oxford University Press, Great Britain.
- Nyqvist, H. 1919. Gäss häckande i Hornborgasjön. Fauna och flora 14: 186.
- Söderberg, R. 1947. Hornborgasjöns öden som fågelsjö. Stockholm.

Häckande tornfalk vid Hornborgasjön 2016

Åke Abrahamsson

Tornfalkprojektet (*Falco tinnunculus*) vid Hornborgasjön startade 1994 i sin nuvarande form. Antal holkar, metod för kontroll och ringmärkning med mera har undergått mycket små förändringar och därför kan projektet beskrivas som i stort sett standardiserat. Vi besöker alla holkar i ett tidigt skede av häckningen för att konstatera påbörjade häckningar. Vi vill dessutom om möjligt fastställa storleken hos så många äggkullar som möjligt. Dessutom är målet att ringmärka samtliga ungar.

Resultatet 2016

Genomförda häckningar och antal ungar avser kull där ungar har ringmärkts. Medelkull (genomsnittlig kullstorlek) beräknas på antal ungar/kullar vid ringmärkningstillfället.

Den övre raden i tabell 1 visar medelvärden för perioden 1995 till 2015. I den nedre visas resultatet för 2016 på motsvarande sätt.

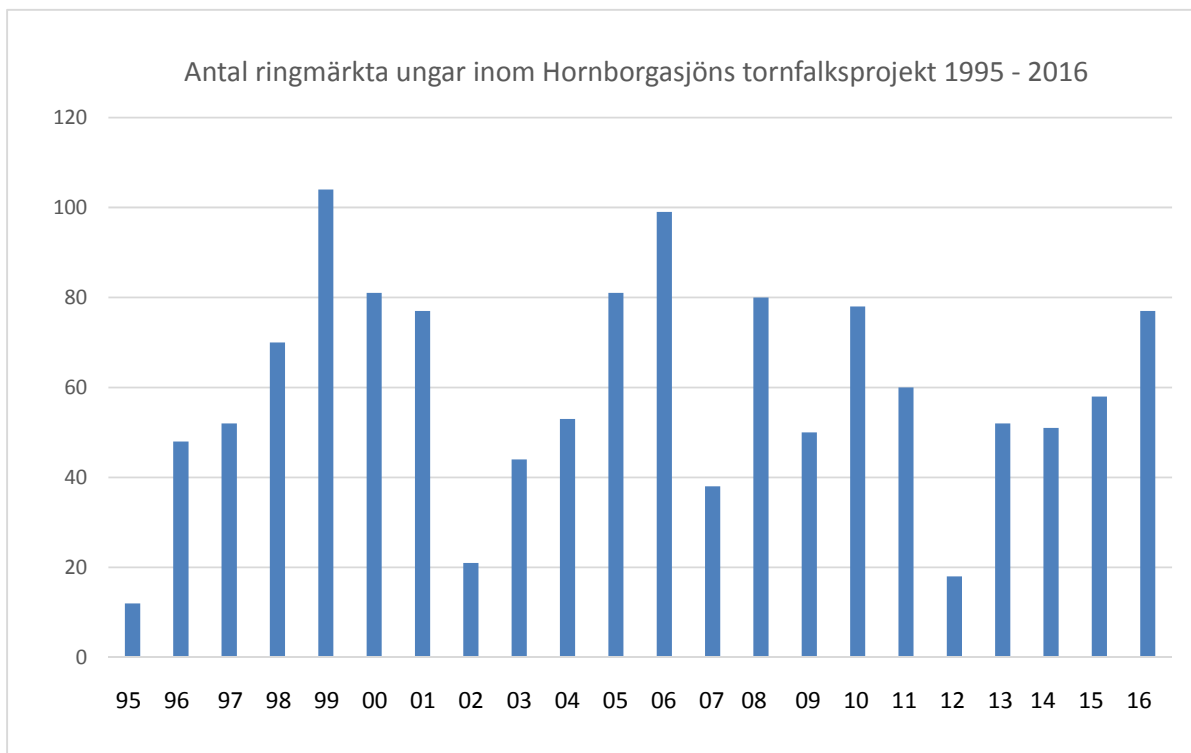
Antal påbörjade häckningar 2016 blev tjugotvå (tabell 1). I fyra bolägen konstaterades endast att häckning ägde rum, och några andra data finns inte från dessa. I sammanställningen nedan redovisas således data för 18 häckningar. I en av dessa avbröts dock häckningen i äggstadiet. Tjugotvå häckningar hamnar utan tvekan i det översta skiktet genom alla tider och ligger långt över genomsnittet för undersökningsperioden, se nedan.

Tabell 1. Häckningsresultat tornfalk 1995-2015 (medeltal) och 2016.

År	Antal holkar	Påbörjade häckningar	Antal genomförda häckningar	Antal ungar/år	Genomsnittlig kullstorlek
1995-2015	40	15,8	13,4	61,3	4,6
2016	41	22	17	77	4,8

Totalt fyrtioåtta ägg lades i tio bon vilket innebär att medelkull lagda ägg blir 4,8 som är det samma som medelkull ungar hela projektet 2016. Eftersom endast tio äggkullar kunde kontrolleras blir det hela haltande. De äggkullar som fortfarande var okläckta vid det första besöket var de som lagts sent. De par som är tidiga med sin äggläggning lägger som regel fler ägg. Genomsnittligt antal ringmärkningsstora ungar för de kullar som redan var kläckta vid första besöket var 5,4. Det finns skäl att anta att äggkullarna ursprungligen hade varit ännu någon tiondel större.

I arbetet deltog även Helge Sundén och Peter Lindkvist.

Figur 1. Figuren ovan visar antalet ungar som ringmärkts inom Hornborgasjöns tornfalks- projekt åren 1995 till 2016. Det framgår tydligt hur bra och dåliga år avlöser varandra i ett cykliskt mönster. Detta är i själva verket helt normalt när det handlar om gnagarspecialister. Till mer än nittio procent består tornfalkarnas föda av smågnagare som växlar i förekomst enligt välkänt mönster.

Nytt återfynd

7218398 Bounge

2014-06-22 Hornborgasjön Sätuna E 58 17 N 13 34 E

2016-06-06 Finland Häme/Tavastehus län, Ränko

60 54 N 24 18 E

Hona häckande, kontrollerad i holk, fångad och släppt.

Figur 2: Jo då – jag är ringmärkt. Foto: Lennart Ljuhs

Svanarna i Hornborgasjön 2015

Åke Abrahamsson

Hornborgasjön är på många sätt svanarnas sjö. Det må gälla sångsvanarna nere vid Vadboden under tidig vår eller det stora antal icke häckande knölsvanar som ligger i långa band utmed läsidorna i söder och väster under hela den tid när det är öppet vatten. Under hösten handlar det inte sällan om fler tvåtusen exemplar som uppehåller sig i sjön. Sångsvanens förekomst vid sjön ser helt annorlunda ut om man jämför den med knölsvanens. Som häckfågel är sångsvanen mycket fåtalig och antalet häckningar har aldrig överstigit ensiffriga tal.

Metod och resultat

Knölsvan

Inventeringen genomfördes i början av maj och tillgick på samma sätt som alltid; flygning på lägsta tillåtna höjd och med lägsta möjliga hastighet så många varv som behövs för att få med alla bon. De ruvande svanarna är väl synliga. Den stora svårigheten består i att undvika såväl glapp som dubbelräkning. Det går fort undan! Vi har haft glädjen och förmånen att flyga med samma pilot under alla år, Leif Crona från Skövde Flygklubb. Man kan tillägga att den valda metoden är den enda möjliga att använda. Viss kontrollinventering av bon har skett från land, i huvudsak har dessa omfattat sträckan från Fäholmen och ner till Almeö.

Årets inventering resulterade i 166 bon vilket är nära nog exakt samma antal som de tre senaste åren. De flesta bon, nittionio stycken, fanns i det stora området med dött ris i söder (figur 1). Trots att stora ytor med klarvatten öppnar sig alltmer norrut i sjön klarar ändå förhållandevis många svanpar av att förankra sina bon i nästan ingenting. Några bekymmer med exempelvis överflygande havsörnar tycks inte finnas. I det förhållandet tycks det råda balans. Om man studerar tabell 1 kan man se att det är stora variationer mellan åren, ett förhållande man förmodligen får räkna med även framgent.

Vid simfågelräkningen den 13 augusti inräknades 19 kullar med 43 ungar, vilket är bland det lägsta under den tidsperiod som redovisas. Antalet stämmer väl med antalen från simfågelräkningarna senare under hösten, som ligger på samma nivå. Medelkullen ligger dock stabilt över åren vilket är ett förhållande värt att notera. Den låga reproduktionen är emellertid anmärkningsvärd, den är endast 0,26 ungar per påbörjad häckning. Vi har endast begränsade kunskaper om vad som händer under ruvningsperioden. Det är önskvärt att minst tio procent av de påbörjade häckningarna kan följas över hela perioden. Minst sju knölsvanar ruvade fortfarande efter den 15 juli. Det måste dock påpekas att vi inte har tillfredsställande kunskap om sena häckningar eller omläggningar.

Tabell 1. Antalet bon och ungar av knölsvan *Cygnus olor* i Hornborgasjön 2001 - 2016

År	Antal bon	Antal kullar	Antal ungar per kull	Andel (%) av de häckande paren med ungar räknat vid simfågel- räkningen i augusti
2001	79	-	-	-
2002	117	57	-	49
2003	144	-	-	-
2004	197	46	-	23
2005	160	36	-	23
2006	163	36	-	22
2007	181	45	2,7	25
2008	196	23	2,2	12
2009	219	81	2,8	37
2010	171	26	2,5	15
2011	201	67	2,5	33
2012	223	26	2,8	7
2013	214	22	2,2	10
2014	163	34	2,3	21
2015	164	53	2,8	32
2016	166	19	2,3	11

Medelkullen (genomsnittligt antal ungar per kull) är i detta fall beräknad på antalet ungar/kullar vid simfågelräkningen i mitten av augusti. För flera av de tidigare åren saknas uppgifter om ungar i Hornborgadokumententen.

Sångsvan

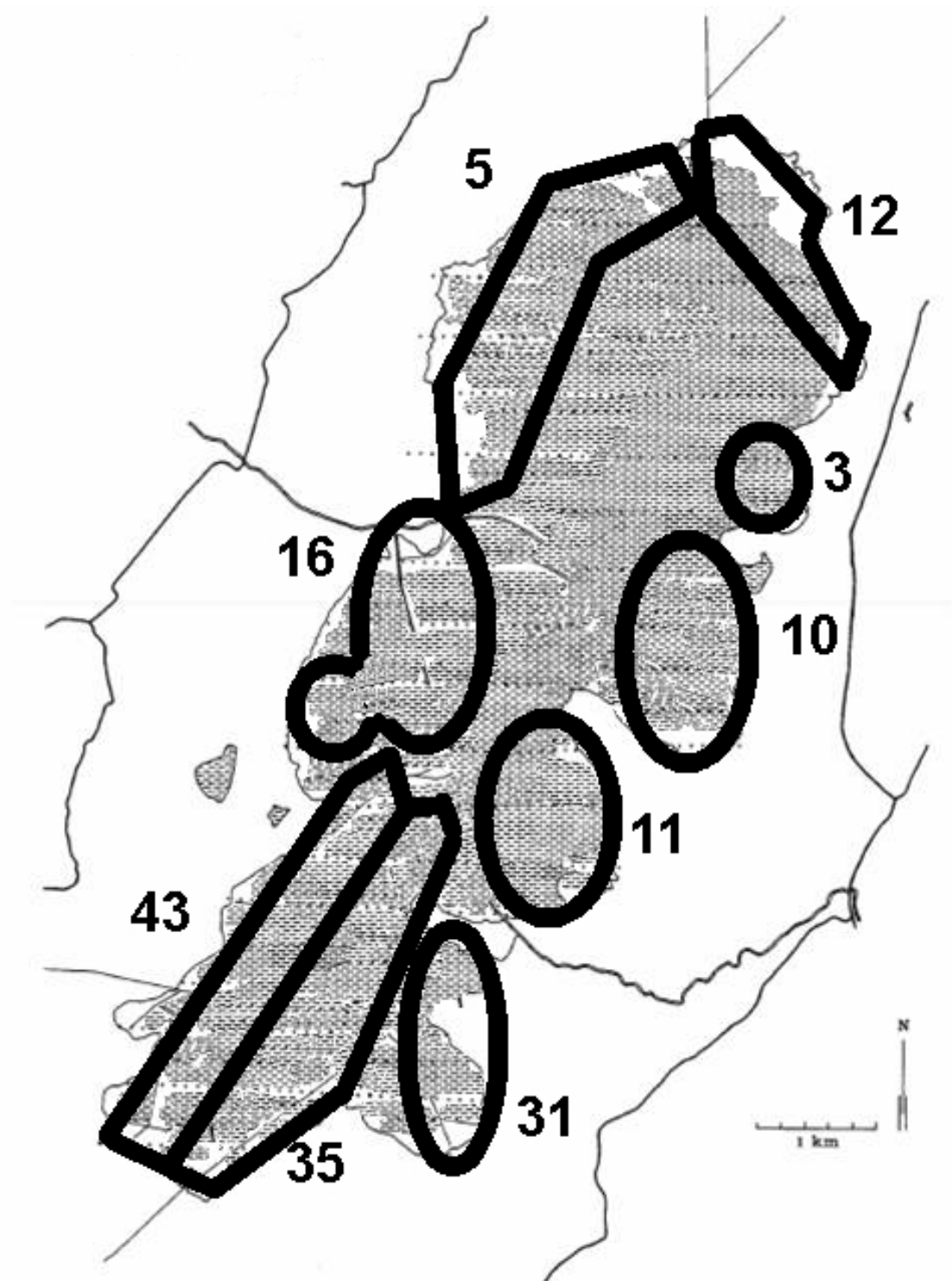
Två områden innehåller häckande sångsvanar, det ena är nära Hångers udde och det andra i området Orebackar – Hästahuvudet (figur 2). Så har det varit under en följd av år och så även 2016. Även detta år påbörjades fyra häckningar, på samma platser som åren innan. Vad som är känt om dessa är att de fanns dunungar vid Hångers udde. Det finns inga noteringar om sedda ungar i området Orebackar – Hästahuvudet. Vid simfågelräkningen i augusti finns en kull med tre ungar noterad.

Sammanfattning

Antalet häckande par hos knölsvanarna ligger på en jämn nivå sedan något år tillbaka. Reproduktionen nådde en bottennotering och här finns flera frågor som är obesvarade. Endast 0,26 ungar per genomförd häckning är oroväckande lågt. Detta är betydligt lägre än föregående år då motsvarande siffra var 0,9 ungar per häckning. Fler än två tredjedelar av häckningarna resulterade således inte i några ungar.

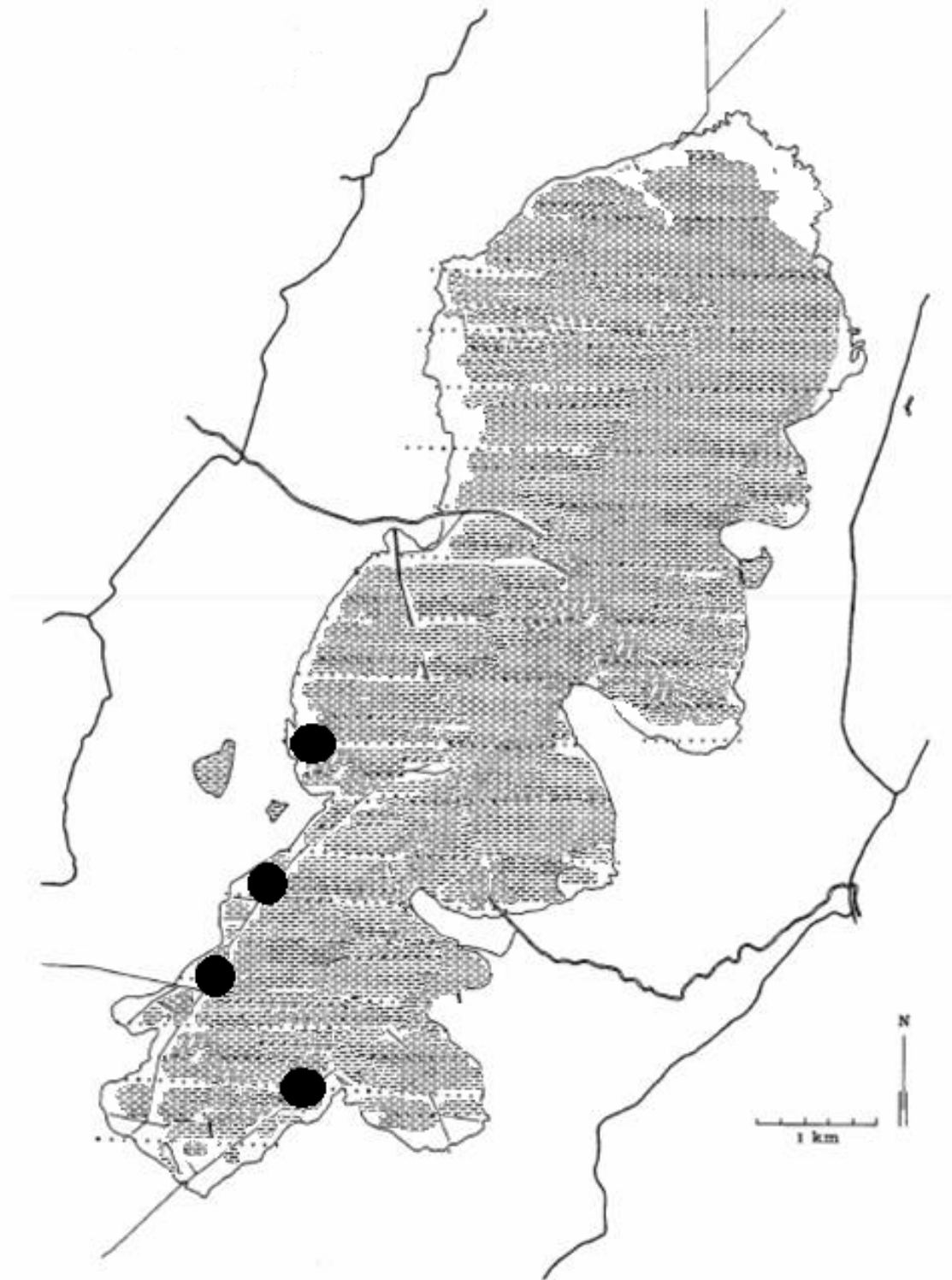
Sångsvanarna följer ett sedan många år invariant mönster. Som det förefaller är det endast häckningen nära Bjurumskanalen vid Hångers udde som resulterar i några ungar.

Hornborgasjön 2016

Figur 4. Häckande par (bo) knölsvan *Cygnus olor* i Hornborgasjön 2016.

Hornborgasjön 2016

Figur 2. Häckande par (bo) sångsvan *Cygnus cygnus* i Hornborgasjön 2016. Varje prick på kartan markerar ett bo.

Skrattmåsen i Hornborgasjön 2016

Åke Abrahamsson

Antalet häckande skrattnåspar *Chroicocephalus ridibundus* i Hornborgasjön beräknas ha uppgått till 4740 år 2016, således något fler än föregående år. Begränsningen är främst tillgången på boplatser. Det största antalet finns i ett band från Södra Sätunaviken till Ora Nabbe (se figur 1). Ett mindre antal häckningar finns i vikarna utmed den östra sidan. Det torde inte råda något tvivel om att skrattnåsen är en mycket viktig bebyggare i Hornborgasjön och helt avgörande för flera arters möjlighet till häckning, inte minst de svarthalsade doppingarna.

Inventering och metod

Metoden 2016 är en kombination av boräkning och beräkning/uppskattning. Den betydande mosaik av flytöar som sträcker sig från längst in i Sätunaviken och ett stycke förbi Rönäs är inte möjlig att räkna på annat sätt än genom uppskattning av antalet bon. Den forna parkeringen till Södra Sätunaviken, Rönäs, tornet på Almeö, tornet på Ora nabbe samt tornet på Hångers udde har i huvudsak använts för beräkning av häckningarna i den södra delen. Utmed den östra sidan har kontrollen skett från torn och leder. På de väl röjda häckningsöarna omedelbart norr om Vadboden i söder häckade ett trettiotal par tillsammans med några fisktärnor (se figur 1).

Skrattmåsar och Hornborgasjön – begränsande faktorer

Under vintern 2015/16 röjdes många av häckningsöarna rena från sly. En ytterst angelägen åtgärd. Efter sommarens torka har det emellertid åter blivit mycket kraftiga uppslag av sly – upp till en meter på sina håll.

Om detta får fritt spelrum är lokalen oanvändbar som häckplats för skrattnåsarna inom ett till två år. Dessutom bör långtgående åtgärder vidtas i form av anläggning av häckningsöar; i synnerhet där detta är lättast och mest publikt. Detta bör vara runt uddarna på den östra sidan där det finns hårda bottnar, förmodligen är det enklast i anslutning Fågeludden och Lagunsjön.

Resultat

Av figur 2 framgår var skrattnåsarna häckar i Hornborgasjön. Den nordvästra delen av sjön innehåller flytöar som saknar vegetation. De förefaller undvikas av nåsarna. Det beräknade antalet häckningar (4740) kan naturligtvis diskuteras med hänsyn till metoden men det har analyserats på olika sätt, inte minst ur rimlighetssynpunkt, och torde ligga väl inom det verkliga antalets gränser.

Tabell 1. Antalet häckande par av skrattmåsar i Hornborgasjön 2016, avrundat till närmaste hundratal.

Art	Antal
Skrattmåsar <i>Chroicocephalus ridibundus</i>	4700

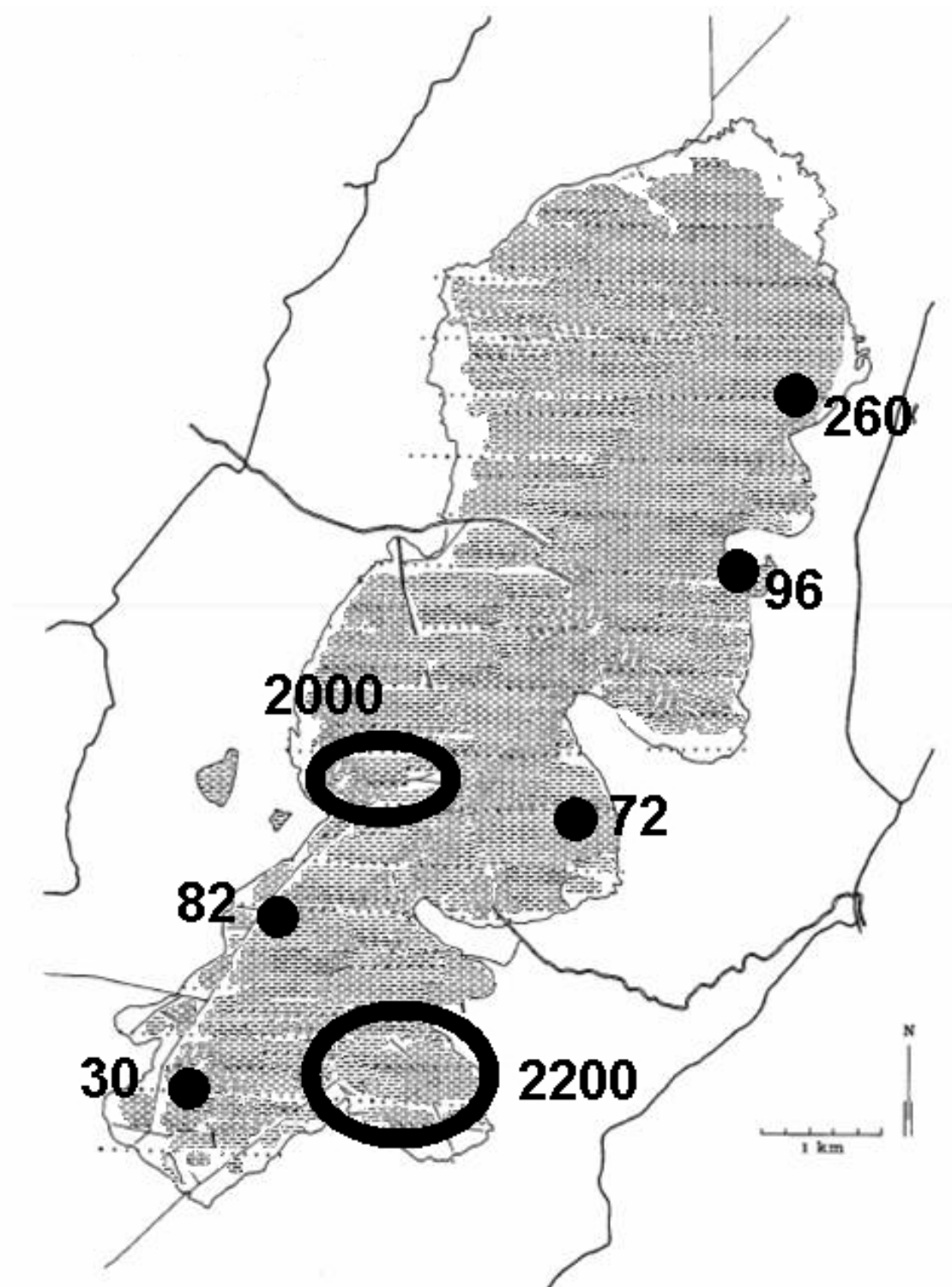

Figur 1. Skrattmåsar och svarthalsade doppingar – en perfekt kombination. Foto: Rolf Andersson.

Figur 3. Skrattmåsen håller utkik. Foto: Lotta Berg.

Hornborgasjön 2016

Figur 2. Antal häckande par av skrattnås *Chroicocephalus ridibundus* i Hornborgasjön 2016.

Häckande fisktärnor i Hornborgasjön 2016

Lotta Berg & Katarina Bremsjö

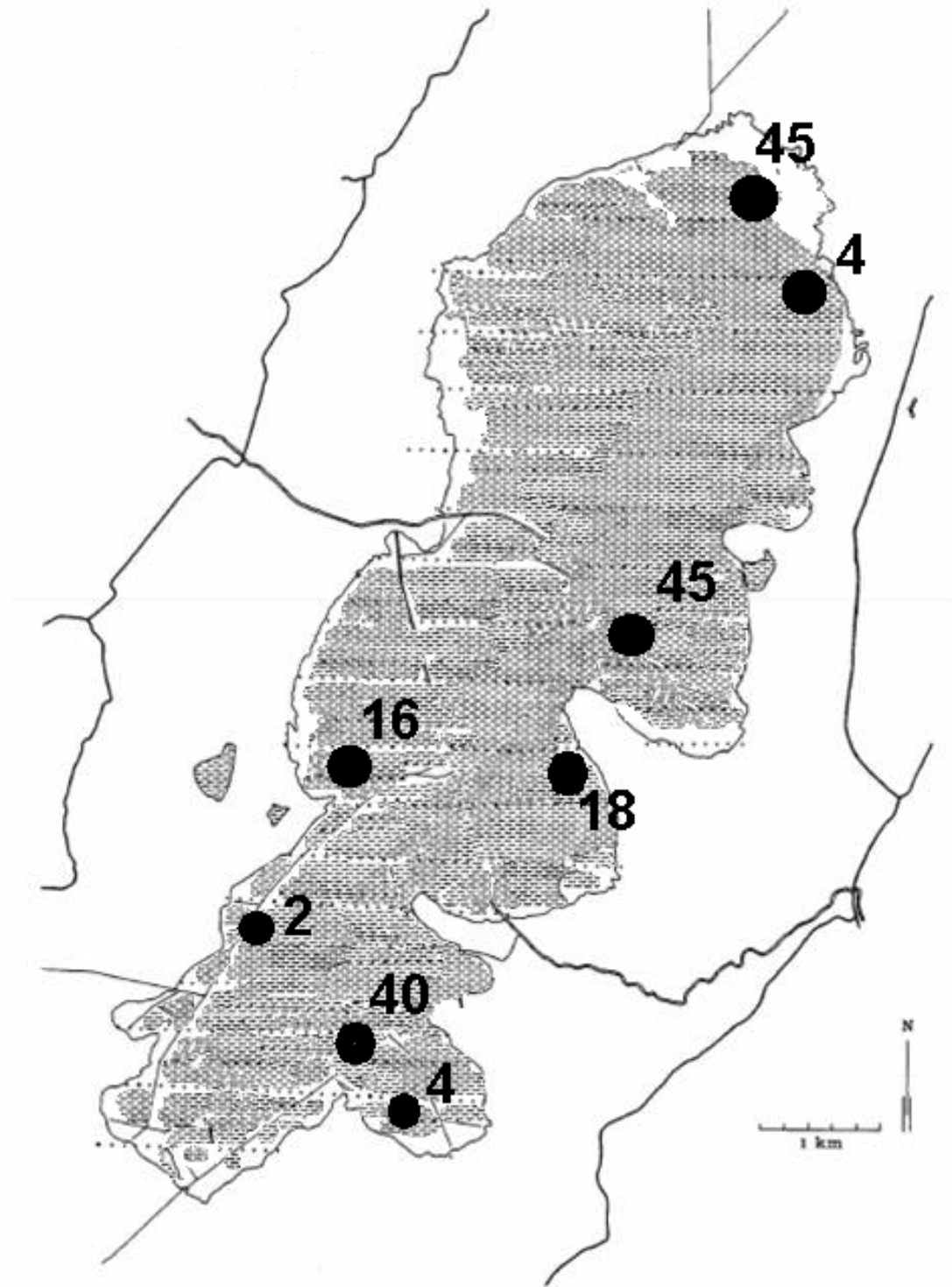
Räkning av fisktärnebon *Sterna hirundo* genomfördes den 12 juni, en stilla dag med klarblå himmel (figur 1). Inventeringen bygger på att lämpliga boplatser besöks genom användande av kanot. Kompletterande räkning från land genomfördes den 29 maj (Ora nabbe) respektive 17 juni (Kärrtorps mader).

Totalt hittades 174 bon med fisktärna, vilket är en tydlig ökning jämfört med de senaste föregående inventeringarna, vilka gav 119 (2015) respektive 110 (2013) bon. Kolonierna var fördelade över hela sjön, från sjöns allra nordligaste delar vid strax utanför Kärrtorps mader till de södra delarna i Sätunavikens yttre områden och troligen även ett par solitärhäckningar allra längs i sönder. Även om en del solitärhäckningar förekommer återfinns de flesta fisktärnehäckningarna samlade i större kolonier. De största kolonierna låg på en flytö i norr (45 par), vid Blockholmarna (16 par) och på flytöar vid de yttre delarna av Vässtorpsviken (45 par) respektive Sätunaviken (44 par) samt längre in i Hornborgaviken (18 par).

Figur 1. Paddling i sjöns södra delar i samband med fisktärneinventering.

Hornborgasjön 2016

Figur 1. Häckande par fisktärna *Sterna hirundo* i Hornborgasjön 2016

Häckande svarttärnor och dvärgmåsar i Hornborgasjön 2016

Peder Hedberg Fält

Inledning

Antalet bon av måsar och tärnor har inventerats mer eller mindre årligen sedan starten 1981 (Karlsson 1984). Projektet övergick därefter som faunistisk insamling i mitten av 1980-talet, vilket innebar att personalen vid fältstationen besökte vissa områden i sjön regelbundet och noterade häckande fågelarter. Sedan höjningen av sjöns vattenstånd slutfördes 1995 är målsättningen att årligen kartera och räkna antalet häckande måsar och tärnor i sjön i ett eget separat projekt.

I år har jag inventerat svarttärnor och dvärgmåsar samt lokaliserat var de förekommer i sjön. Även häckningsframgången för de bägge arterna har studerats.

Metod

Antalet bon/par av häckande svarttärnor och dvärgmåsar räknades dels från kanot i olika områden i sjön, dels från fågeltorn eller andra naturliga observationsplatser utmed sjön. Observationsplatser från land valdes i första hand där man har möjlighet att se samtliga bon i respektive koloni. Räkning från kanot valdes då inga andra observationsplatser förekommer från land för att kunna räkna antalet bon. För svarttärnan har vissa år antalet häckande par beräknats i respektive koloni utifrån antalet observerade och varnande vuxna fåglar. I år har dock antalet bebodda bon av de bägge arterna räknats från land då de låg i områden som var lite vegetation på och därför ganska lätta att räkna.

Antalet bon av antalet par svarttärnor räknades vid besök i de olika kolonierna under perioden 14 juni till 6 augusti. Alla räkningar har utförts av undertecknad. Häckningsframgången hos de bägge arterna har studerats genom att räkna antalet nästan flygga respektive helt flygga ungar vid respektive koloni från början till slutet av juli.

Resultat

Tabell 1. Antal bon av svarttärnor och dvärgmåsar i Hornborgasjön 2016.

Svarttärna <i>Chlidonias niger</i>	12
Dvärgmåsa <i>Hydrocoloeus minutus</i>	2

Svarttärna

Svarttärnan är en etablerad art i sjön och årets resultat slutade på 12 häckande par/bon fördelat på två områden i sjön (figur 1). Till skillnad från de övriga kolonihäckarna väljer svarttärnan i högre grad mindre och oftast vegetationslösa flytöar i sjön. De häckar ofta tillsammans med övriga arter utan bildar gärna egna kolonier. Den första svarttärnan upptäcktes den 1 maj

och den 22 maj noterades 20 fåglar utanför Ytterberg som visade sig vara vårens högsta antal. Arten sågs utanför Dagsnäs i början av juni och i mitten av juni räknades där ett 10-tal fåglar som också uppvisade häckningsindici. Den 29 juni kunde 5 bon lokaliseras utanför Dagsnäs varav detbon matades ungar i 2 bon.

I mitten av juli började allt fler svarttärnor noteras i Vässtorpsviken och längre fram sågs även små ungar matas av äldre fåglar. Den 3 augusti noterades i området 7 par och totalt 15 vuxna fåglar inräknades i kolonin. Några ungar ringmärktes samma dag. Antagligen har fåglar utanför Hornborgasjön flyttat hit relativt sent för att häcka då det i mitten och slutet av juni noterades endast 10-12 vuxna fåglar i hela sjön. Totalt noterades 8 flygga ungar i augusti vilket är ganska normalt med tanke på antalet häckande par.

Dvärgmå

I slutet av maj noterades ett bobyggande par i norra delen av sjön på en flytö och båda fåglarna var aktiva och försvarade boområdet mot inkräktare. Vid eftersök av arten i början av juni fanns paret inte kvar, utan istället noterades 2 bobyggande par kring Ytterberg och i mitten av juni låg båda paren på bo och ruvade. I mitten av juli noterades två nästan flygga ungar i ett bo, varav en ungfågel ringmärktes. I det andra boet ruvade det andra paret fortfarande och äggen blev aldrig kläckta. Antagligen var inte äggen befruktade eftersom den ena fågeln i paret inte var utfärgad och sålunda endast en 2K-fågel. De båda ungarna hos det första paret sågs dock flyga omkring i sjön i slutet av juli.

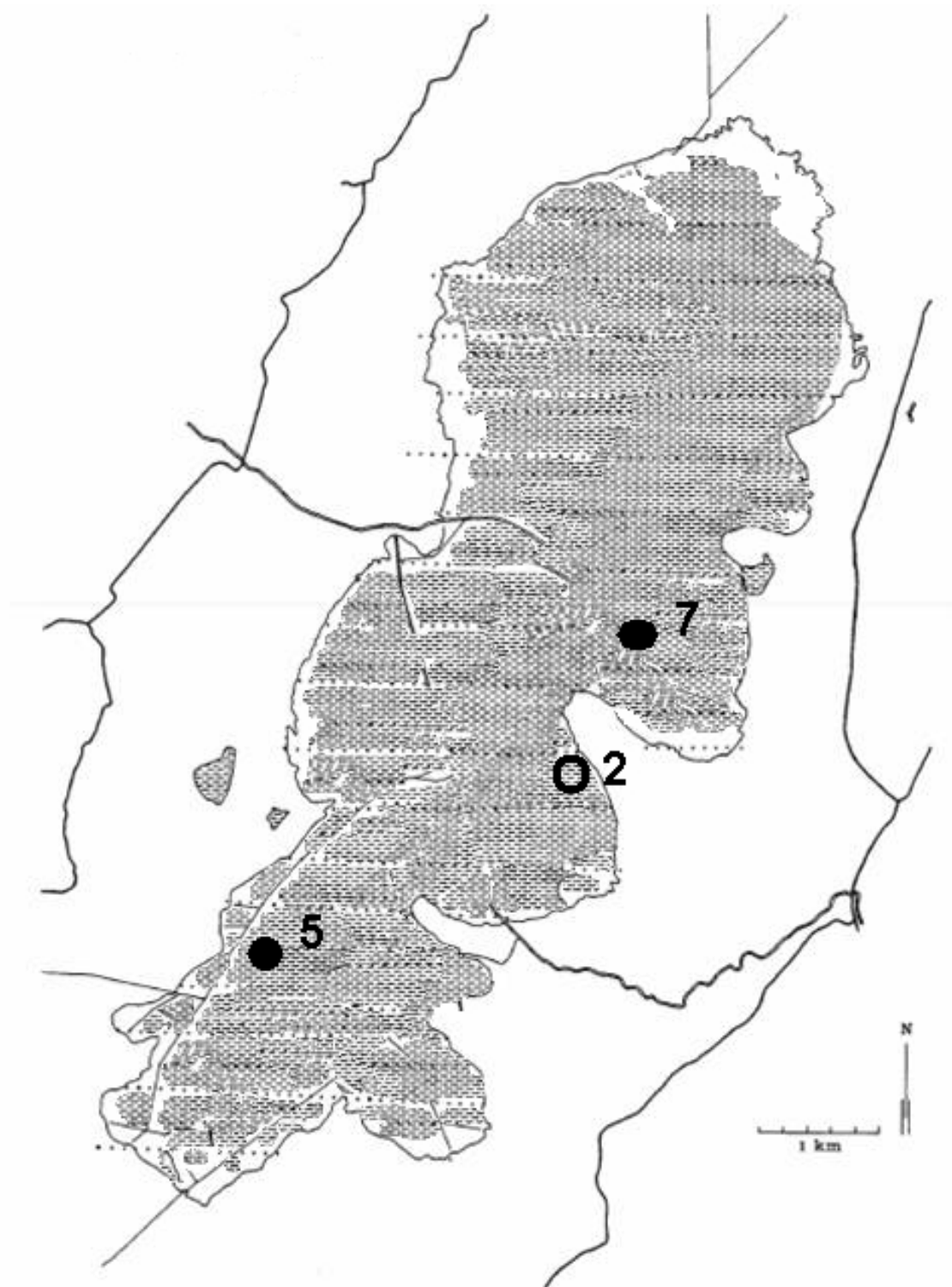
Referenser

Karlsson, T. 1984. Skrattnås, fiskmå och fisktärna. Hornborga-dokument nr 4. Statens Naturvårdsverk.

Figur 1. Dvärgmåarna häckade en bra bit utanför sydöstra stranden på Ytterbergshalvön. Foto: Lotta Berg.

Hornborgasjön 2016

Figur 1. Antalet häckande par av svarttärna *Chlidonias niger* (fyllda markeringar) respektive dvärgmås (ofylld markering) i Hornborgasjön 2016.

Trastsångare i Hornborgasjön 2016

Albin Torsson & Eric Torsson

Inledning

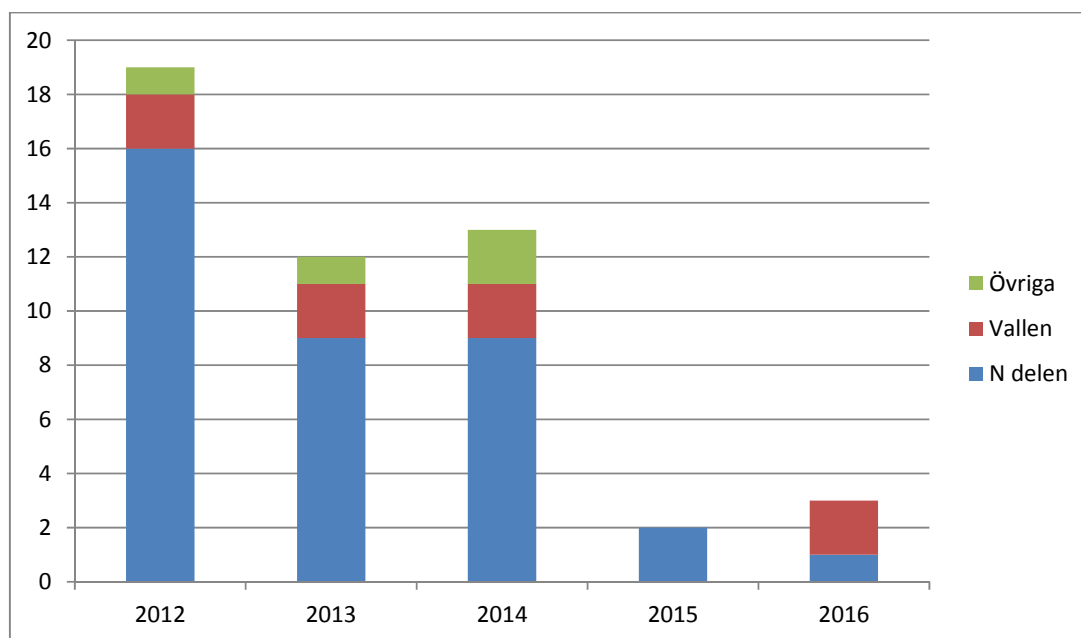
Syftet med projektet är att ta reda på antal sjungande trastsångarhanar (*Acrocephalus arundinaceus*) och var de finns i Hornborgasjön. Detta görs för att följa hur vassens utbredning påverkar antalet trastsångare.

Metod

Antal sjungande hanar inventeras från kanot kring mellersta och norra delen av sjön, medan den sker på land kring södra delen och allra längst upp i norr. Inventeringen skedde mellan 15 maj och 15 juli.

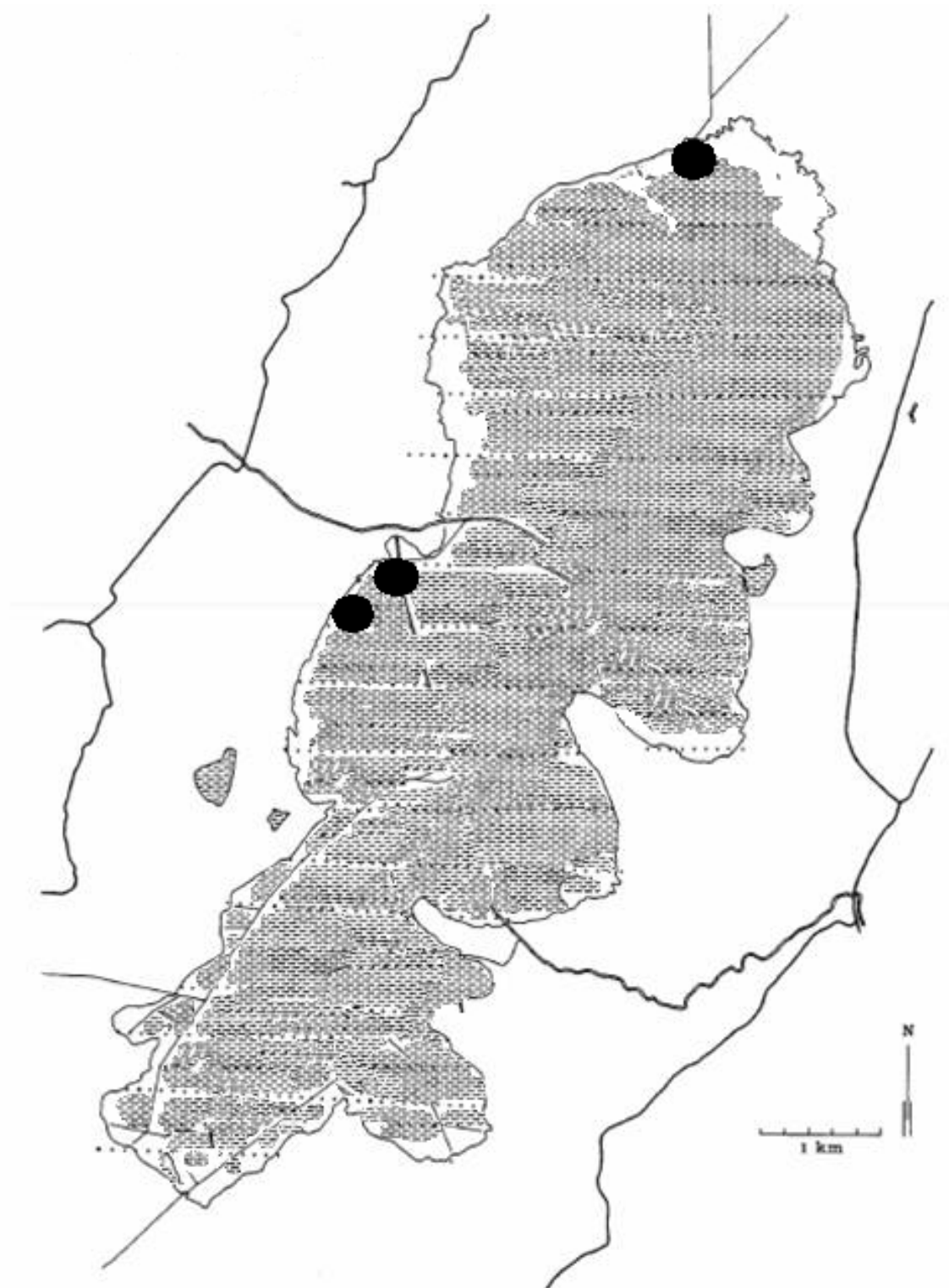
Resultat

Årets resultat ligger i nivå med år 2015 och är det näst sämsta under den tiden vi har ansvarat för projektet. Under 2016 fanns endast 3 revirhävande fåglar, 2 ex längs med vallen vid Utloppet, från tornet och söderut, och 1 ex strax SV om Härlingstorpsskanalens utlopp. Det är alltså en fortsatt minskning av antalet trastsångare i vassen från Rödemossetornet och norrut, medan i år fanns det två fåglar utmed vallen där det inte fanns någon under 2015. I söder och i övrigt har det tyvärr inte noterats några observationer i år.

Figur 1. Antalet revir av trastsångare vid Hornborgasjön 2012-2016.

Hornborgasjön 2016

Figur 2. Sjungande trastsångare *Acrocephalus arundinaceus* i Hornborgasjön 2016.

Häckfågelfaunan vid Vallen, Hornborgasjön, 2016

Janne Pettersson

Inledning

Med Vallen menas här den jordvall på Hornborgasjöns västra sida som anlagts för att reglera sjöns vattenstånd. Denna fågelinventering tjänar främst ett syfte. Genom inventeringen skall man se förändringar i fågelfaunan. Vid årlig kontroll registreras och övervakas naturmiljöns tillstånd och utveckling. Verksamheten bidrar till kontroll av naturmiljöns utveckling och förändringar i fågelbeståndet genom naturlig biotops förändring.

Inventeringen bygger enbart på häckande arter, alltså inga rastande eller flyttande arter. Underlaget kan sedan användas för bedömning av effekten på fågelfaunan i biotoper som förändras utmed Vallen. Projektet startades av Barbro, Åsa och Thore Axelsson år 2002.

Metodik

Hela inventeringen utförs enligt Statens Naturvårdsverkets råd och riktlinjer. Biologiska inventeringsnormer för fåglar. (Svensson 1975). För beskrivning av ambitionsnivå och kartunderlag artlistning inventeringsområde och biotopsbeskrivning se Axelsson (2004).

Referens

Axelsson T & B 2003 Häckningsfaunan vid Vallen. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2002.

Tabell 1. Inventeringsdagar vid Vallen, Hornborgasjön 2016.

Datum	Tid	Temp	Vind
11/4	Kväll	-	-
25/4	Morgon	-1	3 m/s SV
1/5	Kväll	15	-
7/5	Morgon	17	-
9/5	Kväll	20	0 m/s
15/5	Dag	9	0 m/s
22/5	Morgon	12	4 m/s S
30/5	Kväll	25	5 m/s SO
4/6	Kväll	20	3 m/s NV
19/6	Morgon	12	4 m/s SV

Resultat

Man kan konstatera att antalet hävdande par/hanar detta år håller sig stabilt med tidigare år. De arter som fortfarande sticker ut är gulärla, sävsångare, rörsångare, lövsångare och sävsparv. Det kan också nämnas att under 2016 fanns både en pungmes och en småfläckig sumphöna i området. Sedan kan tilläggas att vassbältet i södra delen av Vallen växt till sig

Inventeringsområdet löper ut med Vallen, den hel dragna linjen på västra sidan löper utmed reservatsgränsen. Nytt för detta år är att inga hävdande par/hanar väster om reservatsgränsen samt skogsområdet norr om Långeland räknas med. Detta har medfört att vissa skogslevande arter ej är noterade i år.

Tabell 1. Antal revirhävande par/hanar vid Vallen, Hornborgasjön, 2009-2016. Tabeller för 2002-2008 finns i tidigare Hornborgadokument.

Art	2009	2013	2014	2015	2016
Knölsvan <i>Cygnus olor</i>	7	3	3	6	3
Grågås <i>Anser anser</i>	3	1	3	3	10
Kanadagås <i>Branta canadensis</i>	1	-	-	2	2
Snatterand <i>Anas strepera</i>	-	-	3	-	1
Gräsand <i>Anas platyrhynchos</i>	1	4	4	3	5
Årta <i>Anas querquedula</i>	-	-	-	-	-
Fasan <i>Phasianus colchicus</i>	1	1	1	1	1
Smådopping <i>Tachybaptus rufficollis</i>	-	-	-	-	-
Skäggdopping <i>Podiceps cristatus</i>	3	3	3	4	3
Gråhakedopping <i>Podiceps grisegena</i>	15	3	4	4	4
Rördrom <i>Botaurus stellaris</i>	-	-	-	-	-
Brun kärrhök <i>Circus aeruginosus</i>	-	-	-	-	1
Duvhök <i>Accipiter gentilis</i>	-	-	-	-	-
Vattenrall <i>Rallus aquaticus</i>	2	2	1	-	3
Småfl, sumphöna <i>Porzana porzana</i>	-	-	-	-	1
Sothöna <i>Fulica atra</i>	5	3	4	6	5
Trana <i>Grus grus</i>	-	-	-	-	1
Strandskata <i>Haematopus ostralegus</i>	-	-	-	-	1
M strandpipare <i>Charadrius dubius</i>	1	-	-	1	1
Tofsvipa <i>Vanellus vanellus</i>	9	8	8	12	10
Enkelbeckasin <i>Gallinago gallinago</i>	6	6	6	14	12
Rödbena <i>Tringa totanus</i>	3	2	1	2	1
Skogssnäppa <i>Tringa ochropus</i>	1?	0	1	0	4
Grönben <i>Tringa glareola</i>	2	1	2	1	2
Drillsnäppa <i>Actitis hypoleucos</i>	1	1	0	1	1
Fisktärna <i>Sterna hirundo</i>	-	-	-	-	-
Ringduva <i>Columba palumbus</i>	2	3	5	5	2
Gök <i>Cuculus canorus</i>	1	1	1	-	-
Jorduggla <i>Asio flammeus</i>	-	-	-	-	-
St, hackspett <i>Dendrocopos major</i>	-	-	1	-	-
Mindre hackspett <i>Dendrocopos minor</i>	1	-	-	-	-
Sånglärka <i>Alauda arvensis</i>	8	7	4	8	4
Trädpiplärka <i>Anthus trivialis</i>	3	4	5	5	-
Ängspiplärka <i>Anthus pratensis</i>	2	2	3	9	7
Gulärta <i>Motacilla flava</i>	13	11	12	19	22
Sädesärta <i>Montacilla alba</i>	4	5	4	3	2
Gärdsmyg <i>Troglodytes troglodytes</i>	1	3	4	3	2
Järnsparv <i>Prunella modularis</i>	1	1	1	3	-
Rödhake <i>Erithacus rubecula</i>	6	7	4	5	4
Näktergal <i>Luscinia luscinia</i>	5	3	3	2	2
Rödstjärt <i>Phoenicurus phoenicurus</i>	-	-	2	-	-
Buskskvätta <i>Saxicola rubetra</i>	3	3	12	8	4
Koltrast <i>Turdus merula</i>	4	5	8	8	4
Björktrast <i>Turdus pilaris</i>	1	-	-	-	2
Taltrast <i>Turdus philomelos</i>	3	2	4	4	1

Art	2009	2013	2014	2015	2016
Rödvingetrast <i>Turdus iliacus</i>	2	2	2	-	-
Dubbeltrast <i>Turdus viscivorus</i>	-	1		-	-
Gräshoppsångare <i>Locustella naevia</i>	2	1	1	-	3
Flodsångare <i>Locustella fluviatilis</i>	-	-	-	-	-
Vassångare <i>Locustella luscinioides</i>	-	-	-	-	-
Ärtsångare <i>Sylvia curruca</i>	1	1	0	1	1
Sävsångare <i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	18	22	17	15	18
Kärrsångare <i>Acrocephalus palustris</i>	1	2	1	4	1
Rörsångare <i>Acrocephalus scirpaceus</i>	11	8	13	18	18
Trastsångare <i>Acrocephalus arundinaceus</i>	8	1	-	-	2
Härmsångare <i>Hippolais icterina</i>	1	4	4	2	-
Törnsångare <i>Sylvia communis</i>	6	7	7	6	2
Trädgårdssångare <i>Sylvia borin</i>	6	4	6	9	5
Svarthätta <i>Sylvia articapilla</i>	5	6	8	10	3
Grönsångare <i>Phylloscopus sibilatrix</i>	1	1	2	1	-
Gransångare <i>Phylloscopus collybita</i>	-	-	-	-	1
Lövsångare <i>Phylloscopus trochilus</i>	28	27	30	35	35
Kungsfågel <i>Regulus regulus</i>	1	4	4	4	-
Grå flugsnappare <i>Muscicapa striata</i>	-	-	-	-	-
Svartvit flug. <i>Ficedula hypoleuca</i>	1	2	1	2	-
Stjärtmes <i>Aegithalos caudatus</i>	-	-	-	1	-
Entita <i>Poecile palustris</i>	1	4	3	8	1
Blåmes <i>Cyanistes caeruleus</i>	-	3	5	5	3
Talgoxe <i>Parus major</i>	3	3	4	5	-
Nötväcka <i>Sitta europaea</i>	-	-	1	-	-
Trädskrypare <i>Certhia familiaris</i>	-	-	2	2	-
Pungmes <i>Remiz pendulinus</i>	-	-	-	-	1
Törnskata <i>Lanius collurio</i>	1	1	1	1	1
Nötskrika <i>Garrulus glandarius</i>	-	-	-	-	-
Skata <i>Pica pica</i>	-	-	-	-	2
Bofink <i>Fringilla coelebs</i>	4	4	10	12	10
Grönfink <i>Chloris chloris</i>	2	-	2	-	-
Steglits <i>Carduelis carduelis</i>	1	-	1	1	-
Grönsiska <i>Carduelis spinus</i>	-	-	1	-	-
Hämpling <i>Carduelis cannabina</i>	2	2	1	2	-
Rosenfink <i>Carpodacus erythrinus</i>	-	-	2	-	-
Gulspurv <i>Emberiza citrinella</i>	5	4	6	10	4
Sävsparv <i>Emberiza schoeniclus</i>	12	16	26	25	30
Summa arter	51	55	51	57	51

Ringmärkningsverksamheten vid Hornborgasjön 2016

Clas Hermansson & Christopher Magnusson

Under året ringmärktes 1 613 fåglar av 57 arter. Årets verksamhet var koncentrerad kring märkplatsen vid Kärragården (45 dagar). Därutöver märktes ett mindre antal fåglar vid Fågeludden (6 dagar) och i övriga sjöområdet. Dvärgmåsar blev ny märkart under 2016. Ringmärkning har bedrivits under årets alla månader. De flesta fåglarna ringmärktes i augusti (31 %), september (20 %) och oktober (17 %). Fältstationen bedriver inte någon standardiserad verksamhet och ringmärkningen är helt beroende av ideella insatser.

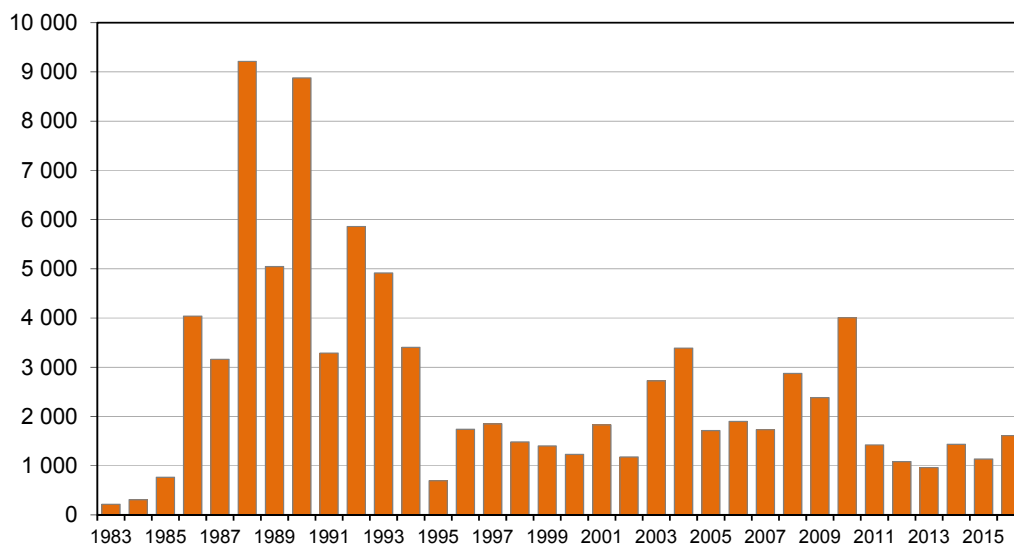
Sedan starten år 1983 har nu drygt 88 900 fåglar av 142 arter ringmärkts vid Hornborgasjön. Utvecklingen av ringmärkningen från 1983 framgår av figur 2. En förteckning över ringmärkta fåglar samt återfynd och kontroller redovisas i de förteckningar som följer efter denna artikel.

Näthissen vid Kärragården renoverades under hösten och slitna linor byttes ut. Dessutom tuktades den höga vegetationen i nätgatan. Även under 2016 har hissen bidragit till ringmärkning av arter som vi märkt i små antal. Detta gäller fåglar som rör sig högre upp i vegetationen, t.ex. finkar och siskor.

En annan art som tidigare varit svår fångad och nu fångades i hissen är skatan. Årets märkning resulterade i tre skator. En art som kanske inte lockar alla ringmärkare, men arten är intressant att studera. När träden varit avlövnade under 2015-16 har samtliga bon räknats runt Hornborgasjön. Därför kan det vara intressant att försöka ringmärka så många skator som möjligt för att få information om lokala rörelser. Sedan 1983 har vi nu ringmärkt 59 skator, vilket ännu inte resulterat i något återfynd.

Figur 1. Några av årets ringmärkningar: sävspurv, lövsångare, rödhake och törnskata. Foto: L. Berg

Figur 2. Antalet ringmärkta fåglar vid Hornborgasjön 1983-2016. De höga antalen under 1988 och 1990 beror på stor aktivitet vid märkplatsen Fljan, mitt ute i sjöområdet. Under åren 1986-1990 ringmärktes 16 200 fåglar vid märkplats Fljan (medeltal 3 230 per år). Märkplatsen ersattes med märkplats Fågeludden och under åren 1992-1994 ringmärktes 6 100 fåglar i vassen utanför udden (medeltal 2 040 fåglar per år). Därefter har de flesta av fåglarna märkts vid Kärragården.

Flygga fåglar

Årets lista över vanligaste märkarter kännetecknas av nätfångsten vid Kärragården. Listan toppas av blåmes (269), grönfink (191), talgoxe (152), grönsiska (93) och lövsångare (88). Förutom den nya märkarten dvärgmås (1) ringmärktes bland ovanligare fåglar gluttsnäppa (2), stenskvätta (1) och grönsångare (1).

Vi har bra erfarenhet från tidigare år när det gäller fångst av krickor och vadare i vadarnät med hjälp av bandspelare. Det vore värdefullt att få mer information om dessa arter. Många krickor rapporteras också som återfunna. Som för de flesta andfåglar skjuts de under flyttningen och där de övervintrar. Under höstflyttningen 2006 ringmärktes 30 gluttsnäppor, vilket är ett stort antal.

Boungar

Under året märktes endast 84 boungar av fyra arter, tornfalk (77), svarttärna (4), fisktärna (2) och dvärgmås (1). Ringmärkning av boungar borde prioriteras kommande år. Detta gäller framför allt ringmärkning i fältstationens småfågel- och starholkar. De finns vid Almeö, Trestena och Rödemosse. Dessutom vore det önskvärt med ringmärkning av skratmås och fisktärna samt fortsatt märkning av svarttärnor.

Återfynd och kontroller

Sammanlagt har 14 återfynd av sju arter rapporterats genom Ringmärkningscentralen (RC) under 2016. Det finns inga kontroller av fåglar som märkts på andra platser.

Fortfarande kommer återfynd av grågäss som tidigare ringmärkts med halsring och metallring på benet. De allra flesta har skjutits under flyttningen, framför allt i Danmark. Två återfynd kom under 2016. De var också skjutna i Danmark, fem respektive åtta år gamla. Om vi undantar de gäss som kontrollerats (halsring avläst) vid Hornborgasjön finns t.o.m. 2016 totalt 65 återfynd (nästan alla skjutna) av de 490 grågäss som ringmärkts.

Två andra arter som tidigare märkts i stora antal är gräsand (1 569) och skrattnås (3 450). Fortfarande kommer rapporter om återfynd. De flesta av återfunna gräsänder är skjutna under flyttningen. För många av ringmärkta skrattnåsar som rapporteras har metallringen avlästs utan att fågeln fångats.

Dessa tre arter toppar också listan där andelen återfynd är högst (endast arter som märkts över 100 fåglar), grågås (13,3 %), gräsand (6,7 %) och skrattnås är (3,9 %). Därefter följer kricka (3,6 %) och brun kärrhök (3,5 %).

Tack

Ringmärkningsverksamheten vid Hornborgasjön är ett resultat av lagarbete och många deltagares entusiasm. Följande personer har varit ringmärkare: Åke Abrahamsson, Lotta Berg, Johan Bergquist, Peder Hedberg Fält, Clas Hermansson, Peter Laudon, Christopher Magnusson och Albin Thorsson.

Återfynd och kontroller 2016

I nedanstående förteckning redovisas alla återfunna fåglar ringmärkta vid Hornborgasjön, som rapporterats 2016. Egna kontroller, dvs. fåglar som märkts och kontrollerats inom Hornborgasjöområdet upptas inte här.

I förteckningen har följande symboler använts:

- 00 unge på häckplatsen, oflygg eller nyligen flygg
- 10 fågel under sitt första kalenderår (född samma år)
- 1+ fågel under sitt första kalenderår eller äldre (född samma år eller tidigare)
- 20 fågel under sitt andra kalenderår (född föregående år)
- 2+ fågel under sitt andra kalenderår eller äldre (född föregående år eller tidigare)
- 30 fågel under sitt tredje kalenderår
- 3+ fågel under sitt tredje kalenderår eller äldre
- M hane
- F hona
- + skjutna
- x funnen död
- xT funnen död; trafikoffet
- v kontrollerad; fångad och frigiven med sin ring
- (v) kontrollerad; ringen avläst utan att fågeln fångats

Egentliga återfynd

GRÅGÅS *Anser anser*

9.268.765	2+		2008-06-22	Vadboden, Hornborgasjön 58.16 N/ 13.30 E.
	+		2016-11-18	Fælleden 55.34 N/ 10.07 E, Gyldensteen, Syd-Danmark, DANMARK. 364 km SW (216°), 8 Y 149 D. Nyligen död, skjuten (RC 2016/2807).
9.298.939	00		2010-06-20	Vadboden, Hornborgasjön 58.16 N/ 13.30 E.
	+		2015-12-30	Eskelholm 55.53 N/ 10.39 E, Samsø, Midt-Jylland, DANMARK. 316 km SW (214°), 5 Y 193 D. Skjuten (RC 2016/0021). Tidigare kontrollerad vid Vadboden 26-30.6.2010.

GRÄSAND *Anas platyrhynchos*

90A74.843	2+	M	2008-05-19	Vadboden, Hornborgasjön 58.16 N/ 13.30 E.
	+		2016-12-04	Sletkær 55.54 N/ 09.41 E, Nim, Brædstrup, Midt-Jylland, DANMARK. 350 km SW (223°), 8 Y 199 D. Nyligen död, skjuten (RC 2016/2988).
90A84.342	1+	M	2009-11-03	Vadboden, Hornborgasjön 58.16 N/ 13.30 E.
	+		2016-11-27	Skaarupvej 56.20 N/ 10.38 E, Kolind, Midt-Jylland, DANMARK. 275 km SW (220°), 7 Y 25 D. Nyligen död, skjuten (RC 2016/2908). Tidigare kontrollerad vid Vadboden 8.11.2009.
90A84.488	2+	M	2010-05-29	Vadboden, Hornborgasjön 58.16 N/ 13.30 E.
	xT		2016-01-31	Kinrooi 51.09 N/ 05.45 E, Limburg, BELGIEN. 934 km SW (215°), 5 Y 247 D. Nyligen död, trafikoffer (RC 2016/0786).
90A84.506	2+	M	2010-06-07	Vadboden, Hornborgasjön 58.16 N/ 13.30 E.
	+		2016-12-29	Egebjerg 55.06 N/ 12.06 E, Præstø, Sjælland, DANMARK. 362 km SSW (194°), 6 Y 206 D. Nyligen död, skjuten (RC 2016/3074). Tidigare kontrollerad vid Vadboden 17.6.2010.

90A84.663	2+ +	M	2010-09-29 2016-11-07	Vadboden, Hornborgasjön 58.16 N/ 13.30 E. Langstrup mose 55.57 N/ 12.28 E, Niverød, Hovedstaden, DANMARK. 265 km SSW (194°), 6 Y 40 D. Nyligen död, skjuten (RC 2016/2742).
90A84.764	2+ +	M	2010-10-23 2016-11-27	Vadboden, Hornborgasjön 58.16 N/ 13.30 E. Döshult 56.08 N/ 12.37 E, Viken, Skåne 243 km SSW (193°), 6 Y 36 D. Skjuten (RC 2016/2906). Tidigare kontrollerad vid Vadboden 29.10.2010.

SKRATTMÅS *Chroicocephalus ridibundus*

6.410.515	00 (v)		2003-06-18 2011-11-28	S. Fågeludden 58.19 N/ 13.35 E, Hornborgasjön. Dijksgracht 52.23 N/ 04.55 E, Amsterdam, Noord-Holland, HOLLAND. 856 km SW (223°), 8 Y 163 D. Ringen avläst utan att fågeln fångats (RC 2016/2263).
6.416.134	00 (v)		2005-06-27 2016-04-12	S. Fågeludden 58.19 N/ 13.35 E, Hornborgasjön. Ekeby våtmark 59.23 N/ 16.27 E, Eskilstuna, Södermanland. 2034 km NE (53°), 10 Y 290 D. Ringen avläst utan att fågeln fångats (RC 2016/1007).

BLÅMES *Parus caeruleus*

1EX26.383	10 v		2016-08-23 2016-10-29	Kärragården, Hornborgasjön 59.19 N/ 13.36 E. Bingsmarken 55.23 N/ 13.30 E, Skurup, Skåne. 326 km S (181°), 0 Y 67 D. Kontrollerad av ringmärkare (RC 2016/2790).
-----------	---------	--	--------------------------	---

BOFINK *Fringilla coelebs*

1EN53.756	10 xW	M	2009-07-06 2016-03-24	Bosgården , Hornborgasjön 58.18 N/ 13.35 E. Patrijslaan 52.00 N/ 04.14 E, Honselersdijk, Zuid- Holland, HOLLAND. 917 km SW (224°), 6 Y 262 D. Nyligen död, flugit mot glasruta (RC 2016/0696).
-----------	----------	---	--------------------------	--

GRÖNFINK *Carduelis chloris*

2KS25.633*	10	M	2015-10-04	Kärragården, Hornborgasjön 59.19 N/ 13.36 E.
	x		2015-12-08	Varnhem 58.23 N/ 13.39 E, Västergötland. 8 km NNE (21°), 0 Y 65 D. Nyligen död, funnen (RC 2016/0302).

SÄVSPARV *Emberiza schoeniclus*

1ET06.314	3+	F	2014-05-10	Kärragården, Hornborgasjön 59.19 N/ 13.36 E.
	v		2015-11-18	Estany D´ivars 41.41 N/ 00.58 E, Ivars D´urgell, Lérida, SPANIEN. 2 050 km SSW (211°), 1 Y 192 D. Kontrollerad av ringmärkare (RC 2016/0029).

Förteckning över ringmärkta fåglar 1983-2016

I följande tabell redovisas ringmärkta fåglar vid Hornborgasjön åren 1983-2016. Förutom Hornborga-sjöns fältstations ringserier (fr.o.m.1986) upptar tabellen fåglar ringmärkta av och med ringserier tillhörande Barbro Axelsson (1983-94), Bengt Pettersson (1983-94), Clas Hermansson (1983-85, 1990-97, 1999-2005), Åke Abrahamsson (1989-2016), Juhani Vuorinen (1994) samt Björn Helander (2002-16). Dessutom upptar förteckningen antalet egentliga återfynd som rapporterats genom Ringmärknings-centralen. Här avses alla återfunna fåglar undantaget de som märkts som boungar och rapporterats inom 10 km från märkplatsen efter mindre än tre månader och alla egna kontroller, dvs. fåglar som märkts och kontrollerats av stationen inom 10 km från märkplatsen.

Med området Hornborgasjön avses hela sjöområdet, strandskogen och närliggande öppna marker. Koordinaterna är ca 58.20 N/ 13.34 E.

Art	Märkta 1983-2015	Märkta 2016	Summa 1983-2016	Summa återfynd
Grågås <i>Anser anser</i>	490		490	65
Kanadagås <i>Branta canadensis</i>	14		14	1
Bläsand <i>Anas penelope</i>	17		17	2
Kricka <i>A. crecca</i>	249		249	9
Gräsand <i>A. platyrhynchos</i>	1 569		1 569	105
Stjärtand <i>A. canuta</i>	1		1	
Brunand <i>Aythya ferina</i>	3		3	1
Vigg <i>A. fuligula</i>	4		4	
Knipa <i>Bucephala clangula</i>	6		6	
Fasan <i>Phasianus colchicus</i>	1		1	

Art	Märkta 1983-2015	Märkta 2016	Summa 1983-2016	Summa återfynd
Skäggdopping <i>Podiceps cristatus</i>	1		1	
Svarthakedopping <i>P. auritus</i>	1		1	
Storskarv <i>Phalacrocorax carbo</i>	62		62	
Rördrom <i>Botaurus stellaris</i>	1		1	
Gråhäger <i>Ardea cinerea</i>	5		5	
Havsörn <i>Haliaeetus albicilla</i>	14		14	
Brun kärrhök <i>Circus aeruginosus</i>	549		549	19
Blå kärrhök <i>C. cyaneus</i>	54		54	1
Ängshök <i>C. pygargus</i>	16		16	
Sparvhök <i>Accipiter nisus</i>	25		25	2
Ormvråk <i>Buteo buteo</i>	2		2	1
Fiskgjuse <i>Pandion haliaetus</i>	39		39	1
Tornfalk <i>Falco tinnunculus</i>	801	77	878	3
Vattenrall <i>Rallus aquaticus</i>	13		13	
Kornknarr <i>Crex crex</i>	1		1	
Rörhöna <i>Gallinula chloropus</i>	4		4	
Sothöna <i>Fulica atra</i>	1		1	
Trana <i>Grus grus</i>	35		35	1
Mindre strandpipare <i>Charadrius dubius</i>	17		17	
Större strandpipare <i>C. hiaticula</i>	9		9	2
Tofsvipa <i>Vanellus vanellus</i>	59		59	
Kustsnäppa <i>Calidris canutus</i>	3		3	
Småsnäppa <i>C. minuta</i>	17		17	
Kärnsnäppa <i>C. alpina</i>	18		18	
Brushane <i>Philomachus pugnax</i>	35		35	
Dvärgbeckasin <i>Limnocyptes minimus</i>	2		2	
Enkelbeckasin <i>Gallinago gallinago</i>	100		100	
Morkulla <i>Scolopax rusticola</i>	1		1	
Storspov <i>Numenius arquata</i>	10		10	
Svartsnäppa <i>Tringa erythropus</i>	8		8	
Rödbena <i>T. totanus</i>	23		23	1
Gluttsnäppa <i>T. nebularia</i>	35	2	37	1
Skogssnäppa <i>T. ochropus</i>	83		83	3
Grönben <i>T. glareola</i>	231		231	2
Drillsnäppa <i>Actitis hypoleucos</i>	121		121	
Dvärgmå <i>Larus minutus</i>		1	1	
Skrattmå <i>Chroicocephalus ridibundus</i>	3 450		3 450	136

Art	Märkta 1983-2015	Märkta 2016	Summa 1983-2016	Summa återfynd
Fiskmåsar <i>Larus. canus</i>	1		1	
Fisktärna <i>Sterna hirundo</i>	118	2	120	1
Svarttärna <i>Chlidonias niger</i>	487	4	491	7
Ringduva <i>Columba palumbus</i>	1		1	
Gök <i>Cuculus canorus</i>	1		1	
Kattuggla <i>Strix aluco</i>	32		32	5
Hornuggla <i>Asio otus</i>	15		15	1
Pärluggla <i>Aegolius funereus</i>	2		2	
Nattskärre <i>Caprimulgus europaeus</i>	1		1	
Tornseglare <i>Apus apus</i>	101		101	
Kungsfiskare <i>Alcedo atthis</i>	49		49	
Göktyta <i>Jynx torquilla</i>	10		10	
Gröngöling <i>Picus viridis</i>	6		6	
Större hackspett <i>Dendrocopos major</i>	54	3	57	
Mindre hackspett <i>D. minor</i>	38		38	
Sånglärka <i>Alauda arvensis</i>	4		4	
Backsvala <i>Riparia riparia</i>	240	41	281	
Ladusvala <i>Hirundo rustica</i>	465	15	480	2
Hussvala <i>Delichon urbica</i>	17		17	
Trädpiplärka <i>Anthus trivialis</i>	117	1	118	
Ängspiplärka <i>A. pratensis</i>	67		67	
Gulärka <i>Motacilla flava</i>	564	2	566	4
Forsärka <i>M. cinerea</i>	5		5	
Sädesärka <i>M. alba</i>	1 029	3	1 032	2
Strömstare <i>Cinclus cinclus</i>	15		15	2
Gärdsmyg <i>Troglodytes troglodytes</i>	260	7	267	
Järnsparv <i>Prunella modularis</i>	208	7	215	1
Rödhake <i>Erithacus rubecula</i>	1 443	40	1 483	5
Näktergal <i>Luscinia luscinia</i>	196	5	201	1
Blåhake <i>L. svecica</i>	25		25	
Svart rödstjört <i>Phoenicurus ochruros</i>	1		1	
Rödstjört <i>P. phoenicurus</i>	38		38	
Buskskvätta <i>Saxicola rubetra</i>	149		149	
Stenskvätta <i>Oenanthe oenanthe</i>	17	1	18	
Koltrast <i>Turdus merula</i>	652	17	669	5
Björktrast <i>T. pilaris</i>	297	7	304	3
Taltrast <i>T. philomelos</i>	177	2	179	1

Art	Märkta 1983-2015	Märkta 2016	Summa 1983-2016	Summa återfynd
Rödvingetrast <i>T. iliacus</i>	484		484	3
Dubbeltrast <i>T. viscivorus</i>	1		1	
Gräshoppsångare <i>Locustella naevia</i>	65	3	68	
Flodsångare <i>L. fluviatilis</i>	4		4	
Vassångare <i>L. luscinoides</i>	2		2	
Sävsångare <i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	2 893	13	2 906	17
Busksångare <i>A. dumetorum</i>	3		3	
Kärrsångare <i>A. palustris</i>	312	23	335	
Rörsångare <i>A. scirpaceus</i>	9 525	21	9 546	73
Trastsångare <i>A. arundinaceus</i>	572		572	11
Härmsångare <i>Hippolais icterina</i>	177	2	179	
Höksångare <i>Sylvia nisoria</i>	5		5	
Ärtsångare <i>S. curruca</i>	361	15	376	1
Törnsångare <i>S. communis</i>	1 631	24	1 655	2
Trädgårdssångare <i>S. borin</i>	1 531	73	1 604	4
Svarthätta <i>S. atricapilla</i>	1 306	78	1 384	2
Lundsångare <i>Phylloscopus trochiloides</i>	1		1	
Grönsångare <i>P. sibilatrix</i>	13	1	14	
Gransångare <i>P. collybita</i>	127	16	143	
Lövsångare <i>P. trochilus</i>	7 869	88	7 957	10
Kungsfågel <i>Regulus regulus</i>	99	1	100	
Grå flugsnappare <i>Muscicapa striata</i>	49	2	51	
Mindre flugsnappare <i>Ficedula parva</i>	1		1	
Svartvit flugsnappare <i>F. hypoleuca</i>	2 765	3	2 768	4
Skäggmes <i>Panurus biarmicus</i>	2 289		2 289	38
Stjärtmes <i>Aegithalos caudatus</i>	244	39	283	
Entita <i>Parus palustris</i>	437	10	447	
Talltita <i>P. montanus</i>	509	1	510	
Tofsmes <i>P. cristatus</i>	3		3	
Svartmes <i>P. ater</i>	79		79	
Blåmes <i>P. caeruleus</i>	6 922	269	7 191	13
Talgöxe <i>P. major</i>	4 753	152	4 905	6
Nötväcka <i>Sitta europaea</i>	208	9	217	
Trädkrypare <i>Certhia familiaris</i>	108	3	111	
Pungmes <i>Remiz pendulinus</i>	1		1	
Törnskata <i>Lanius collurio</i>	223	5	228	
Varfågel <i>L. excubitor</i>	4		4	

Art	Märkta 1983-2015	Märkta 2016	Summa 1983-2016	Summa återfynd
Nötskrika <i>Garrulus glandarius</i>	19		19	
Skata <i>Pica pica</i>	56	3	59	
Kaja <i>Corvus monedula</i>	207	1	208	6
Kråka <i>C. corone</i>	5		5	
Korp <i>C. corax</i>	1		1	
Stare <i>Sturnus vulgaris</i>	842	1	843	2
Gråsparv <i>Passer domesticus</i>	414	1	415	6
Pilfink <i>P. montanus</i>	4 568	37	4 605	8
Bofink <i>Fringilla coelebs</i>	1 724	86	1 810	6
Bergfink <i>F. montifringilla</i>	779	6	785	
Grönfink <i>Carduelis chloris</i>	8 009	191	8 200	36
Steglits <i>C. carduelis</i>	759	21	780	1
Grönsiska <i>C. spinus</i>	1 772	93	1 865	8
Hämpling <i>C. cannabina</i>	151		151	
Vinterhämpling <i>C. flavirostris</i>	24		24	
Gråsiska <i>C. flammea</i>	345	28	373	
Gråsiska <i>C. flammea cabaret</i>	43	2	45	
Rosenfink <i>Carpodacus erythrinus</i>	162		162	
Domherre <i>Pyrrhula pyrrhula</i>	419	17	436	
Stenknäck <i>Coccothraustes coccothraustes</i>	48		48	1
Gulsparv <i>Emberiza citrinella</i>	1 878	14	1 892	2
Sävsparv <i>E. schoeniclus</i>	4 406	24	4 430	21
Totalt	87 309	1 613	88 922	677
Antal arter	141	57	142	57

Fågelobservationer vid Hornborgasjön 2016

Magnus Hallgren & Christopher Magnusson

Denna fågelrapport grundar sig på observationer från Hornborgasjöns rapporteringsområde, vilka rapporterats på rapportsystemet Artportalen under 2016. Totalt omfattar den 19 984 rapporter av 218 arter sedda av 480 rapportörer. Artantalet är tre arter fler jämfört med föregående års fågelrapport, och antalet observatörer är sex fler (215 arter sedda av 474 observatörer). Det är dock fortfarande ungefär 100 observatörer färre än 2014, vilket kan bero på det nya rapportsystemet som vissa har funnit svårhanterligt. En mer ingående artikel för vissa arter finns på annan plats i denna publikation, där så sker finns hänvisning i texten.

Förklaringar:

Vinterfynd = januari-februari respektive december

Vårfynd = mars-maj

Sommarfynd = juni-juli

Höstfynd = augusti-november

HF = Hornborgasjöns fältstation

ad = adult, vuxen fågel

1K, 2K = första kalenderår, andra kalenderår osv.

Pulli = ungfågel som fortfarande bär dundräkt

Saknas platsangivelse gäller fyndet hela sjöområdet (inventerats t ex genom simfågelräkning som sker vid minst 5 tillfällen under våren och minst 4 tillfällen under hösten).

Samtliga fynd gäller rastande fåglar om inget annat anges.

Hur noggrann man än försöker vara vid sammanställning och granskning av rapporten är det oundvikligt att eventuella fel kan smyga sig in. För eventuella rättelser och kompletteringar av observationer kommer dessa läggas till i ”Fågelobservationer vid Hornborgasjön 2017”.

Knölsvan *Cygnus olor*

Vårfynd, högsta antal: 1 416 ex rastande 23.4 (HF).

Sommarfynd, högsta antal: 1 500 ex rastande Mellersta delen 19.7 (Ingemar Johansson).

Höstfynd, högsta antal: 1 684 ex rastande 17.9 (HF).

Måttliga antal under året. Ytterligare information går att läsa under rubriken ”Häckande svanar i Hornborgasjön 2016”.

Mindre sångsvan *Cygnus columbianus*

20 ex rastande Vadboden 14.3 (Uno Unger, Tommy Järås, Jörgen Fritzson). 6 ex rastande Trandansen 16.3 (Kjell Svensson). 6 ex rastande Vadboden 19-31.3 (Magnus Hallgren, Albin Torsson, Ingemar Nilsson mfl.). 3 (2 3k+ + 1 2k) Getnäs 28.3 (Göran Darefelt, Marita Darefelt). 6 ex rastande Vadboden 2-12.4 (Ingemar Nilsson, Oscar Andersson, Lars Erik Norbäck mfl.). 1 ex Oranabbe 9.4 (Niklas Åsander). 6 ad Dagsnäs 12.4 (Ingemar Nilsson).

Det är svårt att veta säkert, men troligtvis har minst 48 individer setts under våren.

Sångsvan *Cygnus cygnus*

Vårfynd, högsta antal: 821 ex rast 26.3 (HF).

Höstfynd, högsta antal: 70 ex rast 13.8 (HF).

Ytterligare information går att läsa under rubriken ”Häckande svanar i Hornborgasjön 2016”.

Sädgås *Anser fabalis*

Vinterfynd, jan-feb: 55 ex str S Stora Veka 3.1 (Gunnar Jakobsson). 30 ex förbifl. Almeö 3.1 (Lennart Sundh). 22 ex str S Trandansen 3.1 (Lars Berglund, Björn Spetz). 34 ex rastande Utloppet 3.1 (Lars Berglund, Björn Spetz). 6 ex rastande Kärrtorp 10-16.1 (Lotta Berg, Leif Arvidsson). 25 ex str N Bolums by 28.1 (Petter Bohman). 4 ex rastande Härlingstorp 28.1 (Leif Arvidsson). 1 ex förbifl. Ytterberg 28.1 (Leif Arvidsson). 20 ex Sätunamaden 7.2 (Gunnar Jakobsson). 3 ex Vadboden 15.2 (Lennart Key).

Höstfynd, större antal: 50 ex rastande Rönäs 3.11 (Musse Björklund, Jörgen Fritzson).

Vinterfynd, dec: 5 ex förbifl. Hornborgamaden 11.12 (Lotta Berg). 12 ex str S Ore backar 27.12 (Albin Torsson).

Många fynd under januari och februari.

Tundrasädgås *Anser fabalis rossicus*

Vinterfynd, jan-feb: 2 ad rastande 9.2 (Jörgen Fritzson).

Vårfynd: 3 ex rastande Vadboden 8-9.3 (Åke Abrahamsson, Ingemar Nilsson). 1 ex rastande Dagsnäs 26.3-2.4 (Albin Torsson, Ingemar Nilsson, Janne Pettersson mfl.). 10 ex Fäholmen 28.3 (Göran Darefelt). 2 ex rastande Rönäs 28.3-6.5 (Göran Darefelt, Musse Björklund, Jörgen Fritzson mfl.).

Vinterfynd, dec: 3 ex Ore backar 27.12 (Albin Torsson).

Ett vinterfynd av två individer under februari, fyra fynd av 16 individer under våren och ett fynd av tre individer under december.

Spetsbergsgås *Anser brachyrhynchus*

Vårfynd, större antal: 2 ex Kärrtorp 5.3 (Leif Arvidsson). 10 ex rastande Vadboden 19-31.3 (Jan Andersson, Bengt Sveider, Mats Ottoson mfl.). 12 ex rastande Vadboden 1-30.4 (Magnus Östrand, Janne Pettersson, Kaj Svahn mfl.). 31 ex rastande 30.4 (HF). 20 ex rastande 7.5 (HF).

Höstfynd: 3 ex rastande Almeö 13.10 (Sture Hermansson). 4 ex rastande 15.10 (HF).

Svårt att avgöra hur många individer som setts under våren, men 31 individer sågs som mest den 30 april. Två höstfynd.

Bläsgås *Anser albifrons*

Vinterfynd: 5 ex str S Stora Veka 3.1 (Gunnar Jakobsson). 3 ex rastande Vadboden 7-12.2 (Leif Larsson, Ingemar Nilsson, Lennart Sundh mfl.). 2 ex rastande Tranum 17.2 (Lotta Berg). 14 ex rastande Vadboden (Magnus Hallgren, Kent Kristenson, Lennart Sundh mfl.). 1 ex Stora Veka 27.2 (Gunnar Jakobsson). 11 ex Hornborgamaden 27.2 (Jörgen Fritzson, Kristian Kjellberg).

Vårfynd, större antal: 119 ex rastande Vadboden 1-31.3 (Magnus Hallgren, Birger Gustavsson, Lennart Sundh mfl.). 110 ex rastande Hångers udde 20.3-12.4 (Ingemar Nilsson, Lotta Berg, Jan-Åke Rosén mfl.). 160 ex rastande Rönäs 26.3-16.4 (Göran Darefelt, Kristian Kjellberg, Magnus Hallgren mfl.). 150 ex rastande Vadboden 1.4-1.5 (Mikael Nilsson, Janne Pettersson, Erik Wallentin mfl.). 163 ex rastande 2.4 (HF).

Höstfynd: 35 ex rastande Almeö 13.10 (Sture Hermansson). 43 ex rastande 15.10 (HF). 50 ex str S Södra Sätunaviken 16.10 (Gunnar Jakobsson). 34 ex str Almeö 16.10 (Rolf Andersson, Erik Tornberger, Ing-Marie Gustavsson mfl.). 11 ex rastande Tranum 25-29.10 (Lotta Berg). 3 ex förbifl. Södra delen 29.10 (Ingemar Nilsson). 50 ex rastande Rönäs 3.11 (Musse Björklund, Jörgen Fritzson).

Svårt att avgöra hur många individer som setts under våren, men det är flera hundra. Högsta siffran på 163 individer är den högsta i sjön någonsin!

Fjällgås *Anser erythropus*

1 ad rastande Vadboden 6.5 (Göran Darefelt, Ingemar Nilsson, Karl-Erik Rydler mfl.). 1 ex rastande Fågeludden 15-17.5 (Magnus Hallgren, Jon Andersson, Kent-Ove Hvass mfl.). 2 ad Vadboden 15.5 (Erik Tornberger). 1 ad märkt Vadboden 31.5 (Ulf Lindell, Karin Granberg, Mats Ottoson).

Minst tre, upp till fem, individer under maj. Senast sågs den förra året, men innan dess var det 2010.

Figur 1. Rastande fjällgås vid Fågeludden, 16 maj 2016. Foto: Lotta Berg

Grågås *Anser anser*

Vårfynd, högsta antal: 7 000 ex rastande Ytterberg 28.5 (Jörgen Fritzson).

Sommarfynd, högsta antal: 26 800 ex rastande 13-15.6 (Clas Hermansson, Mia Holmebrant).

Höstfynd, högsta antal: 9 204 ex rastande 17.9 (HF).

Riktigt höga siffror under sommaren. Ytterligare information går att läsa under rubriken "Ruggande grågäss vid Hornborgasjön 2016" och "Häckande grågäss vid Hornborgasjön 2016".

Prutgås *Branta bernicla*

1 1k rastande 13-16.10 (Sture Hermansson, Peter Bryngelson, Ingemar Nilsson mfl.). 1 ex rastande Vässtorp

25.10 (Petter Bohman). 1 1k rastande Rönäs 3.11 (Musse Björklund, Jörgen Fritzson). 1 ex förbiflygande

Hornborgaviken 3.11 (Musse Björklund, Jörgen Fritzson). 2 ex rastande Vässtorp 7.11 (Petter Bohman).

Fem fynd av sex individer under hösten.

Vitkindad gås *Branta leucopsis*

Vårfynd, största antal: 19 ex rastande Vadboden 2-31.5 (Magnus Hallgren, Ingemar Nilsson, Bengt Adamsson mfl.).

Höstfynd, största antal: 34 ex rastande Rönäs 3.11 (Musse Björklund, Jörgen Fritzson).

Kanadagås *Branta canadensis*

Vinterfynd, största antal: 1 540 ex rastande Vadboden 26.2 (Clas Hermansson, Mia Holmebrant).

Vårfynd, största antal: 1 600 ex rastande St. Bjurum 14.3 (Jörgen Fritzson).

Sommarfynd, största antal: 2 000 ex Mellersta delen 19.7 (Ingemar Johansson).

Höstfynd, största antal: 528 ex rastande 13.8 (HF).

Nilgås *Alopochen aegyptiaca*

1 ex Vadboden 25.5 (Bengt Adamsson, Lars Erik Norbäck).

Rastade, men drog snabbt SV. Första fyndet sedan 2009 och nummer sju i ordningen.

Gravand *Tadorna tadorna*

Vårfynd: 1 hane rastande Vadboden 24-30.3 (Rolf Andersson, Bengt Sveider, Ingemar Nilsson mfl.). 2 hanar

rastande Vadboden 11-23.4 (Kjell Nilsson, Kristian Kjellberg, Adam Bergqvist mfl.). 2 ex förbifl. Fågeludden

16.4 (Albin Torsson, Magnus Hallgren, Jörgen Fritzson mfl.). 4 ex Fågeludden 22.4 (Jan Krantz). 2 ad i par

rastande Vadboden 24-28.4 (Rolf Andersson, Anita Ljungström, Ingemar Nilsson mfl.). 2 ex förbifl. Vässtorp 6.5

(Christopher Magnusson). 2 ex Ytterberg 7.5 (Albin Torsson, Christer Blank). 1 ex förbifl. Vässtorpsviken 9.5

(Lennart Olsson). 1 hane Stora Veka 13.5 (Gunnar Jakobsson). 1 hane str S Vadboden 19.5 (Magnus Hallgren,

Ingemar Nilsson). 2 i par rastande Fågeludden 19.5 (Magnus Hallgren).

Sommarfynd: 2 ad rastande Hornborgaviken 28.7 (Peder Hedberg Fält). 1 ad hona rastande Fågeludden 29-30.7

(Rolf Andersson, Lotta Berg, Kjell Rydh mfl.).

Höstfynd: 2 1k rastande Hornborgaviken 10-26.8 (Åke Abrahamsson, Göran Darefelt, Edvin Klein mfl.). 1 1k

rastande Fågeludden 11-12.8 (Claës Ekberg, Lennart Sundh). 1 1k rastande Dagsnäs 25.8 (Ingemar Nilsson, Maj-

Britt Nilsson). 1 ex rastande Almeö 13.10 (Sture Hermansson).

17 fynd under året fördelat på elva vårfynd, två sommarfynd och fyra höstfynd.

Snatterand *Anas strepera*

Vinterfynd, feb: 1 ad hane rastande Vadboden 9.2 (Jörgen Fritzson).

Vårfynd, största antal: 243 ex rastande 2.4 (HF).

Häckningar: 29 pulli Stora Veka 1.7 (Gunnar Jakobsson). 4 pulli Vadboden 1.7 (Jörgen Fritzson). 6 pulli Vadboden 3.7 (Musse Björklund). 9 pulli Ytterberg 5.7 (Jörgen Fritzson). 5 pulli Fågeludden 7.7 (Ulf Lindell, Bodil Lindell). 11 pulli Fågeludden 16.7 (Musse Björklund). 8 pulli Hornborgaviken 16.7 (Musse Björklund). 7 pulli Fågeludden 19.7 (Ingemar Johansson).

Sommarfynd, största antal: 250 ad rastande Rönäs 7.7 (Michael Henry).

Höstfynd, största antal: 1 842 ex rastande 17.9 (HF).

Låga siffror under året. Flera häckningar har konstaterats, med 79 pulli i 16 kullar. Antal kullar: Fågeludden (5), Ytterberg (2), Hornborgaviken (2), Stora Veka (5) och Vadboden (2).

Bläsand *Anas penelope*

Vinterfynd: 1 hane + 2 honor Hornborgaviken 1.1 (Albin Torsson, Christer Blank). 16 ex rastande Vadboden 4-28.2 (Åke Abrahamsson, Kent Kristenson, Anders Åhlund mfl.).

Vårfynd, största antal: 2 545 ex rastande 16.4 (HF).

Sommarfynd, största antal: 300 ex Hornborgaviken 20.6 (Jan Mogol).

Höstfynd, största antal: 10 769 ex rastande 17.9 (HF).

Tredje högsta höstsiffran någonsin. Flest sågs den 27.10 2015 då 19 000 sågs i Hornborgasjön. Även vårens antal var relativt högt.

Kricka *Anas crecca*

Vinterfynd, jan-feb: 2 ex rastande Almeö 3.1 (Lennart Sundh). 10 ex rastande Vadboden 8-27.2 (Birger Kaiser, Rolf Andersson, Kent Kristenson mfl.).

Vårfynd, största antal: 2 851 ex rastande 9.4 (HF).

Sommarfynd, största antal: 600 ad rastande Rönäs 3.7 (Michael Henry).

Höstfynd, största antal: 18 218 ex rastande 17.9 (HF).

Höstens siffror var också rekordstora! Höstens antal var ca 3 000 fler än den näst högsta 14 063 ex 15.10 2013. Det året, liksom i år, var det väldigt lågt vattenstånd.

Amerikansk kricka *Anas carolinensis*

Vårfynd: 1 ad hane rastande Vadboden 23.4-1.5 (Kristian Kjellberg, Linus Westlund, Adam Bergqvist mfl.).

Sommarfynd: 1 ad hane rastande Fågeludden 3-13.7 (Musse Björklund, Mikael Nilsson, Mats Nilsson mfl.).

Två fynd under året. Senast den sågs i sjön var 2014.

Gräsand *Anas platyrhynchos*

Vårfynd, största antal: 944 ex rastande 26.3 (HF).

Häckningar: 3 pulli Fäholmen 22.5 (Lotta Berg). 5 pulli Fågeludden 29.5 (Christopher Magnusson). 6 pulli Stora Veka 3.6 (Gunnar Jakobsson). 11 pulli Utloppet 13.6 (Lotta Berg). 12 pulli Fågeludden 1.7 (Clas Hermansson, Lotta Berg). 10 pulli Ytterberg 5.7 (Jörgen Fritzson). 50 pulli Fågeludden 19.7 (Ingemar Johansson).

Höstfynd, största antal: 6 907 ex rastande 17.9 (HF).

Nytt rekord under hösten, ca 300 ex fler än 2013. Flera häckningar har konstaterats, med 97 pulli i minst 12 kullar. Antal kullar: Fäholmen (1), Fågeludden (4+), Ytterberg (3), Stora Veka (1) och Utloppet (3).

Stjärtand *Anas acuta*

Vinterfynd, feb: 1 hane Vadboden 7-12.2 (Ingemar Nilsson, Agneta Danielsson, Jörgen Fritzson mfl.). 3 (2 hanar + 1 hona) Utloppet 27.2 (Anders Åhlund, Margareta Andermo, Agneta Danielsson).

Vårfynd, största antal: 108 ex rastande 16.4 (HF).

Sommarfynd: 1 hona Vadboden 8.6 (Jan Mogol). 6 ex rastande Trandansen 2.7 (Kjell Svensson). 1 hane rastande Getnäsaviken 3.7 (Clas Hermansson, Magnus Hallgren). 1 honfärgad Norra Sätunaviken 20.7 (Per Johansson). 1 honfärgad rastande Hornborgaviken 20.7 (Lotta Berg). 2 honfärgade Hornborgaviken 23.7 (Åke Abrahamsson). 4 ex rastande Utloppet 28.7 (Fredrik Lång, Christopher Thornliden).

Höstfynd, största antal: 740 ex rastande 17.9 (HF).

Fortsatt höga antal med stjärtänder.

Årta *Anas querquedula*

Första vårfynd: 2 i par lämpl biotop 25.3 (Åke Abrahamsson).

Vårfynd, största antal: 17 ex rastande 23.4 (HF).

Häckningar: 19 pulli Stora Veka 1.7 (Gunnar Jakobsson). 2 pulli Hångers udde 14.7 (Lotta Berg). 3 pulli

Fågeludden 19.7 (Ingemar Johansson).

Höstfynd, största antal: 4 ex förbifl. Ytterberg 13.9 (Erik Tornberger).

Flera häckningar har konstaterats, med 24 pulli i 4 kullar. Antal kullar: Fågeludden (1), Stora Veka (2) och Hångers udde (1).

Skedand *Anas clypeata*

Första vårfynd: 9 ex rastande 26.3 (HF).

Vårfynd, största antal: 95 ex rastande 16.4 (HF).

Häckningar: 8 pulli Ytterberg 5.7 (Jörgen Fritzson). 3 1k Rönäs 6.7 (Michael Henry). 7 pulli Rönäs 7.7 (Michael Henry). 5 pulli Fågeludden 16.7 (Musse Björklund).

Höstfynd, största antal: 452 ex rastande 15.10 (HF).

Höga höstsiffror, men inga rekord. Flera häckningar har konstaterats, med 23 pulli i 4 kullar. Antal kullar: Fågeludden (1), Ytterberg (1) och Rönäs (2).

Brunand *Aythya ferina*

Vårfynd, största antal: 386 ex rastande 2.4 (HF).

Häckningar: 10 pulli Fågeludden 1-16.7 (Lotta Berg, Clas Hermansson, Musse Björklund). 4 pulli Fågeludden 9.7 (Mikael Nilsson, Sara Athley Nilsson).

Sommarfynd, största antal: 560 ex rastande Fäholmen 16.7 (Musse Björklund).

Höstfynd, största antal: 6 263 ex rastande 13.8 (HF).

Flera häckningar har konstaterats, med 14 pulli i 3 kullar. Antal kullar: Fågeludden (3).

Vigg *Aythya fuligula*

Vårfynd, största antal: 3 312 ex rastande 16.4 (HF).

Häckningar: 16 pulli Hornborgaviken 5.7-13.8 (Musse Björklund, Albin Torsson, Lotta Berg). 7 pulli Vässtorpsviken 14.7 (Anita Ljungström). 3 pulli Fågeludden 16.7 (Musse Björklund). 5 pulli Almeö 16.7 (Musse Björklund). 7 pulli Ytterberg 14.8 (Ulf Lindell).

Höstfynd, största antal: 867 ex rastande 15.10 (HF).

Flera häckningar har konstaterats, med 38 pulli i 10 kullar. Antal kullar: Fågeludden (1), Vässtorpsviken (1), Ytterberg (2), Hornborgaviken (5) och Almeö (1).

Bergand *Aythya marila*

Vårfynd: 1 hane rastande Mellersta delen 12.4 (Lotta Berg, Hanna Berg, Henrik Lerner). 1 hona Almeö 14.4 (Kjell Rydh). 1 hane rastande 16.4 (Ulf Lindell). 1 hona rastande Fågeludden 22-23.4 (Patrik Andersson, Lotta Berg, Clas-Olof Olofsson mfl.). 1 hane rastande Fågeludden 30.4 (Lotta Berg, Adam Bergqvist). 1 hona rastande Mellersta delen 1-2.5 (Ingemar Nilsson, Kjell Svensson, Björn Spetz). 2 hanar rastande Fäholmen 3.5 (Åke Abrahamsson). 1 ex rastande 7.5 (HF). 2 i par rastande 19.5 (Magnus Hallgren).

Sommarfynd: 1 hane Fågeludden 26.6 (Nina Janelm, Anita Janelm).

Höstfynd: 1 hona rastande Almeö 13.10 (Sture Hermansson). 11 honfärgade 15.10 (HF).

13 fynd fördelat på 22 individer under året varav tio vårfynd, ett sommarfynd och två höstfynd.

Alfågel *Clangula hyemalis*

Vårfynd: 1 ex rastande 2.4 (HF). 1 hane förbifl. Södra delen 1.5 (Ingemar Nilsson).

Höstfynd: 5 honfärgade Ytterberg 15.10 (Albin Torsson, Christer Blank mfl.). 11 ex rastande Vässtorpsviken 16.10 (Petter Bohman). 1 honfärgad Hornborgaviken 16.10 (Rolf Andersson, Erik Tornberger, Ing-Marie Gustavsson mfl.). 1 hona rastande Hornborgaviken 21.10 (Osborne Lindberg). 2 ex förbifl. Södra delen 29.10 (Ingemar Nilsson). 12 ex rastande 3-6.11 (Musse Björklund, Jörgen Fritzson, Lotta Berg mfl.).

Åtta fynd under året, två vårfynd och sex höstfynd. 34 individer är ovanligt många. Årets högsta siffror på 12 och 11 individer är de näst respektive tredje högsta antalet i sjön. Flest sågs 6.11 2010 då 17 ex str SV.

Sjöorre *Melanitta nigra*

Vårfynd: 2 ex rastande 30.4 (HF). 90 ex rastande Mellersta delen 1.5 (Kjell Svensson, Kristian Kjellberg, Johan Bergqvist mfl.). 4 i par Norra delen 6.5 (Göran Darefelt). 2 ex rastande 7.5 (HF). 2 i par rastande Fågeludden 9.5 (Petter Bohman, Christopher Magnusson). 1 hona Fågeludden 13-15.5 (Mats Axelsson, Albin Torsson, Magnus Hallgren mfl.). 6 i par rastande Mellersta delen 17.5 (Magnus Hallgren, Anita Ljungström, Barbro Axelsson). 16 (9 hanar + 7 honor) rastande Fågeludden 18.5 (Magnus Hallgren, Claës Ekberg, Arne Johansson mfl.). 2 i par rastande Ytterberg 28.5 (Jörgen Fritzson).

Höstfynd: 6 ex rastande 15.10 (HF). 1 ex rastande Vässtorpsviken 16.10 (Petter Bohman).

Elva fynd av ca 130 individer. Nio vårfynd och två höstfynd.

Svärta *Melanitta fusca*

Vårfynd: 2 hanar förbifl. Norra delen 26.4 (Petter Bohman). 5 (3 hanar + 2 honor) rastande Mellersta delen 1.5 (Johan Bergquist, Kjell Rydh, Annelie Andersson mfl.). 2 i par rastande Fågeludden 2-7.5 (Björn Spetz, Toni Hermansson, Anita Ljungström mfl.). 1 hane Fågeludden 10.5 (Fredrik Klingberg, Jimmy Stigh). 2 i par rastande Fågeludden 18.5 (Claës Ekberg, Arne Johansson, Tony Norman).

Höstfynd: 1 hona rastande Almeö 13.10 (Sture Hermansson).

Sex fynd, fördelat på fem vårfynd och ett höstfynd. Totalt sågs ca 13 individer.

Knipa *Bucephala clangula*

Vårfynd, största antal: 3 683 ex rastande 26.3 (HF).

Höstfynd, största antal: 526 ex rastande 15.10 (HF).

Vårens siffror tangerar, och överskrider knappt, den tidigare högsta siffran på 3 645 ex den 22.3 2013.

Salskrake *Mergellus albellus*

Vårfynd, största antal: 407 ex rastande 26.3 (HF).

Sommarfynd: 2 i par rastande Getnäsviden 4.6 (Christopher Magnusson). 5 ex Utloppet 17.6 (Karl-Erik Rydler, Olle Svensson). 2 ad i par lämpl biotop Korpaboviken 23.6 (Peder Hedberg Fält). 2 honfärgade Ytterberg 20.7 (Per Johansson). 2 honfärgade Mellersta delen 23.7 (Åke Abrahamsson). 2 honfärgade rastande Korpaboviken 23.7 (Janne Pettersson).

Höstfynd, största antal: 350 ex rastande 3-20.11 (Musse Björklund, Petter Nordvander, Lotta Berg mfl.).

Småskrake *Mergus serrator*

Vårfynd, största antal: 7 ex rastande 23.4 (HF).

Höstfynd, största antal: 4 ex rastande Ytterberg 2.10 (Musse Björklund, Jörgen Fritzson, Edvin Klein). 4 honfärgade rastande 15.10 (HF).

Fynd finns mellan 21 mars och 19 maj under våren och 2 oktober till 4 november under hösten.

Storskrake *Mergus merganser*

Vårfynd, största antal: 202 ex rastande 26.3 (HF).

Höstfynd, största antal: 268 ex rastande 15.10 (HF).

Orre *Lyrurus tetrix*

1 hane lämplig biotop Hjortronmossen 16.4-5.5 (Björn Svensson, Lotta Berg).

Vaktel *Coturnix coturnix*

Spelande: 1 ex Bolums by 31.5 (Åke Abrahamsson). 1 ex Kärrtorp 31.5 (Lotta Berg). 1 ex Dagsnäs 8.6 (Ingemar Nilsson). 1 ex Bosgården 20.8 (Ulf Petersson).

Övriga observationer: 1 ex Tranum 3.6 (Maj-Lis Sten).

Observationen från Tranum kan också ha varit spelande. Ett ex spelande i augusti tillhör inte vanligheten.

Rapphöna *Perdix perdix*

Revir: Fågeludden (1), Vässtorp (1), Hornborgamaden (1).

Övriga spelande: Kärrtorp (2), Kärragården (1), Ytterberg (1).

Precis som förra året verkar det gå bra för rapphönsen. Flera observationer under hösten finns som tyder på lyckad häckning.

Smålom *Gavia stellata*

1 ex rastande Fågeludden 10.5 (Fredrik Klingberg, Jimmy Stigh).

Ett fynd under året.

Storlom *Gavia arctica*

1 ex förbifl. Vadboden 16.4 (Ulf Lindell).

Ett fynd under året.

Smådopping *Tachybaptus ruficollis*

Vinterfynd: 2 ex rastande Hornborga by 5-20.1 (Albin Torsson, Kjell Rydh, Lotta Berg mfl.).

Vårfynd, största antal: 2 ex Fågeludden 26.3 (LarsÅke Thunberg).

Sommarfynd: 1 ex Fågeludden 20-24.6 (Pierre och Carmen Noel).

Höstfynd, största antal: 4 ex rastande 15.10 (HF).

Inga häckningsindicer under året, men arten är tillbakadragen.

Skäggdopping *Podiceps cristatus*

Vårfynd, största antal: 686 ex rastande 7.5 (HF).

Höstfynd, största antal: 163 ex rastande 13.8 (HF).

Låga siffror under hösten, vilket troligtvis beror på lågt vattenstånd.

Gråhakedopping *Podiceps grisegena*

Första vårfynd: 2 ex Södra Sätunaviken 19.3 (Gunnar Jakobsson).

Vårfynd, största antal: 234 ex rastande 16.4 (HF).

Höstfynd, största antal: 33 ex rastande 13.8 (HF).

Sista höstfynd: 1 ex rastande Ytterberg 6.11 (Lotta Berg, Hanna Berg, Emma Berg).

Figur 2. Häckande gråhakedoppingar vid Fågeludden. Foto: Lotta Berg.

Svarthakedopping *Podiceps auritus*

Första vårfynd: 4 ex rastande Fågeludden 26.3 (Lotta Berg, Magnus Hallgren mfl.).

Vårfynd, största antal: 15 ex rastande Fågeludden 16.4 (Magnus Hallgren, Jörgen Fritzson).

Häckningar: 1 pulli Barnasjön 11.4-14.7 (Lotta Berg, Björn Johansson, Lars Erik Norberg mfl.).

Höstfynd, största antal: 3 ex rastande Ytterberg 25.9 (Petter Bohman).

Sista höstfynd: 1 ex Almeö 16.10 (Rolf Andersson, Erik Tornberger, Ing-Marie Gustavsson mfl.).

Svarthalsad dopping *Podiceps nigricollis*

Första vårfynd: 15 ex rastande 2.4 (HF).

Vårfynd, största antal: 59 ex rastande 16.4 (HF).

Höstfynd, största antal: 6 ex rastande 13.8 (HF).

Sista höstfynd: 1 ex Hornborgaviken 4.10 (Thomas Svensson, Ulf Persson, Olle Svensson mfl.).

Ytterligare information går att läsa i "Häckande svarthalsade doppingar i Hornborgasjön 2016".

Storskarv *Phalacrocorax carbo*

Vårfynd, största antal: 118 ex rastande 16.4 (HF).

Höstfynd, största antal: 410 ex rastande 17.9 (HF).

Rördrom *Botaurus stellaris*

1 ex spelande Norra delen 1.4-26.5 (Anita Ljungström, Barbro Axelsson, Maj-Lis Sten mfl.).

Endast en spelande i norr.

Silkeshäger *Egretta garzetta*

1 3k+ Fågeludden 15.5 (Petter Bohman, Albin Torsson, Christer Blank).

Fågeln upptäcktes vid Fågeludden strax innan 17-tiden och sågs bara en kortare period. Vid 20-tiden sågs den sedan sträcka N tillsammans med en gråhäger och verkade lämna sjön. Detta var sjöns andra fynd! Det första fyndet kommer från 2001.

Ägretthäger *Ardea alba*

Vårfynd: 1 ex rastande 9-17.4 (Gunnar Jakobsson, Åke Abrahamsson, Lotta Berg mfl.). 1 ex rastande 18-26.5 (Ingemar Nilsson, Lars Erik Norbäck, Martin Kvarnbäck mfl.).

Sommarfynd: 1 ex Stora Veka 4.6 (Gunnar Jakobsson). 2 ex rastande Södra delen 9.6 (Ingemar Nilsson, Maj-Britt Nilsson). 4 ex rastande 8-31.7 (Ingemar Nilsson, Maj-Britt Nilsson), Kjell Svensson mfl.).

Höstfynd: 9 ex rastande 1-31.8 (Åke Abrahamsson, Lars Bruks, Albin Torsson mfl.). 12 ex rastande 1-27.9 (Sture Hermansson, Lotta Berg, Lennart Sundh mfl.). 13 ex rastande 1-29.10 (Leif Arvidsson, Lotta Berg, Emma Berg mfl.).

Svårt att avgöra hur många som setts i sjön men minst 18 individer är inte orimligt.

Gråhäger *Area cinerea*

Vårfynd, största antal: 34 ex rastande 9.4 (HF).

Höstfynd, största antal: 239 ex rastande 17.9 (HF).

Höstsiffran är den näst högsta någonsin i sjön. Den högsta är 279 ex den 14.9 2013.

Svart stork *Ciconia nigra*

1 ex Vadboden 31.7 (Leif Arvidsson, Inge Olsson, Åke Abrahamsson). 1 ad rastande Södra delen 11-14.8 (Gunnar Jakobsson, Magnus Hallgren, Kent Kristenson mfl.).

Troligtvis rör sig båda fynden om samma fågel. Under 2000-talet har det setts 12 individer, 2001 (2), 2002 (2), 2003 2011, 2013 (3), 2014 (2) och 2016 (1).

Bivråk *Pernis apivorus*

Första vårfynd: 1 ex förbifl. Hångers udde 20.5 (Jonny Jonsson).

Sista höstfynd: 1 1k str S Fågeludden 4.9 (Magnus Hallgren).

Inga observationer som tyder på häckning i år.

Brun glada *Milvus migrans*

Första vårfynd: 1 ex förbifl. Kärrtorp 23.4 (Lotta Berg).

Sista höstfynd: 1 ad + 1 1k str S 4.9 (Magnus Hallgren, Edvin Klein, Per Lif mfl.).

Även i år finns det många rapporter på brun glada. Då det häckat ett par i närheten av sjöområdet är säkert ett flertal därifrån, men det finns även fynd från andra delar av sjön som kan tyda på ännu ett ex.

Röd glada *Milvus milvus*

Första vårfynd: 1 ex rastande Södra delen 27.2 (Margareta Andermo, Gunnar E Gustafsson, Agneta Danielsson mfl.).

Sista höstfynd: 1 ex förbifl. Kärragården 27.10 (Lotta Berg).

Många observationer av röd glada också i år. Observationer kan tyda på 2-3 par i sjöområdet.

Havsörn *Haliaeetus albicilla*

Arten sågs regelbundet under hela året. Under vintern fanns det som mest minst 7 olika individer runt matningen. Under perioden april till augusti sågs minst 13 subadulta individer i sjöområdet under perioden, men då många observationer saknar ålder är det svårt att göra en säker antalsbedömning. Dessutom finns det två häckande par i området. Ytterligare information går att läsa i "Häckande havsörnar i Hornborgasjön 2016".

Under hösten räknades som mest in 10 stycken i området samtidigt.

Brun kärrhök *Circus aeruginosus*

Första vårfynd: 1 ad hona Fäholmen 25.3 (Lennart Sundh).

Sista höstfynd: 1 1k str S Fäholmen 2.10 (Musse Björklund, Jörgen Fritzson, Edvin Klein).

Ytterligare information går att läsa i "Häckande kärrhökar i Hornborgasjön 2016".

Blå kärrhök *Circus cyaneus*

Inga anmärkningsvärda fynd under året.

Ängshök *Circus pygargus*

1 2k+ hona rastande Hångers udde 14.7 (Lotta Berg, Michael Henry, Björn Johanson mfl.).

Födosökte över de stora maderna nordost om Bredegården. Under 10-talet finns sedan tidigare tre fynd; 2010 (1), 2012 (1), 2013 (1).

Duvhök *Accipiter gentilis*

Inga fynd under häckningstid som tyder på häckningar.

Sparvhök *Accipiter nisus*

Inga fynd under häckningstid som tyder på häckningar.

Ormvråk *Buteo buteo*

Vinterfynd: 15 ex stationära under januari-februari och 7 ex i december.

Vinterfynden har varit från följande platser (jan-feb/dec): Tranum 1/0, Kärrtorp 1/1, Bjällums by 1/1, Kärragården 1/1, Hornborga by 3/1, Hornborgaviken 1/0, Sätuna by 1/0, Hångers by 0/1, Hångers udde 1/0, Vadboden 3/0, Dagsnäs 0/1, Ore backar 1/0, Stenums mader 1/1.

Fjällvråk *Buteo lagopus*

Vinterfynd: 9 ex stationära under januari-februari och 9 ex i december.

Sista vårfynd: 1 ex Stenums mader 1.5 (Janne Pettersson).

Första höstfynd: 1 ex Utloppet 26.8 (Thomas Brodén).

Vinterfynden har varit från följande platser (jan-feb/dec): Fäholmen 0/1, Getnäsudden 1/0, Fågeludden 0/1, Vässtorp 0/1, Ytterberg 1/1, Hornborgamaden 0/1, Almeö 1/0, Hångers udde 2/1, Vadboden 1/0, Dagsnäs 2/2, Ore backar 1/0, Utloppet 0/1.

Kungsörn *Aquila chrysaetos*

Vinter-vårfynd: 2 3k- rastande Södra delen 2.1-28.3 (Åke Abrahamsson, Claes-Göran Ahlgren, Ingemar Nilsson mfl.).

Höst-vinterfynd: 1 1k+ förbifl. 13.11 (Ulf Petersson). 1 1k 4-20.12 (Ulf Petersson, Petter Bohman). 1 3k- str S Kärrtorp 25.12 (Lotta Berg, Hanna Berg).

Fiskgjuse *Pandion haliaetus*

Första vårfynd: 1 ex Fäholmen 27.3 (Björn Spetz, Per-Olof Bengtsson).

Sommarfynd, största antal: 11 ex Fågeludden 12.8 (Christopher Magnusson, Lotta Berg).

Sista höstfynd: 1 ex str SV Oranabbe 5.10 (Leif Arvidsson).

Figur 3: Häckande fiskgjusar vid Almeö, 12 juni 2016. Foto: Lotta Berg.

Tornfalk *Falco tinnunculus*

Vinterfynd, jan-feb: 1 hane rastande Dagsnäs 14.1-15.2 (Lotta Berg, Ingemar Nilsson, Maj-Britt Nilsson mfl.). 1 ex förbifl. Hornborga by 27.2 (Lotta Berg, Emma Berg).

Vinterfynd, dec: 1 ex rastande Fäholmen 9.12 (Leif Arvidsson). 1 ex förbifl. Hornborgamaden 11.12 (Lotta Berg).

Ytterligare information går att läsa under rubriken "Häckande tornfalkar vid Hornborgasjön 2016".

Stenfalk *Falco columbarius*

Vinterfynd: 1 2k Hornborga by 1-5.1 (Albin Torsson, Christer Blank).

Sommarfynd: 1 ex förbifl. Dagsnäs 9.7 (Ingemar Nilsson).

Lärkfalk *Falco subbuteo*

Första vårfynd: 1 ex förbifl. Almeö 6.5 (Göran Darefelt).

Sista höstfynd: 1 ad förbifl. Hångers udde 1.10 (Lotta Berg, Emma Berg, Hanna Berg).

Pilgrimsfalk *Falco peregrinus*

Omöjligt att avgöra hur många som setts under året, då många fynd saknar ålder. Fynd finns dock från alla årets måndader. Minst 4 olika individer sågs under våren och minst lika många under hösten.

Vattenrall *Rallus aquaticus*

Spelande: 2 ex Utloppet 1.5 (Janne Pettersson). 1 ex Vadboden 15.5 (Magnus Hallgren).

Övriga observationer: 3 ex lockläte Utloppet 9-25.4 (Janne Pettersson, Per Hedley Nilsen, Kristian Kjellberg mfl.). 1 ex lockläte Dagsnäs 15.4 (Ingemar Nilsson, Maj-Britt Nilsson). 1 ex lockläte Sätunamaden 27.4 (Osborne Lindberg, Lotta Berg, Mats Ottoson mfl.). 1 ex lockläte Fäholmen 1-28.5 (Per-Olof Bengtsson, Mats Axelsson, Lotta Berg mfl.). 1 ex lockläte Stenumsviken 4.6 (Albin Torsson, Eric Torsson). 1 ex lockläte Hornborgamaden 2.10 (Musse Björklund, Jörgen Fritzon, Edvin Klein). 1 ex Ore backar 29.10 (Thomas Brodén). 1 ex Norra delen 12.11 (Petter Bohman).

3 spelande individer i år; Utloppet (2) och Vadboden (1). Få spelande, men det finns flera fynd av lockande individer från andra ställen.

Småfläckig sumphöna *Porzana porzana*

Spelande: 1 ex Sätunamaden 23-27.4 (Gunnar Jakobsson, Kristian Kjellberg, Lotta Berg mfl.). 1 ex Stenumsviken 9-22.5 (Janne Pettersson). 1 ex Vadboden 9-26.5 (Ingemar Nilsson, Maj-Britt Nilsson, Martin Kvarnback mfl.). 1 ex Vadboden 8-17.6 (Ingemar Nilsson, Tony Norman, Karl-Erik Rydler mfl.).

Minst 3 spelande individer i år; Sätunamaden (1), Vadboden (1) och Stenumsviken (1). De två från Vadboden är troligtvis samma.

Kornknarr *Crex crex*

Spelande: 2 ex Fäholmen 13.5-29.6 (Mats Axelsson, Stefan Johansson, Sture Hermansson mfl.). 1 hane revir Sätunamaden 18.5-5.6 (Thomas Brodén, Leif Arvidsson, Gunnar Jakobsson mfl.). 1 ex Trantum 5.7 (Lotta Berg). 3 ex Kärrtorp 12.7 (Jörgen Fritzon).

Det bästa året på länge! Sju individer spelande; Trantum (1), Kärrtorp (3), Fäholmen (2) och Sätunamaden (1).

Rörhöna *Gallinula chloropus*

Vårfynd: 1 ex lockläte Dagsnäs 29.3 (Ingemar Nilsson).

Endast ett fynd i år, vilket är ovanligt lågt.

Sothöna *Fulica atra*

Vårfynd, största antal: 1 799 ex rastande 2.4 (HF).

Höstfynd, största antal: 7 178 ex rastande 13.8 (HF).

Vårens högsta siffra på 1 799 ex är högre än föregående år, men fortfarande inte låga antal. Det finns dock en ökande trend från 2014. Sedan toppnotering under 2006 (9 600 ex.), har antalet minskat konstant fram till och med 2012, 6700 ex. (2007), 6100 ex. (2008), 5170 ex (2009), 6820 ex (2010), 5360 ex (2011), 2170 ex (2012), 2414 ex (2013), 1047 ex (2014) och 1395 ex (2015).

Höstsiffrorna sjönk återigen jämfört med förra året, men det kan bero på det låga vattenståndet. 23 300 ex (2007), 16 200 ex (2008), 11 580 ex (2009) 7230 (2010), 9180 (2011), 7080 (2012), 6082 (2013), 7386 (2014) och 9 267 (2015).

Trana *Grus grus*

Vinterfynd: 1 ex Vadboden 3.1 (Rolf Andersson, Ing-Marie Gustavsson, Ingemar Nilsson mfl.). *Första vårfynd:* 1 ex Båltorpsmaden 7.2 (Gunnar Jakobsson).

Sista höstfynd: 1 ex förbifl. Hångers udde 7.11 (Lennart Sundh).

Som mest inräknades 19 400 ex. den 31 mars.

Ytterligare information går att läsa under rubriken "Rastande tranor vid Hornborgasjön 2016"

Strandskata *Haematopus ostralegus*

Första vårfynd: 1 ex rastande Fågeludden 26.3 (Åke Abrahamsson, Magnus Larsson, Kerstin Larsson).

Vårfynd, största antal: 45 ex str NO Fågeludden 19.5 (Magnus Hallgren).

Häckningar: 2 i par ruvande Vadboden 17-21.5 (Magnus Hallgren, Ingemar Nilsson). 2 ad i par misslyckad häckning Almeö 11.7 (Leif Arvidsson).

Höstfynd, största antal: 9 ex rastande 13.8 (HF).

Sista höstfynd: 1 ex Almeö 17.9 (Lotta Berg, Magnus Hallgren).

Två häckningsförsök i år; dock misslyckades båda. De försökte vid Almeö (1) och Vadboden (1).

Skärfläcka *Recurvirostra avosetta*

Vårfynd: 1 ex rastande Vadboden 2.5 (Lennart Sundh, Ingemar Nilsson, Kjell Svensson).

Höstfynd: 3 ex rastande 11-12.8 (Jörgen Fritzson, Lotta Berg, Göran Darefelt mfl.). 1 2k+ rastande Getnäsaviken 12-14.8 (Kjell Rydh, Kent Kristenson, Peter Holst mfl.).

Två fynd under året, det andra höstfyndet är troligtvis en av de tre som sågs dagarna innan. Under 2000-talet finns det sedan tidigare fynd 2005 (2), 2011 (1), 2012 (2) och 2015 (2).

Figur 4. En av de rastande skärfläckorna vid Fågeludden. Foto: Lotta Berg.

Mindre strandpipare *Charadrius dubius*

Första vårfynd: 1 ex Vadboden 9.4 (Janne Pettersson, Maj-Lis Sten, Örjan Sjögren).

Häckningar: 1 ex ruvande Fågeludden 6.5 (Bo Nilsson). 4 ad i par misslyckad häckning Almeö 11.6 (Leif Arvidsson, Christopher Magnusson).

Sista höstfynd: 1 ex rastande Hornborgaviken 14.8 (Anita Ljungström, Barbro Axelsson).

Tre häckningsförsök i år, men inga konstaterade ungar: Fågeludden (1) och Almeö (2). Spelande individer sågs även vid Vadboden.

Större strandpipare *Charadrius hiaticula*

Första vårfynd: 3 ex förbifl. Utloppet 24.4 (Susanne Malm).

Större flockar: 550 ex rastande Hornborgaviken 6-11.8 (Jörgen Fritzson, Ingemar Nilsson, Åke Abrahamsson mfl.). 52 ex rastande Fågeludden 23-27.8 (Christopher Magnusson, Lotta Berg, Mats Axbrink mfl.). 65 ex rastande Utloppet 24.8 (Peder Hedberg Fält). 220 ex rastande Vässtorpsviken 24-25.8 (Peder Hedberg Fält).

Sista höstfynd: 4 ex rastande Almeö 13.10 (Sture Hermansson).

Årets antal slog förra rekordet från 2013 på 250 ex med mer än dubbelt så många individer! Precis som det året är orsaken antagligen det låga vattenståndet.

Ljungpipare *Pluvialis apricaria*

Första vårfynd: 13 ex rastande St. Bjurum 23.3 (Rolf Andersson, Ing-Marie Gustavsson).

Sträckande, större antal: 24 ex str S Kärragården 5.8 (Albin Torsson). 22 ex str S Hornborgaviken 7.8 (Albin Torsson). 96 ex str S Mellersta delen 13.8 (Lotta Berg, Magnus Hallgren, Patrik Andersson mfl.).

Sista höstfynd: 2 ex Ytterberg 14.10 (Peter Bryngelson, Per Nyberg).

Kustpipare *Pluvialis squatarola*

Större antal, sträckande: 14 ex str SV Ytterberg 16.7 (Åke Abrahamsson). 14 ex str SV Ytterberg 17.7 (Åke

Abrahamsson). 31 ad str S Utloppet 28.7 (Fredrik Lång, Christopher Thornliden). 22 ex str SV Utloppet 30.7 (Kjell Svensson). 55 ad str Utloppet 6.8 (Peder Hedberg Fält).
Större antal, rastande: 440 ex rastande Hornborgaviken 1-14.8 (Jörgen Fritzson, Lennart Sundh, Ingemar Nilsson mfl.). 27 ex rastande Vässtorpsviken 5-9.8 (Peder Hedberg Fält, Magnus Hallgren, Albin Torsson mfl.). 21 ad rastande Utloppet 6.8 (Peder Hedberg Fält). 16 ex rastande Vässtorpsviken 24.8 (Peder Hedberg Fält).
Aldrig tidigare har det setts fler än 100 kustpipare samtidigt i sjön, men i år sågs hela 440 ex samtidigt! Största siffran sedan innan var från den 29.7 2006 då 65 ex sträckte förbi.

Tofsvipa *Vanellus vanellus*

Vinterfynd: 4 ex rastande Vadboden 31.1 (Rolf Andersson, Ingemar Nilsson, Anita Ljungström mfl.). 21 ex rastande Vadboden 6-12.2 (Lennart Sundh, Ingemar Nilsson, Lotta Berg mfl.). 2 ex Sätunamaden 7.2 (Gunnar Jakobsson). 4 ex förbifl. Bolums by 7.2 (Petter Bohman).
Vårfynd, största antal: 434 ex rastande 9.4 (HF).
Sommarfynd, största antal: 1 500 ex rastande Hångers udde 14.7 (Peder Hedberg Fält).
Höstfynd, största antal: 1 893 ex rastande 17.9 (HF).

Kustsnäppa *Calidris canutus*

Sträckande: 28 ad str S Utloppet 28.7 (Fredrik Lång, Christopher Thornliden). 22 ex str SV Södra delen 29.7 (Ingemar Nilsson). 65 ex str Utloppet 6.8 (Peder Hedberg Fält). 2 ad str SV Fågeludden 14.8 (Edvin Klein). 34 ex str SV Almeö 4.9 (Edvin Klein, Per Lif). 13 ex str Almeö 9.9 (Kjell Svensson).
Övriga fynd: bl.a. 12 ad rastande Utloppet 28.7 (Peder Hedberg Fält, Fredrik Lång, Christopher Thornliden). 37 ex rastande Utloppet 30.7 (Kjell Svensson, Kjell Rydh, Adam Bergqvist). 14 ex rastande Mellersta delen 1-4.8 (Åke Abrahamsson). 105 ex rastande Hornborgaviken 3-14.8 (Jörgen Fritzson, Musse Björklund, Magnus Hallgren mfl.). 10 ex rastande Hornborgaviken 26-29.8 (Mats Axbrink, Åke Abrahamsson, Björn Spetz mfl.). 14 ex rastande Fågeludden 27-28.8 (Mats Axbrink, Patrik Andersson). 37 ex Hornborgaviken 4.9 (Edvin Klein, Per Lif). 16 ex rastande Norra Sätunaviken 4.9 (Edvin Klein, Per Lif).
Minst 164 ex sträckande söderut under hösten. Bland de rastande slogs ännu ett rekord. 105 ex är med god marginal den högsta räknade siffran i Hornborgasjön.

Sandlöpare *Calidris alba*

1 ex rastande Utloppet 30.7 (Kjell Svensson, Kjell Rydh, Adam Bergqvist). 4 ex rastande Hornborgaviken 4-10.8 (Andreas Garpebring, Björn Spetz, Kristian Kjellberg mfl.). 2 ex rastande Vässtorpsviken 24.8 (Peder Hedberg Fält).
Totalt tre fynd av sju individer. Det är det högsta antalet registrerat under ett år.

Småsnäppa *Calidris minuta*

1 ex Södra delen 12.7 (Ingemar Nilsson). 4 ex förbifl. Trandansen 14.7 (Björn Spetz, Peter Spetz). 2 ex rastande Hornborgaviken 15.7 (Lotta Berg, Petter Bohman). 73 ex rastande Hornborgaviken 3-13.8 (Jörgen Fritzson, Ingemar Nilsson, Magnus Hallgren mfl.). 1 1k rastande Dagsnäs 11-12.8 (Ingemar Nilsson, Maj-Britt Nilsson). 1 1k rastande Hornborgaviken 14-19.8 (Edvin Klein, Jan Mogol, Simon Stenberg Jönsson). 6 ex rastande Getnäsaviken 21-28.8 (Lennart Sundh, Christopher Magnusson, Patrik Andersson mfl.). 2 ex rastande Norra delen 22.8 (Lotta Berg, Hanna Berg). 75 ex rastande Vässtorpsviken 24-25.8 (Peder Hedberg Fält). 25 ex rastande Utloppet 24-25.8 (Peder Hedberg Fält, Ulf Lindell). 2 ex rastande 4.9 (Magnus Hallgren). 1 1k Hornborgaviken 4.9 (Edvin Klein, Per Lif). 1 ex rastande Almeö 18.9 (Rolf Andersson, Åke Abrahamsson, Erik Tornberger mfl.). 1 ex Hornborgaviken 3.10 (Henrik Roos).
Bland de högsta antalen noterade i Hornborgasjön! Ovanligt många 1k-fåglar tidigt dessutom. Däremot var året inte det bästa, utan det var 1996 då hela 210 ex sågs!

Mosnäppa *Calidris temminckii*

Första vårfynd: 1 ex rastande Trandansen 13.5 (Lotta Berg).
Vårfynd, största antal: 5 ex Rönäs 21.5 (Albin Torsson).
Sista höstfynd: 1 ex rastande Almeö 9.9 (Kjell Svensson).

Spovsnäppa *Calidris ferruginea*

1 ex rastande Utloppet 12.7 (Kjell Svensson). 11 ad rastande Hornborgaviken 14.7 (Peder Hedberg Fält). 4 ex rastande Hångers udde 14.7 (Peder Hedberg Fält, Lotta Berg). 2 ex rastande Hornborgaviken 18-20.7 (Åke Abrahamsson, Björn Spetz, Lotta Berg mfl.). 1 ad str S Södra delen 18.7 (Albin Torsson, Christer Blank). 2 ex rastande Ytterberg 27.7 (Åke Abrahamsson). 65 ex rastande 28.7-14.8 (Jörgen Fritzson, Ingemar Nilsson, Rolf Andersson mfl.). 7 ex rastande Utloppet 30-31.7 (Kjell Rydh, Adam Bergqvist, Ingemar Nilsson). 1 ex rastande Vässtorpsviken 1.8 (Åke Abrahamsson). 1 ad rastande Utloppet 3.8 (Peder Hedberg Fält). 5 ex rastande

Getnäsaviken 23.8 (Christopher Magnusson, Åke Abrahamsson). 6 ex rastande Utloppet 24-25.8 (Peder Hedberg Fält, Ulf Lindell). 13 ex rastande Vässtorpsaviken 24-25.8 (Peder Hedberg Fält). 10 ex Hornborgaviken 26.8 (Mats Axbrink, Jörgen Fritzson). 1 1k Fäholmen 27.8 (Mats Axbrink). 1 1k Hornborgaviken 4.9 (Edvin Klein, Per Lif). 5 1k rastande Hornborgaviken 2.10 (Musse Björklund, Christopher Magnusson. Lotta Berg mfl.).
Även spovsnäpporna hade ett bra år. Antalet på 65 individer är det näst högsta efter en obs på 80 ex den 29.8 1969!

Kärrensäppa *Calidris alpina*

Vårfynd: 1 2k+ förbifl. Fågeludden 19.5 (Magnus Hallgren).
Höstfynd, större antal: 400 ex rastande Hornborgaviken 28.7-10.8 (Jörgen Fritzson, Åke Abrahamsson, Peder Hedberg Fält mfl.). 132 ex rastande 13.8 (HF). 120 ex rastande Hornborgaviken 26.8 (Mats Axbrink, Jörgen Fritzson). 250 ex Fågeludden (Mats Axbrink). 100 ex rastande Almeö 3.9 (Tomas Ekelund, Britta Lidberg). 118 ex Hornborgaviken 4.9 (Edvin Klein, Per Lif). 250 ex rastande Ore backar 9-12.9 (Kjell Svensson). 280 ex rastande Utloppet 12.9 (Kjell Svensson). 244 ex rastande 17.9 (HF). 175 ex rastande Hornborgaviken 2.10 (Musse Björklund, Christopher Magnusson, Jörgen Fritzson mfl.).
Sista höstfynd: 7 ex rastande Mellersta delen 3.11 (Musse Björklund, Jörgen Fritzson).
Precis som de andra calidris-vadarna har det varit ett bra år för kärrensäppan. 400 är det högsta antal som noterats vid sjön.

Sydlig kärrensäppa *Calidris alpina schinzii*

1 ex spelande Rönäs 21.5 (Albin Torsson).

Myrsäppa *Calidris falcinellus*

2 ex rastande Hornborgaviken 7-13.8 (Albin Torsson, Åke Abrahamsson, Lennart Sundh mfl.).
Till skillnad från de andra arterna var det ett normalt år för myrsäppan.

Prärielöpare *Calidris subruficollis*

1 1k rastande Hornborgaviken 2-3.10 (Musse Björklund, Tony Norman, Lisette Härsjö mfl.).
Andra fyndet för sjön. Den första sågs bara flyga förbi den 17 september 2011.

Brushane *Calidris pugnax*

Första vårfynd: 2 ex Dagsnäs 5.4 (Ingemar Nilsson, Maj-Britt Nilsson).
Vårfynd, största antal: 60 ex förbifl. Hornborgamaden 8.5 (Ingemar Nilsson).
Höstfynd, största antal: 550 ex rastande Hornborgaviken 8-9.8 (Jörgen Fritzson, Magnus Hallgren, Kjell Svensson).
Sista höstfynd: 3 ex Hornborgaviken 3.10 (Lennart Ljuhs, Rolf Andersson, Henrik Roos).
Brushanarna hade också ett bra år. Några 10-tal fler räknades samtidigt jämfört med 2013. Det bästa året sågs dock 978 ex den 6.9 1972 (ej granskad av rrk).

Dvärgbeckasin *Lymnocyrtus minimus*

Vårfynd: 1 ex spelande Sätunamaden 23-27.4 (Gunnar Jakobsson, Mattias Lindberg, Osborne Lindberg mfl.). 1 ex rastande Fågeludden 1.5 (Dan Klasson).
Höstfynd: 1 ex Stora Veka 2.10 (Gunnar Jakobsson). 1 ex Hornborgaviken 4.10 (Olle Svensson, Ann-Marie Arvidsson).
Ett ex spelande på Sätunamaden. Annars var det jämförelsevis få fynd, vilket kan bero på att det låga vattenståndet gör dem svåråtkomliga.

Enkelbeckasin *Gallinago gallinago*

Första vårfynd: 1 ex Vadboden 25.3 (Kent-Ove Hvass).
Vårfynd, största antal: 45 ex rastande 16.4 (HF).
Höstfynd, största antal: 50 ex rastande 13.8 (HF).
Sista höstfynd: 1 ex rastande Utloppet 12.11 (Lotta Berg, Emma Berg, Hanna Berg). 2 ex Norra delen 12.11 (Petter Bohman).
Relativt få exemplar jämfört med ett normalt år. Troligtvis är de bra beckasinmarkerna svåråtkomliga vid torka.

Dubbelbeckasin *Gallinago media*

Vårfynd: 2 ex spelande Sätunamaden 6-11.5 (Lotta Berg, Åke Abrahamsson, Anita Ljungström mfl.). 1 ex spelande Hornborgamaden 18.5 (Thomas Brodén, Lennart Sundh).
Höstfynd: 1 ex förbifl. Hornborgaviken 4.9 (Edvin Klein, Per Lif).
Tre ex spelande under året.

Morkulla *Scolopax rusticola*

Spelände: 1 ex spelande St. Bjurum 19.3 (Kjell Svensson). 1 ex spelande Utloppet 12.4 (Lotta Berg, Henrik Lerner). 1 ex spelande Trestena 13-14.4 (Kristian Kjellberg, Jörgen Fritzson). 1 ex spelande Utloppet 27-28.5 (Fredrik Åstrand, Arne Johansson, Christer Johansson).

Rödspov *Limosa limosa*

Vårfynd: 1 ex rastande Vadboden 13.4 (Jonas Englund, Ingemar Nilsson, Kristian Kjellberg mfl.). 1 ex str N Fågeludden 16.4 (Magnus Hallgren, Jörgen Fritzson). 1 ex rastande Fågeludden 1.5 (Johan Bergquist, Anita Persson, Kjell Rydh mfl.). 1 ex rastande Ytterberg 4.5 (Sture Hermansson). 1 ex Almeö 6.5 (Göran Darefelt).
Sommarfynd: 1 ad rastande Rönäs 5.6 (Peder Hedberg Fält).
Höstfynd: 2 ex Hornborgaviken 6.8 (Ingemar Nilsson). 1 ex rastande 13.8 (HF).
Åtta fynd under året, fördelat på fem vårfynd, ett sommarfynd och två höstfynd.

Myrspov *Limosa lapponica*

Sommarfynd: bl.a. 3 (1 hane + 2 honor) Utloppet 27.6 (Jan Mogol). 45 ex str SV Södra delen 12.7 (Ingemar Nilsson, Maj-Britt Nilsson). 8 ex rastande Hornborgaviken 14.7 (Peder Hedberg Fält). 10 ex str S Dagsnäs 27.7 (Ingemar Nilsson, Maj-Britt Nilsson). 21 ex str S Utloppet 28.7 (Fredrik Lång, Christopher Thornliden). 352 ex str SV Utloppet 30.7 (Kjell Svensson).
Höstfynd: bl.a. 8 ex rastande Hornborgaviken 3-14.8 (Lennart Sundh, Ingemar Nilsson, Ulf Lindell mfl.). 108 ad str Utloppet 6.8 (Peder Hedberg Fält). 16 ex Hornborgaviken 4.9 (Edvin Klein, Per Lif). 1 ex Utloppet 14.10 (Peter Bryngelson, Per Nyberg).
352 ex är den näst högsta dagssumman. Rekordet är från 19.7 2004 då 424 ex sträckte söderut. Totalt räknades 536 ex under året. Höstfyndet är det senaste rapporterade i sjön.

Småspov *Numenius phaeopus*

Vårfynd: 2 ex 30.4 (Bertil Breife, Olle Edlund). 1 ex rastande Fågeludden 2.5 (Hans-Olof Johansson, Björn Spetz). 1 ex rastande Ore backar 5.5 (Lotta Berg). 2 ex 7.5 (HF). 8 ex str Fäholmen 15.5 (Kjell Svensson). 2 ex förbifl. Fäholmen 16.5 (Ingemar Nilsson). 1 ex lockläte Fäholmen 17.5 (Magnus Hallgren, Ingemar Nilsson). 1 ex rastande Trandansen 21.5 (Björn Spetz).
Sommarfynd: 1 ex str S Utloppet 27.6 (Jan Mogol). 2 ex str SV Trandansen 2.7 (Kjell Svensson). 1 ex str S Fågeludden 6.7 (Clas Hermansson). 1 ex str Södra delen 13.7 (Anita Ljungström, Rolf Andersson, Ing-Marie Gustavsson mfl.).
Höstfynd: 1 ex Dagsnäs 4.8 (Ingemar Nilsson, Maj-Britt Nilsson). 14 ex str SV Dagsnäs 9.8 (Ingemar Nilsson). 6 ex Oranabbe 10.8 (Daniel Johansson). 1 ex Hornborgaviken 10.8 (Kristian Kjellberg). 1 ex rastande 13.8 (HF). 1 ex lockläte Dagsnäs 14.8 (Ingemar Nilsson, Maj-Britt Nilsson). 1 ex lockläte Hornborgaviken 14.8 (Edvin Klein, Simon Stenberg Jönsson).
20 fynd i år.

Storspov *Numenius arquata*

Häckningar: 2 1k Fågeludden 3.4-16.7 (Musse Björklund, Lotta Berg, Clas Hermansson mfl.). 2 1k Hornborgamaden 3.4-20.7 (Musse Björklund, Lennart Key, Ingemar Nilsson mfl.).
Vårfynd, största antal: 177 ex rastande 16.4 (HF).
Elva spelande individer/par från följande lokaler; Kärrtorp (1), Fäholmen (1), Fågeludden (1), Vässtorp (1), Ytterberg (1), Hornborgamaden-Sätunamaden (3), Almeö (1), Hångers udde (1) och Vadboden (1). Antalet häckningspar runt sjön; 2002 (10), 2003 (12), 2004 (12), 2005 (8), 2006 (9), 2007 (12), 2008 (11), 2009 (8), 2010 (8), 2011 (12), 2012 (12), 2013 (13), 2014 (12-13), 2015 (10).

Drillsnäppa *Actitis hypoleucos*

Första vårfynd: 2 ex lämpl. biotop 16.4 (Anita Ljungström).
Vårfynd, största antal: 8 ex rastande Fågeludden 7.5 (Lotta Berg, Anders Bergström, Åke Abrahamsson).
Höstfynd, största antal: 30 ex rastande 13.8 (HF).
Sista höstfynd: 1 ex rastande Hornborgaviken 3-4.10 (Osborne Lindberg, Mattias Lindberg, Thomas Svensson mfl.).

Skogssnäppa *Tringa ochropus*

Första vårfynd: 1 ex Fäholmen 28.3 (Göran Darefelt). 1 ex Bolums by 28.3 (Albin Torsson).
Vårfynd, största antal: 15 ex rastande 16.8 (HF).
Höstfynd, största antal: 30 ex Södra delen 3.8 (Albin Torsson).
Sista höstfynd: 1 ex rastande Fågeludden 17.9 (Magnus Hallgren, Lotta Berg, Anita Ljungström mfl.).

Svartsnäppa *Tringa erythropus*

Första vårfynd: 1 ex rastande Vadboden 1.5 (Peter Holst, Annelie Andersson, Göran Engberg mfl.).

Sommarfynd, största antal: 20 ex Vadboden 8.6 (Jan Mogol).

Höstfynd, största antal: 80 ex rastande Hornborgaviken 8.8 (Jörgen Fritzson).

Sista höstfynd: 3 1k rastande Almeö 12.9 (Michael Henry).

Gluttsnäppa *Tringa nebularia*

Första vårfynd: 1 ex rastande 23.4 (HF).

Vårfynd, största antal: 22 ex rastande 7.5 (HF).

Sommarfynd, största antal: 60 ex rastande Hornborgaviken 14.7 (Peder Hedberg Fält).

Höstfynd, största antal: 138 ex rastande 13.8 (HF).

Sista höstfynd: 8 ex rastande 17.9 (HF).

Dammsnäppa *Tringa stagnatilis*

1 2k+ rastande 6.5 (Toni Hermansson, Göran Darefelt, Christer Blank mfl.).

Fågeln sågs först vid Fågeludden, men flög sedan söderut till Vadboden. Senast arten sågs i sjön var 2013.

Figur 5. Den rastande dammsnäppan vid Fågeludden, 6 maj 2016. Foto: Lotta Berg.

Grönben *Tringa glareola*

Första vårfynd: 1 ex Vadboden 22.4 (Jan Krantz).

Vårfynd, största antal: 25 ex rastande Vadboden 7.5 (Lennart Sundh).

Sommarfynd, största antal: 165 ad rastande Hornborgaviken 14.7 (Peder Hedberg Fält). 100 ex rastande Almeö 14.7 (Peder Hedberg Fält).

Höstfynd, största antal: 81 ex rastande 13.8 (HF).

Sista höstfynd: 1 ex Trandansen 1.9 (Thomas Brodén).

Om det var olika individer som sågs den 14.7, fanns det minst 265 ex i området.

Rödbena *Tringa totanus*

Första vårfynd: 1 ex rastande Rönäs 31.3 (Kristian Kjellberg, Jörgen Fritzson). 1 ex Fågeludden 31.3 (Inger Johansson).

Vårfynd, största antal: 62 ex rastande 7.5 (HF).

Höstfynd, största antal: 16 ex Hornborgaviken 7.8 (Albin Torsson).

Sista höstfynd: 7 ex rastande Hornborgaviken 2.10 (Musse Björklund, Christopher Magnusson, Albin Torsson mfl.).

Roskarl *Arenaria interpres*

Vårfynd: 1 ad rastande Hångers udde 16.5 (Peder Hedberg Fält). 1 ex förbifl. Fågeludden 22.5 (Musse Björklund, Jörgen Fritzson).

Sommarfynd: 1 ad rastande Vässtorpsviken 19.6 (Peder Hedberg Fält). 1 ex rastande Ytterberg 18.7 (Åke Abrahamsson, Anita Ljungström). 1 ad rastande Utloppet 28-30.7 (Fredrik Lång, Christopher Thornliden, Kjell Svensson).

Höstfynd: 1 1k rastande Utloppet 6.8 (Peder Hedberg Fält). 2 (1 ad + 1 1k) rastande Hornborgaviken 6.8 (Magnus Hallgren, Lotta Berg, Lennart Sundh). 2 1k Utloppet 12.8 (Göran Darefelt). 5 1k rastande Ytterberg 24.8 (Peder Hedberg Fält). 4 1k rastande Utloppet 24-25.8 (Peder Hedberg Fält, Ulf Lindell). 5 1k rastande Vässtorpsviken 25.8 (Peder Hedberg Fält). 2 1k Fäholmen 27.8 (Mats Axbrink). 1 1k Fågeludden 27.8 (Mats Axbrink). 1 ex rastande Almeö 31.8 (Leif Arvidsson). 5 ex rastande Ytterberg 3.9 (Leif Arvidsson). 2 1k förbifl. Hornborgaviken 4.9 (Edvin Klein, Per Lif).

16 fynd vilket är mer än dubbelt så många som de bästa åren innan, 2006 och 2007. Även ovanligt många individer sedda, hela 33 stycken!

Smalnäbbad simsnäppa *Phalaropus lobatus*

1 ad hona rastande Rönäs 5.6 (Peder Hedberg Fält).

Ett fynd i år.

Kustlabb *Stercorarius parasiticus*

1 mörk morf str SV Utloppet 24.8 (Peder Hedberg Fält).

Ett fynd i år.

Dvärgmåsar *Hydrocoloeus minutus*

Vårfynd: 1 ex rastande 16.4 (HF). 1 ad Ytterberg 30.4 (Åke Abrahamsson, Anita Ljungström). 1 ex str N Mellersta delen 30.4 (Lotta Berg, Adam Bergqvist). 20 ex Mellersta delen 1.5 (Johan Bergquist, Anita Persson, Dan Klasson mfl.). 10 3k+ Norra delen 6-7.5 (Göran Darefelt, Åke Abrahamsson, Lotta Berg mfl.). 7 ex Fågeludden 9-14.5 (Petter Bohman, Åke Abrahamsson, Magnus Hallgren mfl.). 1 ad lämpl. biotop Södra delen 9.5 (Ingemar Nilsson). 5 (2 ad + 3 2k) Norra delen 15-19.5 (Albin Torsson, Ingemar Nilsson, Magnus Hallgren mfl.). 1 2k Mellersta delen 21-25.5 (Janne Pettersson, Christopher Magnusson, Musse Björklund mfl.). 1 ad Oranabbe 22.5 (Lennart Sundh). 1 ad Fäholmen 25.5 (Jan Mogol).

Sommarfynd: 3 ruvande + 1 1k Hornborgaviken 12.6-6.8 (Jörgen Fritzson, Lotta Berg, Musse Björklund mfl.).

Höstfynd: 3 1k Mellersta delen 7-14.8 (Kjell Svensson, Magnus Hallgren, Lennart Sundh).

Ytterligare information går att läsa under rubriken "Häckande svarttärnor och dvärgmåsar vid Hornborgasjön 2016".

Skrattmåsar *Cricocephalus ridibundus*

Första vårfynd: 1 ex förbifl. Trandum 16.3 (Leif Arvidsson). 4 ex förbifl. Trandansen 16.3 (Claes-Göran Ahlgren, Lennart Torstensson).

Sista vinterfynd: 2 ex rastande Utloppet 13.11 (Janne Pettersson).

Ytterligare information går att läsa under rubriken "Häckande skratmåsar i Hornborgasjön 2016".

Fiskmåsar *Larus canus*

Vårfynd, största antal: 50 ex rastande Utloppet 19.3 (Hans Petersson).

Höstfynd, största antal: 206 ex rastande 15.10 (HF).

Silltrut *Larus fuscus*

Vårfynd: 1 ex rastande 9.4 (HF). 3 ex rastande 30.4 (HF). 3 ex rastande 7.5 (HF). 1 ad rastande Vadboden 16.5 (Ingemar Nilsson).

Sommarfynd: 1 ex Fågeludden 6.7 (Björn Spetz).

Gråtrut *Larus argentatus*

Vinterfynd, största antal: 200 ex rastande Norra delen 4.2 (Jörgen Fritzson).

Vårfynd, , största antal: 202 ex rastande 9.4 (HF).

Sommarfynd: 2 ex lämpl biotop Fågeludden 1-4.6 (Christopher Magnusson). 1 ex lämpl biotop Vadboden 4.6 (Christopher Magnusson). 1 ex Mellersta delen 19.7 (Ingemar Johansson).

Höstfynd, största antal: 78 ex rastande 17.9 (HF).

Havstrut *Larus marinus*

Vårfynd, största antal: 11 ex rastande 26.3 (HF).

Sommarfynd: 2 ex Utloppet 27.6 (Jan Mogol). 1 ad förbifl. Fågeludden 3.7 (Magnus Hallgren, Clas Hermansson).

Skräntärna *Hydroprogne caspia*

5 ad rastande 12-31.7 (Musse Björklund, Peter Bryngelson, Lotta Berg mfl.). 17 ex rastande 1-27.8 (Kjell Svensson, Per Grenabo, Göran Darefelt mfl.). 5 ex rastande Mellersta delen 1-4.9 (Sture Hermansson, Magnus Hallgren, Lennart Ljuhs mfl.).

17 ex är den högsta siffran konstaterad i Hornborgasjön.

Svarttärna *Chlidonias niger*

Första vårfynd: 1 ex Fågeludden 1.5 (Rolf Andersson, Anita Persson, Anita Ljungström mfl.).

Sista höstfynd: 1 1k rastande Vässtorpsviken 4.9 (Magnus Hallgren, Lennart Ljuhs, Ingvor Ljuhs).

Ytterligare information går att läsa under rubriken "Häckande svarttärnor och dvärgmåsar vid Hornborgasjön 2016".

Silvertärna *Sterna paradisaea*

Vårfynd: 132 ex str N 30.4 (Åke Abrahamsson, Lotta Berg, Kent Kristenson mfl.). 3 ex rastande 1-3.5 (Peter Holst, Hans-Olof Johansson, Björn Spetz). mfl.). 5 ex Fågeludden 11.5 (Åke Abrahamsson). 1 ex Södra Sätunaviken 31.5 (Ulf Lindell).

Sommarfynd: 2 ex Utloppet 2.6 (Johnny Karlsson). 1 ex Trandansen 17.6 (Janne Pettersson). 4 ex Södra delen 8.7 (Ingemar Nilsson).

Höstfynd: 2 1k 7-10.8 (Kjell Svensson, Magnus Hallgren, Åke Abrahamsson mfl.).

132 ex är den näst högsta siffran i sjön. Den högsta är från 2006 då 178 sträckte norrut den 6 maj.

Fisktärna *Sterna hirundo*

Första vårfynd: 3 ex rastande 16.4 (Magnus Hallgren, Jan Wahlberg, Bengt Ahl mfl.).

Sista höstfynd: 4 ex rastande Fågeludden 17.9 (Lotta Berg, Magnus Hallgren, Åke Abrahamsson mfl.).

Ytterligare information går att läsa under rubriken "Häckande fisktärnor vid Hornborgasjön 2016".

Figur 6. Fisktärna på informationsskylt vid Fågeludden. Foto: Lotta Berg.

Skogsduva *Columba oenas*

Vinterfynd: 1 ex förbifl. Dagsnäs 8.2 (Ingemar Nilsson). 3 ex rastande Stenums mader 11.2 (Leif Arvidsson).

Spelande: 1 hane Rönäs 3.4 (Musse Björklund, Jörgen Fritzson). 1 ex Utloppet 16.4-9.5 (Björn Svensson, Ragnar Gustafsson, Brita Gustafsson). 1 ex F.d. bandybanan 25.4 (Ingemar Nilsson). 1 ex Trandansen 5.5 (Sven Bågesund, Violis Bågesund).

Sent höstfynd: 1 ex rastande Härlingstorp 4.11 (Petter Nordvander).

Spelande individer hördes på följande ställen; Rönäs (1), F.d. bandybanan (1), Trandansen (1), Utloppet (1).

Gök *Cuculus canorus*

Första vårfynd: 1 ex spelande Fågeludden 1.5 (Johan Bergquist, Anders Bergquist, Anita Persson).

Berguv *Bubo bubo*

Ett par med lyckad häckning i närheten av sjöområdet.

Kattuggla *Strix aluco*

Andra året utan fynd av tiggande ungar. Troligtvis beror detta på dålig rapportering.

Hornuggla *Asio otus*

Häckningar: 5 pulli Kärrgården 1.5-1.7 (Johan Bergquist, Kent-Ove Hvass, Clas Hermansson mfl.). 2 pulli Trandansen 1-11.7 (Jörgen Fritsson, Lotta Berg).

Övriga fynd: 1 ex spelande Stora Veka 21.3 (Ragnar Ödegård, Lise Caspersen). 1 ex förbifl. Ytterberg 9.4 (Christopher Magnusson, Johan Bergquist). 1 ex spelande Utloppet 27-28.5 (Fredrik Åstrand, Arne Johansson, Christer Johansson). 1 ex förbifl. Bolums by 25.10 (Lotta Berg).

Två kullar i år; Kärrgården (1) och Trandansen (1).

Jorduggla *Asio flammeus*

Vinterfynd: 1 ex rastande Vadboden 16.1 (Magnus Hallgren, Ingemar Nilsson, Maj-Britt Nilsson).

Vårfynd: 1 ex Stora Veka 12.3 (Gunnar Jakobsson). 1 ex Stora Veka 2.4 (Gunnar Jakobsson). 2 ex rastande Utloppet 11.4-4.6 (Per Anre Lindgren, Rolf Andersson mfl.). 1 ex Fäholmen 11.4 (Kristian Kjellberg). 1 ex Hornborgamaden 7-9.5 (Lennart Sundh, Leif Arvidsson). 1 ex förbifl. Kärrtorp 7.5 (Lotta Berg). 1 ex förbifl. Dagsnäs 20.5 (Ingemar Nilsson).

Sommarfynd: 1 ex Tranum 17.6 (Lotta Berg).

Höstfynd: 1 ex rastande Hornborgamaden 17.9 (Magnus Hallgren). 1 ex förbifl. Hornborgamaden 1.10 (Lotta Berg).

Några sommarfynd, men inget som tyder på häckning.

Tornseglare *Apus apus*

Första vårfynd: 1 ex förbifl. Dagsnäs 13.5 (Ingemar Nilsson, Maj-Britt Nilsson).

Sista höstfynd: 4 ex Ytterberg 19.8 (Lennart Sundh).

Kungsfiskare *Alcedo atthis*

Vinterfynd, jan: 1 ex Tranum 17.1 (Leif Arvidsson).

Höstfynd: 2 ex rastande Hornborgamaden 7.8-4.10 (Albin Torsson, Lennart Sundh, Thomas Svensson mfl.). 1 ex Dagsnäs 16.8 (Ingemar Nilsson). 1 ex Norra delen 12.11 (Petter Bohman).

Vinterfynd, dec: 1 ex Utloppet 11-22.12 (Thomas Brodén, Ingemar Nilsson, Maj-Britt Nilsson).

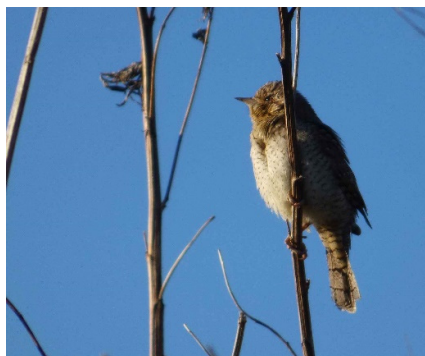
Fem fynd under året, varav två långstannare.

Göktyta *Jynx torquilla*

Spelande/revirhävande: 2 ex Hångers udde 23.4-8.5 (Jesper Nilsson, Lotta Berg, Rolf Andersson mfl.). 1 ex Hångers by 26.4 (Ingemar Nilsson). 1 ex Hångers by 27.4 (Ingemar Nilsson). 1 ex Sätuna by 4.5 (Ingemar Nilsson). 1 ex Dagsnäs 17.5 (Ingemar Nilsson, Maj-Britt Nilsson). 1 ex Fäholmen 17.5 (Mats Ottoson). 1 ex Bjärka 21.5 (Ingemar Nilsson). 1 ex Hornborga by 25.5 (Jan Mogol).

Övriga observationer: 1 ex lämpl biotop Ore backar 5.5 (Lotta Berg). 1 ex Ore backar 20.5 (Bosse Haglund).

Nio spelande individer; Fäholmen (1), Hornborga by (1), Sätuna by (1), Hångers by (2), Hångers udde (2), Dagsnäs (1) och Bjärka (1). Det finns även observationer från Ore backar som tyder på häckning där.

Figur 7. Göktyta vid Bjärka, 5 maj 2016. Foto: Lotta Berg.

Spillkråka *Dryocopus martius*

Spelände/revirhävande: 1 ex F.d bandybanan 25.4 (Ingemar Nilsson).

Mindre hackspett *Dendrocopos minor*

Spelände/revirhävande: 1 hane Fäholmen 3-19.4 (Lotta Berg, Rolf Andersson, Ing-Marie Gustavsson). 1 ex Kärragården 23.4-22.5 (Göran Carlén, Lotta Berg, Göran Darefelt mfl.). 1 ex Stenumsviken 7.5 (Ingemar Nilsson). 1 ex Bjällums by 7.5 (Albin Torsson). 1 hane Stenums mader 7-10.5 (Ingemar Nilsson, Janne Pettersson, Maj-Britt Nilsson).

Fem spelande individer; Fäholmen (1), Bjällums by (1), Kärragården (1), Stenums mader (1) och Stenumsviken (1).

Trädlärka *Lullula arborea*

Sjungande: 1 ex Dagsnäs 17.4 (Ingemar Nilsson, Maj-Britt Nilsson).

Övriga observationer: 4 ex str N Vadboden 22.3 (Kent-Ove Hvass, Lotta Berg). 1 ex str 26-27.3 (Johannes Rydström). 1 ex förbifl. Dagsnäs 29.3 (Ingemar Nilsson). 1 ex lockläte Hångers udde 6.4 (Ingemar Nilsson).

Sånglärka *Alauda arvensis*

Första vårfynd: 1 ex förbifl. Dagsnäs 7.2 (Ingemar Nilsson, Maj-Britt Nilsson). 1 ex förbifl. Hångers udde 7.2 (Ingemar Nilsson). 2 ex Stora Veka 7.2 (Gunnar Jakobsson). 10 ex Sätunamaden 7.2 (Gunnar Jakobsson). 1 ex förbifl. Bolums by 7.2 (Petter Bohman). 1 ex Trandansen 7.2 (Agneta Danielsson).

Sista höstfynd: 1 ex lockläte Ytterberg 15.10 (Albin Torsson, Christer Blank). 4 ex str S Norra delen 15.10 (Janne Pettersson).

Backsvala *Riparia riparia*

Första vårfynd: 1 ex förbifl. Dagsnäs 15.4 (Ingemar Nilsson, Maj-Britt Nilsson).

Sista höstfynd: 5 ex rastande Fågeludden 23.8 (Christopher Magnusson, Lotta Berg, Åke Abrahamsson).

Ladusvala *Hirundo rustica*

Första vårfynd: 1 ad hane förbifl. Almeö 5.4 (Tommy Ekmark, Ilona Ekmark).

Sista höstfynd: 2 ex rastande Fågeludden 2.10 (Christopher Magnusson, Johan Bergquist, Petter Bohman). 2 ex str S Fågeludden 2.10 (Musse Björklund, Jörgen Fritzson, Edvin Klein). 6 ex förbifl. Hornborgaviken 2.10 (Magnus Hallgren). 10 ex Almeö 2.10 (Mattias Öberg, Johannes Grönlund mfl.).

Hussvala *Delichon urbicum*

Första vårfynd: 2 ex Vässtorp 16.4 (Magnus Hallgren, Jörgen Fritzson).

Sista höstfynd: 1 ex Fågeludden 14.9 (Mikael Löfroth).

Trädpiplärka *Anthus trivialis*

Första vårfynd: 1 ex sjungande Ore backar 16.4 (Anita Ljungström).

Sista höstfynd: 2 ex str S Utloppet 20.9 (Per-Olof Bengtsson, Anita Persson).

Ängspiplärka *Anthus pratensis*

Första vårfynd: 1 ex sjungande Trandansen 19.3 (Jan Olsson).

Sista höstfynd: 1 ex rastande Ytterberg 31.10 (Gunnar Rosqvist).

Rödstrupig pipplärka *Anthus cervinus*

1 ex lockläte Hornborgamaden 29.8 (Björn Spetz). 1 ex rastande Utloppet 16.9 (Lotta Berg, Hanna Berg, Emma Berg). 1 ex lockläte Ytterberg 21.9 (Ingemar Nilsson). 1 ex lockläte Dagsnäs 24.9 (Ingemar Nilsson). 1 ex Sätunamaden 25.9 (Gunnar Jakobsson). 2 ex rastande Hornborgamaden 2.10 (Albin Torsson, Patrik Andersson, Magnus Hallgren mfl.).

Sex fynd av sju individer, alla under hösten.

Skärpiplärka *Anthus petrosus*

1 ex rastande Fågeludden 26.3 (Lotta Berg, Magnus Hallgren). 1 ex rastande Fågeludden 16.4 (Magnus Hallgren, Jörgen Fritzson). 1 ex Fågeludden 22.4 (Jan Krantz). 1 ex rastande Trandansen 23.4 (Janne Pettersson).

Fyra fynd under våren.

Gulärka *Motacilla flava*

Första vårfynd: 2 ex rastande Fågeludden 17.4 (Per Nyberg, Rolf Andersson, Tony Norman mfl.).

Sista höstfynd: 1 ex lockläte Fågeludden 17.9 (Magnus Hallgren, Lotta Berg).

Forsärsla *Motacilla cinerea*

Första vårfynd: 1 ex lämpl biotop Hornborga by 16.3 (Leif Arvidsson).

Sista höstfynd: 1 ex Fågeludden 27.10 (Lars E Andersson, Inga-Lill Björkquist).

Observationer tyder på häckning vid Hornborga bro.

Sädesärsla *Motacilla alba*

Första vårfynd: 1 ex Bjällums by 27.3 (Albin Torsson). 1 ex Fågeludden 27.3 (Kent-Ove Hvass).

Sista höstfynd: 1 ex Almeö 4.10 (Thomas Svensson, Göran Andersson).

Strömstare *Cinclus cinclus*

1 ex Hornborga bro 17.12 (Petter Nordvander). 1 ex Utloppet 22-23.12 (Ingemar Nilsson, Lotta Berg, Maj-Britt Nilsson). 1 ex Hornborga bro 28-30.12 (Leif Arvidsson, Rolf Andersson, Ing-Marie Gustavsson).

Rödhake *Erithacus rubecula*

Vinterfynd, jan-feb: 1 ex Dagsnäs 7.1-23.2 (Ingemar Nilsson, Maj-Britt Nilsson). 1 ex Vadboden 15.2 (Lennart Key).

Vinterfynd, dec: 1 ex Dagsnäs 22.12 (Ingemar Nilsson, Maj-Britt Nilsson).

Näktergal *Luscinia luscinia*

Första vårfynd: 1 ex sjungande Vässtorpsviken 6.5 (Thomas Brodén). 1 ex sjungande Bolums by 6.5 (Christopher Magnusson).

Spelände: 24 ex spelade på följande lokaler; Härlingstorp (1), Fäholmen (3), Bolums by (4), Getnäsudden (1), Fågeludden (3), Vässtorp (4), Almeö (1), Sätuna by (2) och Utloppet (5).

Blåhake *Luscinia svecica*

1 hane Hornborgamaden 6.5 (Göran Darefelt).

Endast ett fynd i år.

Svart rödstjärt *Phoenicurus ochrorus*

1 honfärgad rastande Kärragården 11.8 (Lotta Berg). 1 honfärgad Dagsnäs 19.8 (Ingemar Nilsson).

Rödstjärt *Phoenicurus phoenicurus*

Första vårfynd: 1 hane Bjärka 5.5 (Ingemar Nilsson).

Sista höstfynd: 4 ex Stenumsviken 24.8 (Janne Pettersson).

Buskskvätta *Saxicola rubetra*

Första vårfynd: 1 ex Hångers udde 30.4 (Lotta Berg).

Större antal: 25 ex Hångers udde 27.8 (Ingemar Nilsson).

Sista höstfynd: 1 1k rastande Ytterberg 2.10 (Musse Björklund, Jörgen Fritzson, Edvin Klein).

Stenskvätta *Oenanthe oenanthe*

Första vårfynd: 1 hane rastande Ytterberg 3.4 (Musse Björklund, Jörgen Fritzson).

Sista höstfynd: 2 ex rastande Ytterberg 2.10 (Musse Björklund, Jörgen Fritzson, Edvin Klein).

Ringtrast *Turdus torquatus*

1 hane Hälsingsgården 9.4 (Gunnar Jakobsson). 1 hane Hångers udde 23-24.4 (Kristian Kjellberg, Ingemar Nilsson, Patrik Andersson). 1 hona rastande Hångers udde 23.4 (Lotta Berg).

Tre fynd under våren.

Gräshoppsångare *Locustella naevia*

Första vårfynd: 1 sjungande Hornborgamaden 6.5 (Olle Svensson, Lotta Berg, Göran Darefelt). 1 sjungande Ytterberg 6.5 (Thomas Brodén).

Spelände: 19 ex spelade på följande lokaler; Fäholmen (2), Bolums by (3), Fågeludden (3), Ytterberg (1), Hornborgamaden (3), Rönäs (2), Södra delen (2) och Stenums mader (3).

Övriga fynd: 2 ex ringm Kärragården 12.8 (Christopher Magnusson, Lotta Berg). 1 ex ringm Kärragården 28.8 (Lotta Berg, Åke Abrahamsson).

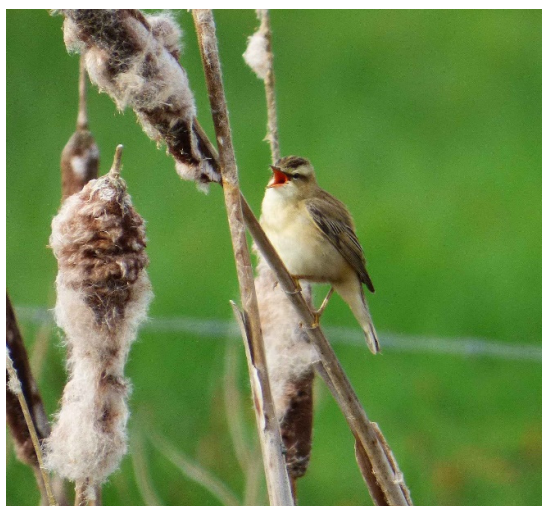
Flodsångare *Locustella fluviatilis*

1 hane sjungande Fäholmen 1-8.6 (Jörgen Fritzson, Kjell Rydh, Ulf Lindell mfl.). 1 ex sjungande Fäholmen 29.6 (Conny Palm, Bodil Nyström).

Förmodligen samma exemplar:

Sävsångare *Acrocephalus schoenobaenus*

Första vårfynd: 3 ex Utloppet 24.4 (Jörgen Rydenståhl, Susanne Malm).

Figur 8. Sjungande sävsångare vid Vässtorpsviken, 21 maj 2016. Foto: Lotta Berg.

Kärrsångare *Acrocephalus palustris*

Första vårfynd: 1 ad Rönäs 6.5 (Michael Henry).

Spelande: 21 ex spelade på följande lokaler; Kärrtorp (1), Fäholmen (2), Bolums by (8), Hornborga by (1), Ytterberg (1), Sätuna by (1), Hälsingsgården (1), Hångers udde (1), Vadboden (1), Dagsnäs (1), Ore backar (1), Stenums mader (1) och Stenumsviken (1).

Rörsångare *Acrocephalus scirpaceus*

Första vårfynd: 2 ex sjungande Utloppet 1.5 (Ingemar Nilsson, Janne Pettersson). 1 ex sjungande Fäholmen 1.5 (Per-Olof Bengtsson).

Trastsångare *Acrocephalus arundinaceus*

Första vårfynd: 1 ex sjungande Utloppet 7.5 (Janne Pettersson, Ingemar Nilsson, Anders Bergström).

Ytterligare information går att läsa i "Förekomsten av trastsångare vid Hornborgasjön 2016".

Härmsångare *Hippolais icterina*

Första vårfynd: 1 ex Stora Veka 13.5 (Gunnar Jakobsson).

Ärtsångare *Sylvia curruca*

Första vårfynd: 1 ex lämpl biotop Oranabbe 4.5 (Anita Ljungström, Barbro Axelsson). 1 ex sjungande Hångers by 4.5 (Ingemar Nilsson). 1 ex sjungande Sätuna by 4.5 (Ingemar Nilsson).

Törnsångare *Sylvia communis*

Första vårfynd: 2 ex sjungande Sätuna by 4.5 (Ingemar Nilsson). 2 ex sjungande Kärragården 4.5 (Ingemar Nilsson).

Trädgårdssångare *Sylvia borin*

Första vårfynd: 1 ex sjungande Dagsnäs 12.5 (Ingemar Nilsson, Maj-Britt Nilsson).

Svarthätta *Sylvia atricapilla*

Första vårfynd: 1 ad hane rastande Hångers udde 11.4 (Kristian Kjellberg). 1 hane rastande Ytterberg 11.4 (Maria Gimblad Levy).

Grönsångare *Phylloscopus sibilatrix*

Första vårfynd: 10 ex sjungande Ore backar 1.5 (Rolf Andersson, Ing-Marie Gustavsson, Kristian Kjellberg).

Gransångare *Phylloscopus collybita*

Första vårfynd: 1 ex sjungande Hångers udde 28.3 (Lotta Berg, Hanna Berg, Jan Skidell mfl.).

Sjungande under häckningstid: 1 hane sjungande F.d bandybanan 22-28.5 (Musse Björklund, Michael Egerzon, Clas Wennerdal). 1 ex sjungande 2.7 (Rolf Andersson, Ing-Marie Gustavsson).

Lövsångare *Phylloscopus trochilus*

Första vårfynd: 4 ex sjungande Ytterberg 16.4 (Albin Torsson, Eric Torsson). 1 ex lockläte Södra Sätunaviken 16.4 (Christopher Magnusson).

Grå flugsnappare *Muscicapa striata*

Första vårfynd: 1 ex Dagsnäs 6.5 (Ingemar Nilsson, Maj-Britt Nilsson).

Svartvit flugsnappare *Ficedula hypoleuca*

Första vårfynd: 1 ex lämpl biotop Dagsnäs 28.4 (Ingemar Nilsson, Maj-Britt Nilsson).

Skäggmes *Panurus biarmicus*

Vinterfynd: 1 ex Tranum 17.1 (Leif Arvidsson).

Vårfynd: 4 ex sjungande Stenumsviken 11.4 (Janne Pettersson).

Sommarfynd: 2 ex lämpl biotop Utloppet 12-13.6 (Janne Pettersson, Lotta Berg, Clas Hermansson mfl.). 1 ex lockläte Dagsnäs 22.7 (Ingemar Nilsson).

Höstfynd: 6 ex rastande Utloppet 16.9 (Lotta Berg, Hanna Berg, Emma Berg). 25 ex rastande Hornborgamaden 2-4.10 (Christopher Magnusson, Musse Björklund, Thomas Svensson mfl.). 1 ex lockläte 3.11 (Musse Björklund, Jörgen Fritzson). 1 ex Norra delen 12.11 (Petter Bohman).

Inga häckfynd, men arten har funnits i lämplig miljö i lämplig tid.

Pungmes *Remiz pendulinus*

1 ex rastande Stenumsviken 9-22.5 (Janne Pettersson).

Törnskata *Lanius collurio*

Första vårfynd: 1 hona rastande Hångers udde 13.5 (Anders Hällström, Jon Andersson).

Sista höstfynd: 2 1k Vadboden 29.8 (Ingemar Nilsson).

Varfågel *Lanius excubitor*

Sista vårfynd: 1 ex Hångers udde 8.4 (Ingemar Nilsson).

Första höstfynd: 1 ex Trandansen 14.9 (Allan Högberg, Eva Elison).

Nötkråka *Nucifraga caryocatactes*

Fynd under häckningstid: 1 ex sjungande Dagsnäs 1.3 (Ingemar Nilsson, Maj-Britt Nilsson). 1 ex lockläte Ore backar 5.3 (Lotta Berg, Hanna Berg, Emma Berg).

Råka *Corvus frugilegus*

Vinterfynd, jan-feb: 3 ex Vadboden 6.1 (Ingemar Nilsson, Janne Pettersson, Lotta Berg mfl.). 2 ex Tranum 7.1 (Leif Arvidsson). 18 ex Kärrtorp 9.1 (Gunnar Jakobsson). 2 ex Kärrtorp 28.1 (Leif Arvidsson). 7 ex Kärrtorp 20.2 (Jörgen Fritzson).

Vinterfynd, dec: 15 ex Vässtorp 3.12 (Leif Arvidsson). 15 ex Kärrtorp 9.12 (Leif Arvidsson). 4 ex Hornborgamaden 11.12 (Lotta Berg). 5 ex rastande Bjällums by 19.12 (Christopher Magnusson).

Stare *Sturnus vulgaris*

Vinterfynd, jan-feb: 75 ex rastande Vadboden 1-31.1 (Albin Torsson, Åke Abrahamsson, Anita Ljungström mfl.). 1 ex Almeö 3.1 (Lennart Sundh). 1 ex förbifl. Tranum 16.1 (Leif Arvidsson). 200 ex Vadboden 1-20.2 (Ingemar Nilsson, Anita Ljungström, Jonny Jonsson mfl.). 30 ex Hångers udde 5.2 (Ingemar Nilsson). 27 ex rastande Hornborgamaden 15.2 (Lennart Key). 8 ex förbifl. Bjärka (Ingemar Nilsson).

Vårfynd, största antal: 3 000 ex lockläte Dagsnäs 27.3 (Ingemar Nilsson, Maj-Britt Nilsson).

Sommarfynd, största antal: 5 000 ex förbifl. Dagsnäs 29.7 (Ingemar Nilsson).

Figur 9. Starar samlas på ledningarna vid Bjällum, 21 juli 2016. Foto: Lotta Berg.

Steglits *Carduelis carduelis*

Vinterfynd, jan, större antal: 30 ex Vadboden 3-25.1 (Ingemar Nilsson, Janne Pettersson, Rolf Andersson mfl.).
34 ex Stora Veka 3-22.1 (Gunnar Jakobsson).

Vinterfynd, dec, större antal: 60 ex Trandansen 8.12 (Per Hansson).

Vinterhämppling *Carduelis flavirostris*

Vinterfynd, jan: 30 ex Trandansen 3.1 (Lars Berglund, Björn Spetz). 5 ex Ytterberg 5.1 (Lotta Berg).

Vinterfynd, dec: 15 ex Hornborgamaden 11.12 (Lotta Berg).

Gråsiska

Sommarfynd: 1 ex lockläte Trandansen 14.7 (Björn Spetz, Peter Spetz).

Brunsiska *Carduelis flammea cabaret*

2 ex ringm Kärragården 20.12 (Christopher Magnusson).

Större korsnäbb *Loxia pyropsittacus*

2 ex Hångers by 19.2 (Ingemar Nilsson).

Rosenfink *Carpodacus erythrinus*

Första vårfynd: 1 ex sjungande Dagsnäs 13.5 (Ingemar Nilsson, Maj-Britt Nilsson).

Spelande: 8 ex spelade på följande lokaler; Fäholmen (1), Fågeludden (1), Vässtorp (1), Ytterberg (2), Stora Veka (1), Södra Sätunaviken (1) och Dagsnäs (1).

Lappsparrv *Calcarius lapponicus*

1 ex lockläte Hornborgamaden 4.9 (Edvin Klein, Per Lif). 1 ex rastande Ytterberg 18.9 (Lotta Berg, Hanna Berg, Emma Berg). 1 ex förbifl. Almeö 2.10 (Musse Björklund, Jörgen Fritzson, Edvin Klein).

Tre fynd under året, alla höstfynd.

Snösparrv *Plectrophenax nivalis*

Vinterfynd, jan: 1 ex förbifl. Almeö 3.1 (Lennart Sundh). 2 ex Vadboden 5.1 (Ingemar Nilsson). 1 ex Ytterberg 10.1 (Kjell Svensson, Lennart Holmén).

Höstfynd: 14 ex rastande Ytterberg 31.10 (Jörgen Fritzson). 1 ex förbifl. Fäholmen 3.11 (Musse Björklund). 5 ex rastande Utloppet 3.11 (Musse Björklund, Jörgen Fritzson). 1 ex Almeö 4.11 (Tore Dahlberg). 2 ex rastande Ytterberg 6.11 (Lotta Berg, Hanna Berg, Emma Berg).

Vinterfynd, dec: 2 ex lockläte Hornborga by 20.12 (Christopher Magnusson). 1 ex lockläte Utloppet 22.12 (Ingemar Nilsson, Maj-Britt Nilsson).

Sävsparrv *Emberzia shoeniclus*

Vinterfynd, jan-feb: 1 ex Dagsnäs 1.1 (Ingemar Nilsson). 2 ex Vadboden 1.1 (Albin Torsson, Christer Blank).

Vinterfynd, dec: 1 honfärgad Utloppet 23.12 (Lotta Berg).

Under behandling av RK/RRK

Jaktfalk *Falco rusticolus*

1 1k Hornborgamaden 31.10 (Gunnar Rosqvist).

Om den blir godkänd är det sjöns elfte jaktfalk. Under 2000-talet finns det totalt tre observationer från 2001, 2007 och 2013.

Ej behandlat av RK/RRK

Lundsångare *Phylloscopus trochiloides*

1 ex sjungande Dagsnäs 8.6 (Ingemar Nilsson, Maj-Britt Nilsson).

Meddelanden från Hornborgasjöns fältstation

- Nr 1 Karlsson, A. & Svanberg, P.O. 1984. Hornborgasjöns tranor 1983. Hornborga-dokument nr 5. Länsstyrelsen i Skaraborgs län.
- Nr 2 Hornborgasjöns fältstation. 1984. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1983. Hornborga-dokument nr 7. Statens naturvårdsverk & Länsstyrelsen i Skaraborgs län.
- Nr 3 Hornborgasjöns fältstation. 1985. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1984. Hornborga-dokument nr 9. Statens naturvårdsverk & Länsstyrelsen i Skaraborgs län.
- Nr 4 Hornborgasjöns fältstation. 1994. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1985. Meddelande nr 4 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 23.
- Nr 5 Hornborgasjöns fältstation. 1994. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1986. Meddelande nr 5 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 24.
- Nr 6 Hornborgasjöns fältstation. 1989. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1987. Hornborga-dokument nr 17. Statens naturvårdsverk & Länsstyrelsen i Skaraborgs län.
- Nr 7 Hermansson, C. & Lindgren, L.G. 1988. Verksamheten vid Hornborgasjöns fältstation 1987. Grus 14: 37-58.
- Nr 8 Fält, P. & Hermansson, C. 1989. Verksamheten vid Hornborgasjöns fältstation 1988. Grus 15(4): 1-28.
- Nr 9 Hornborgasjöns fältstation. 1994. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1988. Meddelande nr 9 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 19.
- Nr 10 Hornborgasjöns fältstation. 1994. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1989. Meddelande nr 10 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 21.
- Nr 11 Fält, P. 1991. Pilgrimsfalken tillbaka i Skaraborgs län. Skaraborgsnatur 28: 33-37.
- Nr 12 Fält, P. 1992. Verksamheten vid Hornborgasjöns fältstation 1991. Grus 18(2): 15-25.
- Nr 13 Fält, P. 1991. Projekt svarthalsad dopping i Hornborgasjön. Svarthaken 14: 17-22.
- Nr 14 Pettersson, B., Fält, P. & Johansson, O.C. 1993. Övervakning av Sveriges fågelpopulationer genom häckningsbiologiska studier – exempel brun kärrhök. Vår Fuglefauna, suppl. 1: 82-85.
- Nr 15 Hornborgasjöns fältstation 1995. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1990. Meddelande nr 15 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 25.
- Nr 16 Fält, P. 1992. Verksamheten vid Hornborgasjöns fältstation 1992. Grus 19(2): 1-14.
- Nr 17 Karlsson, T & Abrahamsson, Å. 1992. Holkprojektet 1991-1992. Grus 19(2): 18-23.
- Nr 18 Lindblad, A. 1992. Pilgrimsfalksutsättning 1992. Grus 19(2): 25-27.
- Nr 19 Fält, P. 1994. Verksamheten vid Hornborgasjöns fältstation 1993. Grus 20(3): 1-15.
- Nr 20 Hornborgasjöns fältstation 1996. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1991. Meddelande nr 20 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 26.
- Nr 21 Amandusson, A. 1996. Fjärilar vid Hornborgasjön. Inventeringsrapport 1998-1993. Meddelande nr 21 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 27.
- Nr 22 Hornborgasjöns fältstation 1996. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1992. Meddelande nr 22 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 28.
- Nr 23 Hornborgasjöns fältstation 1996. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1993. Meddelande nr 23 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 29.
- Nr 24 Hornborgasjöns fältstation 1996. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1994. Meddelande nr 24 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 30.
- Nr 25 Hornborgasjöns fältstation 2002. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1995. Meddelande nr 25 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 31.
- Nr 26 Hornborgasjöns fältstation 2002. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1996. Meddelande nr 26 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 32.
- Nr 27 Hornborgasjöns fältstation 2002. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1997. Meddelande nr 27 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 33.
- Nr 28 Hornborgasjöns fältstation 2002. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1998. Meddelande nr 28 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 34.
- Nr 29 Hornborgasjöns fältstation 2002. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1999. Meddelande nr 29 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 35

- Nr 30 Hornborgasjöns fältstation 2002. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2000. Meddelande nr 30 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 36.
- Nr 31 Hornborgasjöns fältstation 2002. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2001. Meddelande nr 31 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 37.
- Nr 32 Hornborgasjöns fältstation 2003. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2002. Meddelande nr 32 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 38.
- Nr 33 Hornborgasjöns fältstation 2004. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2003. Meddelande nr 33 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 39.
- Nr 34 Hornborgasjöns fältstation 2005. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2004. Meddelande nr 34 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 40.
- Nr 35 Hornborgasjöns fältstation 2006. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2005. Meddelande nr 35 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 41.
- Nr 36 Hornborgasjöns fältstation 2007. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2006. Meddelande nr 36 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 42.
- Nr 37 Hornborgasjöns fältstation 2008. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2007. Meddelande nr 37 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 43.
- Nr 38 Hornborgasjöns fältstation 2009. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2008. Meddelande nr 38 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 44.
- Nr 39 Hornborgasjöns fältstation 2010. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2009. Meddelande nr 39 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 45.
- Nr 40 Pettersson, B. & Abrahamsson, Å. 2010. Kärrhökar i Hornborgasjön före och efter restaureringen (sid 4-8), Rastande simfåglar i Hornborgasjön 2009 (sid 12-17) och Hornborgasjöns fältstation – ett snart 30-årigt centrum för naturvetenskaplig forskning vid Hornborgasjön. Grus 3.
- Nr 41 Grågåsen (Anser anser) vid Hornborgasjön. Grus 14(2): 14-18.
- Nr 42 Hornborgasjöns fältstation 2012. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2010. Meddelande nr 42 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 46.
- Nr 43 Hornborgasjöns fältstation 2013. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2011. Meddelande nr 43 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 47.
- Nr 44 Hornborgasjöns fältstation 2017. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2012. Meddelande nr 44 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 48.
- Nr 45 Hornborgasjöns fältstation 2017. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2013. Meddelande nr 45 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 49.
- Nr 46 Hornborgasjöns fältstation 2016. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2014. Meddelande nr 46 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 50.
- Nr 47 Hornborgasjöns fältstation 2017. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2015. Meddelande nr 47 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 51.
- Nr 48 Hornborgasjöns fältstation 2017. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2016. Meddelande nr 48 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 52.

Hornborga-dokument

Nr 1	Klimatdata och hydrologiska data för 1981. Arbetshandling	
Nr 2	Ornitologiska undersökningar i Hornborgasjön 1981. Arbetshandling	1982
Nr 3	Översiktlig vegetationskartering av Hornborgasjön. Olle Nordell	1982
Nr 4	Ornitologiska undersökningar i Hornborgasjön 1982. Skaraborgs läns ornitologiska förening	1984
Nr 5	Hornborgasjöns tranor 1983 Alf Karlsson & P-O Swanberg	1984
Nr 6	Hornborgasjöns restaurering. Geologisk och hydrologisk utvärdering av grundundersökningar.	1984
Nr 7	Ornitologiska undersökningar i Hornborgasjön 1983. Hornborgasjöns fältstation	1984
Nr 8	Fröbanken i Hornborgasjön. Jerry Skoglund & Håkan Hytteborn	1985
Nr 9	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1984. Hornborgasjöns fältstation.	1985
Nr 10	Emil Lindegren 1905. Beskrifning af Hornborgasjöns naturförhållanden och fanerogamvegetation. Rudolf Söderberg 1905. Berättelse öfver tre månaders vistelse vid Hornborgasjön i ornitologiskt syfte. Sommaren 1905.	1985
Nr 11	Fiskeribiologiska undersökningar i Hornborgasjön 1983. Arne Johlander	1986
Nr 12	Storklaren – Hornborgasjön. Limnologiska undersökningar 1981-1985. Eva Willén, Susanna Hajdu & Gunnar Persson	1986
Nr 13	Hornborgasjöns fåglar. Benny Lönn, Christan Lundgren & Eriksson	1987
Nr 14	Hornborgasjöns fåglar från 1860 till 1985. Christian Lundgren & Benny Lönn	1989
Nr 15	Hornborgasjön. Fiskeribiologiska undersökningar 1984-86. Arne Johlander	1989
Nr 16	Människan och Hornborgasjön. Agrara livsformer runt Hornborgasjön. Lars Strömberg	1989
Nr 17	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1987. Hornborgasjöns fältstation.	1989
Nr 18	Ratande tranor vid Hornborgasjön – utnyttjande av jordbruksmarkerna våren och hösten 1988. Åke Berg & Christian Lundgren	1990
Nr 19	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1988. Hornborgasjöns fältstation.	1990
Nr 20	Översiktlig vegetationskartering av Hornborgasjön 1988. Peder Fält	1990
Nr 21	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1989. Hornborgasjöns fältstation.	1990
Nr 22	Hornborgasjön – då, nu och sedan. En kartpresentation. Lake Hornborga – past, present and future. A presentation by maps. Tomas Hertzman & Torsten Larsson	1990
Nr 23	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1985. Hornborgasjöns fältstation.	1991
Nr 24	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1986. Hornborgasjöns fältstation.	1991
Nr 25	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1990.	1995

Nr 26	Hornborgasjöns fältstation. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1991. Hornborgasjöns fältstation.	1995
Nr 27	Fjärilar vid Hornborgasjön. Inventeringsrapport 1988-1993. Anders Amandusson	1996
Nr 28	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1992. Hornborgasjöns fältstation.	1996
Nr 29	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1993. Hornborgasjöns fältstation.	1996
Nr 30	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1994. Hornborgasjöns fältstation.	1996
Nr 31	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1995. Hornborgasjöns fältstation.	2002
Nr 32	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1996. Hornborgasjöns fältstation.	2002
Nr 33	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1997. Hornborgasjöns fältstation.	2002
Nr 34	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1998. Hornborgasjöns fältstation.	2002
Nr 35	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1999. Hornborgasjöns fältstation.	2002
Nr 36	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2000. Hornborgasjöns fältstation.	2002
Nr 37	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2001. Hornborgasjöns fältstation.	2002
Nr 38	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2002. Hornborgasjöns fältstation.	2003
Nr 39	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2003. Hornborgasjöns fältstation.	2004
Nr 40	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2004. Hornborgasjöns fältstation.	2005
Nr 41	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2005. Hornborgasjöns fältstation.	2006
Nr 42	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2006. Hornborgasjöns fältstation.	2007
Nr 43	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2007. Hornborgasjöns fältstation.	2008
Nr 44	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2008. Hornborgasjöns fältstation.	2009
Nr 45	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2009. Hornborgasjöns fältstation.	2010
Nr 46	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2010. Hornborgasjöns fältstation.	2012
Nr 47	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2011. Hornborgasjöns fältstation.	2013
Nr 48	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2012. Hornborgasjöns fältstation.	2017
Nr 49	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2013. Hornborgasjöns fältstation.	2017
Nr 50	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2014. Hornborgasjöns fältstation.	2016
Nr 51	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2015. Hornborgasjöns fältstation.	2017
Nr 52	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2016. Hornborgasjöns fältstation.	2017

Innehåll

6	Verksamheten vid Hornborgasjöns fältstation 2016 Lotta Berg
8	Väder och vatten vid Hornborgasjön 2016 Peder Hedberg Fält
11	Natura 2000-inventeringar vid Hornborgasjön 2016 Åke Abrahamsson
17	Rastande simfåglar i Hornborgasjön 2016 Åke Abrahamsson
28	Doppingar i Hornborgasjön 2016 Peder Hedberg Fält
32	Häckande kärrhökar i Hornborgasjön 2016 Bengt Pettersson
35	Häckande havsörn vid Hornborgasjön 2016 Bengt Pettersson
37	Rastande tranor vid Hornborgasjön 2016 Clas Hermansson, Bertil Johansson, Alf Karlsson & Helge Sundén
43	Grågåsen vid Hornborgasjön 2016 Clas Hermansson
47	Häckande tornfalk vid Hornborgasjön 2016 Åke Abrahamsson
49	Svanarna i Hornborgasjön 2016 Åke Abrahamsson
53	Skrattmåsen i Hornborgasjön 2016 Åke Abrahamsson
56	Häckande fisktärnor i Hornborgasjön 2016 Lotta Berg & Katarina Bremsjö
58	Häckande svarttärnor och dvärgmåsar i Hornborgasjön 2016 Peder Hedberg Fält
61	Trastsångare i Hornborgasjön 2016 Albin & Eric Torsson
63	Häckfågelfaunan vid Vallen, Hornborgasjön, 2016 Janne Pettersson
67	Ringmärkningsverksamheten vid Hornborgasjön 2016 Clas Hermansson & Christopher Magnusson
77	Fågelobservationer vid Hornborgasjön 2016 Magnus Hallgren & Christopher Magnusson